

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΗ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1989

ΑΡΙΘ. 10

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Ὁ ἐνσαρκὸς ἄγγελος. — Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, Χριστιανισμὸς καὶ Φεμινισμὸς. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Τριφιδίου. — Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, Περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀμαρτίας. — Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου, Καταστατικὸν Ἱεροῦ Συνδέσμου Ἱερέων. — Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Κων. Ρ. Ἀθανασιάδη, Μαρτυρία καὶ προσηλυτισμὸς. — Ἀρχιμ. Μακ. Βαρλά, Ἐργασιακὸ περιβάλλον. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ἐπιμνημόσυνη δέηση. — Ἀρχιμ. Ε. Ε. Ἐλευθεριάδου, Ποῦ ἔζησεν μέχρι τῆς Κοιμήσεως τῆς καὶ ποῦ ἐτάφη ἡ Θεοτόκος. — π. Σερ. Φάρασογλου, Ἀπὸ τὴν τάξη καὶ ψαλμωδία στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ ΚΠόλεως. — Μαρίας Ματζάρη - Μιχαήλ, Ἡ πρεσβυτέρα ὡς διακόνισσα. — Ἀθ. Γ. Μελλισάρι, Νουθεσίες Γέροντος. — Ἐπίκαιρα. — Εἰδήσεις ποῦ ἐνδιαφέρουν τοὺς Ἐφημερίους.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

Ο ΕΝΣΑΡΚΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ



«Πνευματικοῖς ἄσμασι τοὺς Προφήτας τοῦ Χριστοῦ, ἅπαντες εὐφημήσωμεν· Ἥλιος γὰρ ὁ Θεοβίτης, οὐρανοδρόμος γέγονε...».

★

«Ὡς Προφήτης τοῦ ὄντως θείου φωτός, τοὺς προφήτας τοῦ ψεύδους καταβαλὼν, ἐν τούτῳ διήλεγξας, Ἀχαάθ ἀνομήσαντα μὴ προσκυνεῖν διδάξας τὸν Βάαλ πανένδοξε...».

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ*

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνεγκαία ἡ πανορθόδοξη ἀντιμετώπισις τοῦ ζητήματος τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν, πρέπει νὰ χαιρετισθῆ ὡς εὐστοχη ἢ πρωτοβουλία τοῦ Σεπτοῦ Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, νὰ συγκαλέσῃ τὸ προσεχές φθινόπωρο (30 Ὀκτωβρίου ἕως 7 Νοεμβρίου 1988) στὴ Ρόδο πανορθόδοξη θεολογικὴ διάσκεψι, κατὰ τὴν ὁποία εἰδικοί ἐκπρόσωποι ὄλων τῶν κλάδων τῆς Θεολογίας θὰ ἐξετάσουν ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρὰς τὴ θέσι τῆς γυναικὸς μέσα στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὰ περὶ χειροτονίας τῶν γυναικῶν.

(Σημείωσις: Ἡ διάσκεψις οὕτῃ ἐγένετο ἐπιτυχῶς ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μύρων κ. Χρυσόστομου. Στὰ δημοσιευθέντα Συμπεράσματα τοῦ Συνεδρίου ἀναφέρονται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονισσῶν:

«Ἡ ἀποστολικὴ τάξις τῶν διακονισσῶν δέον ὅπως ἀνοβιώσῃ. Ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ οὐδέποτε ἐγκατελείφθη πλήρως, καίτοι ἔτεινε νὰ περιπέσῃ εἰς ἀχρησίαν. Ὑπάρχουν πολλαὶ μαρτυρίαι ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς καὶ ἐκ τῆς πατερικῆς, κανονικῆς καὶ λειτουργικῆς ποροδόσεως ἐν τῇ βυζαντινῇ περιόδῳ (καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εἰσέτι) ὅτι ἡ τάξις αὕτη ἐτιμᾶτο μεγάλως. Ἡ διακόνισσα ἐχειροθετεῖτο (ἐχειροτονεῖτο) ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ βήματος κατὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν μετὰ δύο εὐχῶν, ἐλάμβανε τὸ Ὁράριον καὶ μετελάμβανε τῆς θείας κοινωνίας εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν.

»Ἡ ἀναβίωσις τῆς ἀρχαίας αὐτῆς τάξεως δέον ὅπως ἀντιμετωπισθῆ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παλαιῶν πρωτοτύπων, τὰ ὁποῖα μαρτυροῦνται εἰς πολλὰς πηγὰς (πρβλ. παραπομπὰς ἀναφερομένας εἰς μελέτας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου συγχρόνων Ὁρθοδόξων ἐρευνητῶν), καὶ τῶν εὐχῶν, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὰς Ἀποστολικὰς Διαταγὰς καὶ εἰς τὰ ἀρχαῖα βυζαντινὰ λειτουργικὰ βιβλία.

»Τοιαύτη ἀναβίωσις θὰ ἀντιπροσώπευε μίαν θετικὴν ἀνταπόκρισιν εἰς τὰς πολλὰς ἀνάγκας καὶ τὰ αἰτήματα τοῦ συγχρόνου κόσμου εἰς πολλοὺς τομεῖς. Τοῦτο θὰ ἠδύνατο νὰ καταστῆ πολλῶ μᾶλλον ἀληθές, ἐὰν ὁ ἐν γένει βαθμὸς τῶν διακόνων (ἀρρένων καὶ θηλέων) ἀποκαθίστατο πανταχοῦ εἰς τὴν ἀρχικὴν καὶ πολύμορφον διακονίαν αὐτοῦ, μετὰ προεκτάσεως εἰς τὴν κοινωνικὴν σφαιρὰν, κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας παραδόσεως καὶ ὡς ἀπάντησις πρὸς τὰς αὐξανομένας εἰδικὰς συγχρόνους ἀνάγκας. Δὲν θὰ ἔδει νὰ περιορισθῆ μόνον εἰς τινα καθορῶς λειτουργικὸν ρόλον ἢ νὰ θεωρηθῆ ὡς βαθμὶς τις διὰ τὴν ἀνοδὸν εἰς τὰς ἀνωτέρας «τάξεις» τοῦ κλήρου.

»Ἡ ἀναβίωσις τῶν διακονισσῶν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ θὰ ἠδύνατο νὰ τονισθῆ κατὰ εἰδικὸν τρόπον τὴν ἀξίαν τῆς γυναικὸς καὶ νὰ προσφέρῃ ἀνεγνώρισιν τῆς προσφορᾶς αὐτῆς εἰς τὸ καθόλου ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

»Θὰ ἦτο ἔτι μᾶλλον δυνατὸν καὶ ἐπιθυμητὸν νὰ ἐπιτραπῆ εἰς τὰς γυναῖκας, ὅπως εἰσέλθουν δι' ἐκκλησιαστικῆς χειροθεσίας εἰς τοὺς «κατωτέρους βαθμοὺς», ἦτοι τοῦ ὑποδιακόνου, τοῦ ἀναγνώστου, τοῦ ψάλτου, τοῦ διδασκάλου..., χωρὶς νὰ ἀποκλείωνται καὶ νέαι τάξεις, τὰς ὁποίας θὰ ἐθεώρει ἀνεγκαία ἡ Ἐκκλησία. Τὸ ζήτημα τοῦτο χρήζει περαιτέρω μελέτης, διότι δὲν ὑφίσταται καθιερωμένη ἐπ' αὐτοῦ παράδοσις»⁵⁴.

Γιὰ τὸ ὅλο φεμινιστικὸ κίνημα τὰ συμπεράσματα τοῦ Διορθοδόξου Θεολογικοῦ Συνεδρίου τῆς Ρόδου εἶναι τὰ ἐξῆς:

«Ἡ ἐπιτοκτικὴ ἀνάγκη συζητήσεως τοῦ θέματος τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θέσεως τῶν γυναικῶν ἐντὸς τοῦ γενικωτέρου πλαισίου

54. «Ἡ θέσις τῆς γυναικὸς ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὰ περὶ χειροτονίας τῶν γυναικῶν» (Διορθόδοξον Θεολογικὸν Συνέδριον Ρόδου, 30 Ὀκτωβρίου - 7 Νοεμβρίου 1988), ἐπιμελεῖα τῆς Γραμματείας τοῦ Συνεδρίου, δημοσίευμα Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ἐκδόσεις «Τέρτιος», Κατερίνη, Δεκέμβριος 1988, σ. 21 - 22.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 178 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Α' ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

V. ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ (Α' ΝΗΣΤΕΙΩΝ)

1. ΤΟ ΒΑΘΥΤΕΡΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

«Διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας,
εἰργάσαντο δικαιοσύνην» (Ἐβρ. 11,33).

Μεγάλη ἡ σημερινὴ ἡμέρα διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκ-
κλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Κυριακὴ τῆς Ὁρ-

θοδοξίας! εἶναι τὸ ὄνομά της. Καὶ ἀνάμνησις
τῶν ἀγώνων καὶ τοῦ θριάμβου τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι
τὸ περιεχόμενον τῆς παρουσίας ἑορτῆς.

1. Ἰδιαιτέρα ἀφορμὴ πρὸς καθιέρωσιν αὐτῆς τῆς
ἑορτῆς ἐδόθη ἐκ τῆς καταπαύσεως τῆς Εἰκονομαχίας.
Ἡ Εἰκονομαχία ἦτο μία μεγάλη περιπέτεια διὰ τὴν
Ἐκκλησίαν. Διήρκεσε πλέον τῶν ἑκατῶν ἐτῶν. Καὶ
ἔστοιχισε βαρύτατα εἰς διωγμούς καὶ μαρτύρια, εἰς
ἀγῶνας καὶ εἰς αἱματηρὰς θυσίας, διὰ τοὺς ὁμολογητὰς
τῆς πίστεως καὶ ἡρωικοὺς προμάχους τῆς Ὁρθοδοξίας.

μιᾶς καθαρᾶς ἀντιμετωπίσεως τῶν ζωτικῶν
προβλημάτων τῶν χριστιανῶν γυναικῶν πρέ-
πει νὰ ἀναγνωρισθῇ. Ἐν σχέσει πρὸς τοῦτο
δέον ὅπως σημειωθῇ ἡ σπουδαιότης τῶν εἰ-
δικῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν, ἐντὸς τῶν ὁ-
ποίων ζοῦν αἱ διάφοροι Ἐκκλησίου ἡμῶν. Εἰς
ἡμᾶς ἀπευθύνεται ἡ κλῆσις τῆς μαρτυρίας,
ἡ δὲ ἔκφρασις τῆς ἡμετέρας μαρτυρίας πρέπει
νὰ χρησιμοποιοῦ τὴν «γλῶσσαν», ἡ ὁποία θὰ
μεταδίδῃ σαφῶς τὴν σκέψιν ἡμῶν ὡς Ὁρθο-
δόξων Χριστιανῶν πρὸς τοὺς μεθ' ἡμῶν δια-
λεγόμενους μὴ Ὁρθοδόξους, εἴτε εἶναι οὗτοι
ἕτεροι Χριστιανοὶ ἐντὸς τοῦ οἰκουμενικοῦ
περιβάλλοντος, εἴτε μὴ Χριστιανοί, ἀθεῖσταί
ἢ καὶ ὑπέρμαχοι ἰδιαιτέρων ἰδεολογιῶν ἢ τά-
σεων σκέψεως. Ἡ πρόκλησις τοῦ φεμινιστι-
κοῦ κινήματος δέον ὅπως ἀντιμετωπισθῇ εἰδι-
κώτερον ὡς τρόπος ἐκφράσεως τῶν ζωτι-
κῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἐγείρονται εἰς
τοὺς κόλπους τῆς συγχρόνου κοινωνίας.

» Ὑπὸ τὴν προοπτικὴν τοῦ Εὐαγγελίου ἡ
Ἐκκλησία προκαλεῖται ὑπὸ τῆς φεμινιστι-
κῆς θεολογίας νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῆς ὑπ' αὐτῆς
κατανοήσεως τῆς ἰσότητος ἀνδρῶν καὶ γυ-
ναικῶν, ἐνῶ ὑπὸ τὴν προοπτικὴν τῆς πίστεως
σέβεται τὴν διάκρισιν αὐτῶν. Αἱ ἀξιώσεις
ὅμως ἢ τὰ αἰτήματα τοῦ φεμινιστικοῦ κινή-
ματος δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται πρὸς ἀσα-

φεῖς θεολογικὰς δυσχερείας. Τὰ ὑπὸ τοῦ φε-
μινιστικοῦ κινήματος τιθέμενα ζητήματα δὲν
εἶναι πάντα θεολογικὰ θέματα. Ὁρισμένα
τούτων εἶναι κοινωνικὰ ζητήματα ὑπὸ τὸ
κάλυμμα φαινομενικῶν «θεολογικῶν» δια-
τυπώσεων.

» Τὰ ὑπὸ τοῦ φεμινιστικοῦ κινήματος ἐγει-
ρόμενα ζητήματα δέον ὅπως ἀντιμετωπι-
ζῶνται ὑφ' ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων μετὰ πάσης
ἐπιφυλάξεως καὶ ἐπαγρυπνήσεως, τόσον ἐν
τῷ συνόλῳ των ὅσον καὶ εἰδικώτερον εἰς ἑ-
κεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα διαπιστοῦται μεγαλύτερα
φεμινιστικὴ πρωτοβουλία. Τοιαῦτα εἶναι τὰ
κάτωθι:

α' ἡ χρῆσις τῆς περιεκτικῆς γλώσσης,
ἣτις δὲν θὰ ἔδει νὰ ἀξιολογηθῇ ὑφ' ἡμῶν
προχείρως ἐντὸς περιορισμένων πλαισίων.

β' ἡ ἀποδιδομένη ἔμφασις ὑπὸ τῶν
φεμινιστῶν εἰς τὴν ἐξήγησιν ὠρισμένων βι-
βλικῶν κειμένων, ἰδίᾳ δὲ τῶν Παυλείων
Ἐπιστολῶν.

γ' ἡ ἀμφισβήτησις ὑπ' αὐτῶν τῆς ἰδέας
τῆς ὑποταγῆς τῶν γυναικῶν ὡς πρὸς τὸ
ἀκάθαρτον τοῦ σώματος, ὅπερ εἰσῆχθη εἰς τὸ
ἡμέτερον ἦθος ἐκ τῆς Ἰουδαϊκῆς παραδό-
σεως)⁵⁵.

(Συνεχίζεται)

55. Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 22 - 24.

Διότι ἡ εἰκονομαχία δὲν ἦτο ἀπλῶς πολεμικὴ ἐναντίον τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ἄλλ' ἦτο εὐρύτερον μεταρρυθμιστικὸν ρεῦμα ποῦ ἀπέβλεπε νὰ παρασύρῃ εἰς τὴν δι- νην του σεπτὰς παραδόσεις καὶ δογματικὰς ἀληθείας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Μαζὶ δὲ μὲ τὰς ἁγίας εἰκόνας ἐπολεμεῖτο ἐν γένει ἡ τιμὴ καὶ τὸ σέβας πρὸς τὰ σεπτὰ πρόσωπα (καὶ τὰ λείψανα) τῶν ἁγίων καὶ αὐτὴ ἡ ἐπί- κλησις τῶν πρεσβειῶν αὐτῶν.

Διεσαλεύοντο τὰ πιστεύματα τῆς Ἐκκλησίας καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Ἐθίγετο τὸ πάντιμον ὄνομα τῆς Παναγίας. Ἐμφισθητεῖτο δι' αὐτὴν ἡ ὀνομασία «Θεο- τόκος» καὶ ὁ σπουδαϊκώτατος ρόλος Τῆς εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας τοῦ κόσμου. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ Χριστὸς καὶ ἡ εἰς αὐτὸν πίστις καὶ ἐλπίς τῆς Ἐκκλησίας ἐδέχετο δεινὴν ὕβριν διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν χριστολογικῶν δογμάτων — δηλ. τῶν θεμελιῶν τῆς Ὀρθοδοξίας — ἰδίως εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐνανθρώπησιν Του ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μα- ρίας τῆς Παρθένου, ἐφ' ὅσον αἱ ἱεραὶ εἰκόνας δὲν ἀπει- κόνιζον θεαίως τὸν ἀπερίγραπτον Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' «ἐ ν π ρ ο σ ὄ π ῳ Ἰ η σ ο Ὑ Χ ρ ι σ τ ο Ὑ», ὡς «ἐ φ α ν ε ρ ῶ θ η ἐ ν σ α ρ - κ ῖ», ἐγνώσθη εἰς τὸν κόσμον ἡ «ε ἰ κ ῶ ν τ ο Ὑ Θ ε ο Ὑ τ ο Ὑ ἀ ο ρ ᾶ τ ο Ὑ» (Β' Κορ. 4,6, Α' Τιμ. 3,16, Κολ. 1,15).

Δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ εἰκονομαχία καὶ ἡ κατ' αὐτῆς ἀμυνα καὶ οἱ ἀγῶνες τῆς Ὀρθοδοξίας δὲν ἦσαν σκιαμαχία. Ὑπῆρχε φοβερὰ ἀπειλὴ διασπάσεως καὶ διαβρώσεως τῆς Ὀρθοδοξίας. Καὶ ἐχρειάζετο δυναμικὴ ἀντίδρασις τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς διαφύλαξιν τῆς πίστεως ἀνοθεύτου καὶ ἀμωμήτου.

Τελικῶς — σὺν Θεῷ — οἱ Ὀρθόδοξοι «δὶ ἀ πί- σ τ ε ω ς κ α τ η γ ω ν ἰ σ α ν τ ο θ ε α σ ι λ ε ἰ α ς». Ἡ εἰκονομαχία ὑπεχώρησε. Ἐπεκράτησαν αἱ ὀρθόδο- ξοὶ ἀπόψεις. Καὶ ὁ ἑορτασμός τῆς νίκης — τὸ 842 — προσέλαβε πανηγυρικὸν χαρακτῆρα. Δοξολογητικὸν κυ- ρίως πρὸς τὸν Ὑψίστον. Λιτάνευσις δὲ τῶν ἁγίων Εἰ- κόνων ἐν πομπῇ καὶ θριάμβῳ, καὶ «ἀ ν α σ τ ἡ λ ω - σ ι ς» αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (εἰς τὰς «στήλας» τοῦ ἱεροῦ τέμπλου) ἀπετέλεσε τὸ ὀρόσημον τῆς νίκης.

2. Ὁ πανηγυρισμὸς ἐκείνος — καὶ ἡ κατ' ἔτος ἑορ- τὴ ἀνάμνησις — δὲν εἶναι στεῖρα θριαμβολογία. Ἄλλ' ἀποβλέπει εἰς τὴν συνειδητοποίησιν καὶ τὴν ἐδραίωσιν τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος τοῦ πιστοῦ λαοῦ.

Ἡμεῖς, μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἔχομεν τὸ μεγάλο προνόμιον νὰ ἀνήκομεν εἰς τὸ πλήρωμα τῆς «μῆας, ἁ- γίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς — τῆς ὄντως Ὀρθο- δόξου — Ἐκκλησίας». Ἄλλ' ἐρωτᾶται: πόσοι ἄρα γε συνειδητοποιοῦν τὴν μεγάλην αὐτὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ;

Καὶ ποιοὶ διατηροῦν καὶ καλλιεργοῦν εἰς βάθος τὸ ὀρ- θόδοξον φρόνημα; Αὐτὴ πάντως ἡ ἀναρρίψις ἐπιδιώ- κεται διὰ τοῦ σημερινοῦ διωματικοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Κυ- ριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας. Ὅ,τι παρελάβομεν ὡς ὀρθο- δόξους «π α τ ρ ι κ ᾶ ς π α ρ α δ ὄ σ ε ι ς» μας (Γαλ. 1,14), δὲν πρέπει νὰ ἀτονήσῃ οὔτε νὰ ἀλλοιωθῇ ἀπὸ τὰ μοντερνιστικὰ καὶ ξενόφερτα ρεύματα τῆς ἐπο- χῆς μας (δυτικῆς ἢ ἀνατολικῆς — οὔτως ἢ ἄλλως πε- πλανημένης — «θρησκευτικότητος» (:) ἢ μὴ θρησκευ- τικότητος).

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ μὲν «δυτικὸς» λεγόμενος πο- λιτισμὸς δὲν ἐγγίζει τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ μόνον προσφέρει ὕλικὰς ἀνέσεις καὶ ἀπολαύσεις καὶ τεχνολογίαν· ὁ δὲ ἐξ ἀνατολῶν συρμὸς κομίζει ἐξάλλα καὶ νοσηρὰ συστή- ματα, ὡς ὑποκατάστατα τῶν γνησίων θρησκευτικῶν βιωμάτων. Ἀλλὰ τὰ ὀρθόδοξα ἐσωτερικὰ βιώματα προ- ἄγουν καὶ ἐξευγενίζουσιν τὸν «κ ρ υ π τ ὄ ν τ ῆ ς κ α ρ δ ῖ α ς ἄ ν θ ρ ω π ο ν ἐ ν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ π ρ α ἔ ο ς κ α ἰ ἡ σ υ χ ῖ ο υ π ν ε ὑ μ α τ ο ς...» (Α' Πέτρ. 3,4) καὶ δημιουργοῦν ἀληθινόν, ὄχι μονο- μερῆ, πολιτισμόν.

Διὰ τοῦτο ὁ ὀρθόδοξος χριστιανός, μὲ τὴν μυστη- ριακὴν του ζωὴν καὶ τὰς σεπτὰς παραδόσεις τῆς πα- τρώας εὐσεβείας, δὲν εἶναι ὁ ἐξωστρεφῆς ἄνθρωπος τῶν (ξηρῶν καὶ ὑποκριτικῶν) τύπων· ἀλλὰ τηρεῖ μὲν τοὺς παραδεδωμένους τύπους, διὰ νὰ περισώσῃ τὴν ἐνυπάρ- χουσαν εἰς αὐτοὺς οὐσίαν, κατανοεῖ δὲ καὶ φροντίζει, διὰ τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ φωτισμοῦ τῆς πίστεώς του, νὰ «ἐ ρ γ ᾶ ζ ε τ α ἰ δ ἰ κ α ἰ ο σ ὄ ν η ν», τ.ἐ. νὰ προχωρῇ ἐκ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ εἰς τὴν ὀρθοπρα- ξίαν, διὰ νὰ εἶναι «ὁ ἄ ρ τ ι ο ς τ ο Ὑ Θ ε ο Ὑ ἄ ν θ ρ ω π ο ς π ρ ὸ ς π ᾶ ν ἔ ρ γ ο ν ἄ γ α - θ ὄ ν ἐ ξ η ρ τ ῖ σ μ ἔ ν ο ς» (Β' Τιμ. 3,17). Ἀπο- δεικνύεται δὲ τοιουτοτρόπως ὅτι ἡ ὀρθόδοξος πνευματι- κότης, ὡς πίστις καὶ ζωὴ, εἶναι ὁ ἀποτελεσματικώτερος παράγων ποῦ μπορεῖ νὰ δώσῃ εἰς τὰ ἐπὶ μέρους ἄτομα καὶ εἰς τοὺς λαοὺς καὶ τὰ ἔθνη τὴν ἀληθινὴν πνευματι- κὴν καὶ ἠθικὴν ἐξύψωσιν καὶ τὴν ἀνωτέραν ποιότητα ζωῆς καὶ «π ρ ο κ ο π ῆ ς π α ρ ᾶ Θ ε ῶ κ α ἰ ἄ ν θ ρ ῶ π ο ἰ ς».

2. ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΜΙΣΘΑΠΟΔΟΣΙΑ

«Ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν»
(Ἐβρ 11,26).

Ἐορτάζοντες σήμερον τὸν θρίαμβον τῆς Ὀρθοδοξίας, ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ Ἀποστόλου τὰ μεγάλα κατορθώμα- τα τῆς πίστεως τῶν ἁγίων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τῶν χρόνων τῆς Π. Διαθήκης.

Μεταξὺ αὐτῶν προβάλλεται ἡ πίστις τοῦ Μωϋ-

σέως, ἡ ὁποία τὸν ὠδήγησεν εἰς γενναίας καὶ ἥρωικὰς ἀποφάσεις καὶ πράξεις, ἱκανὰς νὰ ἐμπνεύσουν καὶ παραδειγματίσουν πολλοὺς, εἰς πᾶσαν ἐποχὴν, παραλλήλως καὶ ἐφαμίλλως πρὸς τοὺς ἄθλους καὶ τὰ κατορθώματα τῶν ἐορταζομένων ἥρωικῶν προμάχων τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἰπογραμμίζει δὲ ὁ θεῖος Ἀπόστολος ὅτι ὁ μέγας ἐκεῖνος ἡγέτης τῶν Ἰσραηλιτῶν διέπρεψεν εἰς ἔργα δυναμικὰ καὶ θεάρεστα, πού δείχνουν τὸν ὑψηλὸν θαυμάσιον τῆς πίστεώς του καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀπορρέουσαν τόλμην του. Ἐδειχναν δέ, κατὰ τὸν ἀποστολικὸν λόγον, τὰ τολμηρὰ διαδήματά του, ὅτι «ἀπέδλεπεν εἰς τὴν μισθαποδοσίαν» παρὰ Θεοῦ, ὅπως θὰ ἐξηγήσωμεν καὶ εἰς τὴν παρούσαν ὁμιλίαν.

1. Μαρτυροῦν τοῦτο πέντε ἀλλεπάλληλοι ἀξιολογήσεις τῶν πραγμάτων καὶ ἀντίστοιχοι ἀποφάσεις καὶ ἐνεργεαί του, τὰς ὁποίας ἐπισημαίνει ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Ἦτοι:

α) Ὅταν ἐμεγάλωσε καὶ ἔπαυσε νὰ εἶναι παιδί, «ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ» β) ἀπαρνείται τὰ πριγκιπικὰ προνόμια, «μᾶλλον ἐλόμενος συγκακοῦχε εἰσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ» γ) δὲν κάνει συμβιβασμοὺς μὲ τὴν συνείδησίν του «διὰ πρόσκαιρον ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν» δ) δὲν ἐλκύεται ἀπὸ τὴν ἐξασφάλισιν «τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν» καὶ ε) ἐκτιμᾷ ὀρθῶς τὰ πράγματα, «μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τὸν ὄνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ», τ.έ. ἐθεώρησε μεγαλύτερον πλοῦτον τὸ νὰ ὀνειδίζεται ὅπως ἀργότερα ὀνειδίζετο ὁ Χριστός.

Ποία δύναμις τὸν παρεκίνηει ν' ἀπαρνηθῇ ὅλα τ' ἀνωτέρω; Μία καὶ μόνη. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις του καὶ ἡ στήριξις εἰς Αὐτὸν ὅλων τῶν ἐλπίδων του. «ἀπέδλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν».

Χρειαζέται πράγματι πολλή ψυχικὴ δύναμις καὶ πολὺ δυνατὸς χαρακτήρ, διὰ νὰ ἀποστερηθῇ κανεὶς ἐκουσίως ἀπὸ τόσα σίγουρα καὶ ἐξησφαλισμένα ἀγαθὰ, ἀποδλέπων εἰς ἀνταλλάγματα τοῦ ἀπωτάτου μέλλοντος.

Διὰ τοῦτο εἶναι θαυμαστὴ ἡ δύναμις τῆς πίστεως καὶ ἀποδεικνύεται οὕτως «ἐλπίζομένῳ ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐδ' ἄλλο» (Ἐβρ. 11,1). Καὶ τοιαύτην πίστιν ἔδειξαν, εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς Ὁρθοδοξίας, οἱ καλλίνικοι μάρτυρες καὶ ὁμολογηταί, οἱ ὅσοι καὶ δίκαιοι οἱ καλῶς τὸν ἀγῶνα τελέσαντες καὶ τὴν πίστιν τηρή-

σαντες. «Ἀπέδλεπον γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν».

2. Προβάλλεται ἡ ἀντίρρησης ὅτι ἡ σύνδεσις τῶν ἔργων μας μὲ τὴν προσδοκίαν τῆς «μισθαποδοσίας» μειώνει δὴθεν τὴν ἀξίαν τῆς ἀρετῆς. Λησιμονοῦν ὅμως οἱ λέγοντες ταῦτα ὅτι μεσολαβεῖ ἡ πίστις εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν. «Πιστεύσατε εἰς τὸν ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπιθήσει ὁ θεὸς ἐπὶ ὑμᾶς τὸ ἅγιον πνεῦμα καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἰσχύοντα ἐπιβόησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἐβρ. 11,6). Αὐτὴ ἡ πίστις εἶναι ἡδὴ μεγάλη καὶ κορυφαία ἀρετὴ καὶ δίδει πραγματικὴν ἀξίαν εἰς τὰ ἔργα τῆς πίστεως καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην (συνακόλουθον) ἀρετὴν. Διὰ τοῦτο δὲ ὁ Κύριος, εἰς τοὺς «μακαρισμοὺς» Του, ἐπισυνάπτει ἀντιστοίχως τὴν ἐπιβράβευσιν τῶν κατονομαζομένων ὑπ' Αὐτοῦ ἀρετῶν. Καὶ ἐν γένει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν παραλείπει νὰ τονίξῃ ὅτι «κομίζεται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν» (Β' Κορ. 5,10).

Εἶναι γνωστὸν —καὶ δεδομένον ψυχολογικῶς— ὅτι, εἰς τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων, θαρύνουν καὶ ἐπηρεάζουν πολὺ τὰ κίνητρα ἐν γένει. Ὅταν, ἐπομένως, ὑπάρχουν εὐγενῆ καὶ ἠθικὰ κίνητρα, ὅπως ἡ πίστις καὶ ἡ παρὰ Θεοῦ ἀνταπόδοσις, εἶναι βέβαιον ὅτι ὄχι μόνον δὲν ὑποδαθμίζουσιν, ἀλλὰ καὶ προάγουν ἠθικῶς τὸν ἄνθρωπον καὶ προωθοῦν τὰ καλὰ ἔργα. Καὶ δὴ καὶ συμβάλλουσιν εἰς ἀνάσχεσιν τῶν κακῶν πράξεων καὶ ἐξελίξεων.

3. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις, ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἐπιδέχεται καμμίαν ἀλλοίωσιν ἢ παράλειψιν εἰς τὸ δογματικόν της «πιστεύω» (οὔτε κατὰ ἰδιῶτα ἐν...). Πρῶτος δὲ ὁμολογεῖ τὸν Χριστὸν «καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς». Καὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον «καὶ νῦν οὐκ οὐρανῶν καὶ γῆν καὶ ἡν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη καταικεί» (Β' Πέτρ. 3,14). Αὐτὴ δὲ ἡ πλήρης καὶ τελεία ἀποκατάστασις τῆς «δικαιοσύνης», τ.έ. τῆς ἠθικῆς τάξεως εἰς τὸν κόσμον, ἀπαιτεῖ νὰ λάβῃ ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα του τὴν πρέπουσαν ἀμοιβήν (μισθαποδοσίαν) ἢ τιμωρίαν (κόλασιν), ὅπως ὁ Χριστὸς διεκλήρυξε (Ματθ. 25,31 ἐ.), καὶ οἱ ὀρθόδοξοι πιστεύομεν «προσδοκῶντες ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος».

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐὰν ὀπωσδήποτε θέλωμεν νὰ πράττωμεν «τὸ καλὸν διὰ τὸ καλόν» καὶ μόνον, ἂς τὸ πράττωμεν διὰ τὸν Θεόν, τὴν πηγὴν τοῦ καλοῦ. Καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ δι' ἡμᾶς Παθόντος Χριστοῦ. Καὶ οὕτω τὴν Ὁρθοδοξίαν μας θὰ δικαιώσῃ ἡ ὀρθοπραξία.

IV. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΤΥΡΙΝΗΣ

1. ΠΕΡΑΝ ΤΩΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΤΙΚΩΝ ΕΝΤΟΛΩΝ

«Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ».

Αὔριον, σὺν Θεῷ, εἰσερχόμεθα εἰς τὴν περίοδον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Μᾶς ἀνοίγεται, μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ἓνα στάδιον πνευματικῶν ἀγώνων, στοὺς ὁποίους καλεῖται κάθε χριστιανὸς νὰ συμμετάσχη μὲ ὄλην του τὴν θέλησιν καὶ τὴν προσπάθειαν, διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ νικήσῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ προσδεύσῃ πνευματικῶς. Φυσικά, κάθε ἀγὼν ἀπαιτεῖ προσπάθειαν καὶ κόπους, ἕως καὶ θυσιᾶς ἀκόμη. Καὶ γι' αὐτό, προκειμένου νὰ ἀναλάβῃ κανεὶς κάποια προσπάθεια, προϋποτίθεται ὅτι κάτι θὰ τὸν ἐλκύσῃ σ' αὐτήν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ὁ Κύριος ἐφρόντισε νὰ παραστήσῃ τὸν ἀγῶνα τοῦ χριστιανοῦ ἐλκυστικόν. Ἡθέλησε νὰ ἠλεκτρίσῃ τὸν ζῆλόν μας, ὥστε εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν νὰ δοθῶμε μὲ πολὺν ἐνθουσιασμόν. Καὶ εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν προτροπὴν Του «θ η σ α υ ρ ῖ ζ ε τ ε δ ἑ ὕ μ ῖ ν θ η σ α υ ρ ο ὺ ς ἐ ν ο ὐ ρ α ν ῶ» περιέρχονται τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ κάνουν τὸν χριστιανικὸν ἀγῶνα εὐχάριστον, ὅπως θὰ ἀναπτύξῃ ἡ παρούσα ὁμιλία μας.

1. Ἐν πρώτοις ἄς προσέξουμε ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἀρκεῖται στὴν ἀρνητικὴν διατύπωσιν τῆς προτροπῆς Του. Δὲν ἐσταμάτησε δηλαδὴ εἰς τὸ «μ ἢ θ η σ α υ ρ ῖ ζ ε τ ε ὕ μ ῖ ν θ η σ α υ ρ ο ὺ ς ἐ π ῖ γ ῆ ς», ἀλλὰ παρουσιάζει τὰ πράγματα καὶ μὲ τὴν θετικὴν τους ὄψιν. Ἐὰν δηλ. κάτι τὸ παρουσιάζει ὡς κακὸ καὶ ἀπηγορευμένο, δὲν παραλείπει νὰ τοποθετήσῃ παραλλήλως τὸ ἀντίθετο ἀγαθόν, τὸ πρέπον καὶ ἐπιβελημένον. Καὶ εἶναι γενικώτερο γινώρισμα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας αὐτό. Διότι ὁ Κύριος θέλει ἡ χριστιανικὴ ζωὴ νὰ μὴ εἶναι μόνον ἀρνησις τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπιδιώξις τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐχει δὲ μεγάλη σημασία τὸ πρᾶγμα, καὶ πρέπει νὰ τὸ προσέξωμε. Εἴτε ὅταν πρόκειται διὰ τὸν ἑαυτὸν μας, εἴτε διὰ τὰ παιδιά μας, εἶναι κουραστικά τὰ διαρκῆ παραγγέλματα «μὴ τοῦτο» «μὴ ἐκεῖνο». Καὶ ἂν ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἔφθανε μόνον μέχρι τῶν ἀπαγορεύσεων καὶ σταματοῦσε ἐκεῖ, δύσκολα θὰ μπορούσε νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ προσέβαλλε κάτι ἀνώτερον εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἀπαγορευμένων. Δὲν βλέπετε, ὅταν στὰ παιδιά μας τοὺς λέμε συνεχῶς «μὴ, παιδί μου, τοῦτο», «μὴ ἐκεῖνο» (καὶ συνέχεια «μὴ» καὶ «μὴ»), πῶς γεννᾶται στὸ παιδί ἡ δυσφορία, ἀλλὰ καὶ ἡ τάσις νὰ διαπράξῃ ὅπωςδήποτε τὸ ἀπηγορευμένο; Αὐτὸ παρατηρεῖται γενικῶς στὴν «ψυχολογία» τοῦ ἀν-

θρώπου, νὰ δυσφορῇ ὅταν ἀκούῃ τὸ «μὴ» καὶ τὸ «οὐ». Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος, ὡς ἄριστος ψυχολόγος, φροντίζει νὰ δίνῃ καὶ τὰ κατάλληλα ἀντίδοτα. Ἐνῶ π.χ. ἀφ' ἐνὸς παραγγέλλει «μ ἢ θ η σ α υ ρ ῖ ζ ε τ ε ὕ μ ῖ ν θ η σ α υ ρ ο ὺ ς ἐ π ῖ γ ῆ ς», ὑποδεικνύει παραλλήλως τὸ ἀνώτερο: «θ η σ α υ ρ ῖ ζ ε τ ε δ ἑ ὕ μ ῖ ν θ η σ α υ ρ ο ὺ ς ἐ ν ο ὐ ρ α ν ῶ» διότι θέλει ὄχι μόνον νὰ δώσῃ μίαν ἐντολὴν μὲ τὴν ὁποίαν νὰ ἀπαγορεύῃ κάτι, ἀλλὰ νὰ προσφέρῃ καὶ ἓνα ἀνώτερο ἀντάλλαγμα, ὥστε ἡ ἐντολὴ νὰ γίνῃ εὐπρόσδεκτος.

Κατὰ ταῦτα ἡ χριστιανικὴ ζωὴ δὲν εἶναι στέρησις, ἀλλὰ εἶναι ἐξύψωσις ἀπὸ τὰ ἀτελεῖ εἰς τὰ τέλεια, ἀπὸ τὰ σχετικὰ στὰ ἀπόλυτα, ἀπὸ τὰ φθαρτὰ εἰς τὰ ἀφθαρτα, ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα στὰ αἰώνια. Ἐπροσέξτε καὶ εἰς τὸν σημερινὸν Ἀπόστολον; Μόλις δίδει τὸ παράγγελμα «ἀ π ο θ ῶ μ ε θ α τὰ ἔ ρ γ α π ο ὐ σ κ ὅ τ ο υ ς» —δὲν σταματᾷ, ἀλλὰ συνεχίζει— «κ α ἰ ἐ ν δ ο σ ῶ μ ε θ α τὰ ὀ π λ α τ ο ὕ φ ω τ ὸ ς». Δηλαδὴ μόλις ἀπηθύβουε τὴν προτροπὴν νὰ ἀποφεύγουμε τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ἀντιπαραβάλλει ἀμέσως τὴν λαμπρότητα τοῦ φωτός, ὡς νὰ λέγῃ· μὴ στενοχωρεῖσαι ποὺ σοῦ ἀποκλείω τὸ σκότος, ἰδοὺ σοῦ προσφέρω τὸ φῶς. Πῶς μπορείς νὰ ἰσχυρισθῆς ὅτι ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι στέρησις; Διότι ἀπαγορεύει τὸ σκότος; Μὰ ἀφοῦ σοῦ δίνει τὸ λαμπρότερον ἀντάλλαγμα, τὸ φῶς; Εἶναι φανερόν ὅτι μᾶς προσφέρει ἀσυγκρίτως ἀνώτερα ἐκεῖνων ποὺ ἀπαγορεύει. Αὐτὴ εἶναι ἡ γραμμὴ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας.

2. Ὅταν θέλῃ κανεὶς νὰ «προφασίζεται προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις», δικαιολογεῖται εἰς τὰς παρεκτροπὰς του λέγων ὅτι ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι στέρησις. Δὲν εἶναι ὅμως σωστὸ αὐτό. Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι κυρίως δημιουργία. Γκρεμίζει ὅ,τι ἔχει οἰκοδομηθῆ μὲ «ἐ ξ ὕ λ α, χ ὁ ρ τ ο ν, (καὶ) κ α λ ἄ μ η ν», διὰ νὰ οἰκοδομήσῃ λαμπρὰν οἰκοδομήν μὲ «χ ρ υ σ ὶ ν, ἄ ρ γ υ ρ ο ν (καὶ) λ ῖ θ ο υ ς τ ι μ ῖ ο υ ς». Ἀχρηστεύει δηλαδὴ ὅ,τι μειώνει τὴν λαμπρότητα τοῦ οἰκοδομήματος τῆς ζωῆς μας καὶ μᾶς δίδει ἄλλα ὕλικά διὰ νὰ κτίσωμεν λαμπρότερον, ἀσφαλέστερον καὶ μονιμώτερον οἰκοδόμημα. Διὰ τοῦτο προσκαλεῖ τὸν καθένα νὰ μὴ σπαταλᾷ τὴν δυναμικότητά του εἰς ἔργα ἀβεβαίου ὠφελιμότητος· νὰ μὴ ἐκδαπανᾷ τὴν ζωὴν του διὰ νὰ θησαυρίξῃ πράγματα μάταια καὶ ἐφήμερα. Πολὺ δὲ περισσότερο νὰ μὴ ὀρέγεται νὰ ἀπολαύσῃ ὡς θησαυρόν του ἀπολαύσεις ἁμαρτωλὰς καὶ νὰ προσέχῃ νὰ μὴ θησαυρίξῃ ἁμαρτίας ποὺ ἀποτελοῦν πάντοτε στοιχεῖον φθορᾶς καὶ ζημίας καὶ ἀπώλειαν. Ἀλλὰ νὰ χρησιμοποιοῖ ὁ κάθε χριστιανὸς τὰς δυνάμεις του, τὰ προσόντα του καὶ τὴν ζωὴν του ἐν γένει εἰς ἔργα καλὰ, εἰς ἔργα τῶν ὁποίων ὁ ἀπολογισμὸς θὰ εἶναι κέρδος θετικόν. Αὐ-

τῆ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς προτροπῆς «θ ἡ σ α υ ρ ῖ ζ ε τ ε ὀ μ ῖ ν θ ἡ σ α υ ρ ο ὄ ς ἐ ν ο ὐ ρ α ν ῶ». Μᾶς ὑποδεικνύει ὁ Κύριος ὅτι ὑπάρχει ἕνας θησαυρός, εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ὁποίου μπορούμε νὰ ἐπιδοθούμε μὲ ὅλες μας τὶς δυνάμεις. Εἶναι ὁ «θ ἡ σ α υ ρ ὄ ς ἐ ν ο ὐ ρ α ν ῶ» ὁ ὁποῖος ἐξασφαλίζεται: μὲ τὴν χριστιανικὴ ζωὴ, μὲ τὸν βίον τῆς ἀρετῆς, μὲ τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἀγιασμοῦ καὶ μένει κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου αἰώνιον καὶ ἀναφαίρετον. Ἔχει δὲ πολὺ μεγάλην ἀξίαν αὐτὴ ἡ κατανόησις ὅτι ὑπάρχουν ἀγαθὰ αἰώνια καὶ ἀθάνατα, τὰ ὁποῖα ἀξίζει ὁ ἄνθρωπος νὰ τὰ θλέπῃ ὡς θησαυρόν του καὶ νὰ τὰ θεωρῇ ὡς τὰ ὑψίστα ἰδανικὰ τῆς ζωῆς του. Καὶ εἶναι εὐτυχῆς ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος θλέπει πρὸ πέρα ἀπὸ τὴν ὕλην καὶ τὰ ἐγκόσμια καὶ ἐλκύεται ἀπὸ ἀνώτερα πράγματα, ἀπὸ «τὰ μ ἡ ἔ λ ε π ὀ μ ε ν α - α ἰ ὠ ν ι α», τ.ἔ. ἀπὸ τὸν «ἐν οὐρανῶ» θησαυρόν.

3. Ἴδου ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη ἀντίρρησης: "Ὡστε λοιπὸν ὁ χριστιανὸς μόνον διὰ τὰ οὐράνια θὰ ἐνδιαφέρεται; Μόνον ὁ ἐν οὐρανῶ θησαυρὸς θὰ τὸν ἀπασχολῇ καὶ τίποτε ἀπὸ τὰ γήινα; Παρεξήγησις καὶ αὐτό. Διότι ὁ Κύριος, ὅταν μᾶς λέγῃ νὰ θησαυρίζουμε θησαυροὺς οὐρανίους, δὲν λέγει νὰ ἀγνοήσωμεν τὰς ὑποχρεώσεις μας, οὔτε νὰ ἀδιαφορήσωμεν διὰ τὰς ἀνάγκας μας, ἀλλὰ θέλει νὰ μᾶς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν ἀποκλειστικὴν καὶ μονόπλευρον προσήλωσιν εἰς τὰ ὕλικὰ πράγματα. Θέλει ὅμως νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ κάτι ἄλλο, πολὺ ἀξιοπρόσεκτον. Νὰ ἀτενίζωμεν συχνὰ πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ἐμπνεώμεθα δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπίγειον ζωὴν.

Ἐν πρώτοις ἡ στροφὴ πρὸς τὸν οὐρανόν θὰ μᾶς ἐξοικειώσῃ εἰς τὸ φρόνημα ποῦ ἀναπτύσσει ὁ Κύριος εἰς τὴν σημερινὴν εὐαγγελικὴν περικοπήν. "Ὅτι δηλαδὴ τὰ ὕλικὰ εἶναι κατώτερα τῶν πνευματικῶν, διότι εἶναι πρόσκαιρα. Αὐριο φεύγουμε καὶ τὰ ἐγκαταλείπομεν ἢ, πρὶν φύγωμε ἐμεῖς, μᾶς ἀφήνουν, διότι εἶναι πράγματα, τὰ ὁποῖα «σ ἡ ς κ α ἰ ἔ ρ ῶ σ ι ς ἀ φ α ν ἰ ζ ε ι κ α ἰ κ λ ε π τ α ι δ ι ο ρ ὄ σ σ ο υ σ ι κ α ἰ κ λ ε π τ ο υ σ ι». Ἐπάρχουν ὅμως ἄλλα ἀγαθὰ αἰωνίου ἀξίας, ὡς ἐλέχθη. Ἐπάρχει ἡ αἰωνία ζωὴ, ὑπάρχει ἡ αἰωνία εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου, ὑπάρχει τὸ σύνολον τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα οὐδεμία διάνοια ἀνθρωπίνῃ μπορεῖ νὰ συλλάβῃ. Θὰ εἶναι ματαιοπονία νὰ προσπαθῆσῃ ὁ ὁμῶν νὰ περιγράψῃ «ἀ ὀ φ θ α λ μ ὄ ς (ἀνθρώπου) οὐκ εἶδε καὶ οὐδ' οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἀ ἡ τ ο ἶ μ α σ ε ν ὁ θ ε ὀ ς τ ο ἶ ς ἀ γ α π ῶ σ ι ν Α Ὑ τ ὄ ν». Διὰ τοῦτο ἀρκοῦμεθα στὰ λόγια τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου,

ποῦ ἐλέχθησαν διὰ τοῦ Ἁπ. Πέτρου (Β' α' 4), ὅτι «τὰ τίμια ἡμῖν καὶ μέγιστα ἐπαγγέλεματα δεδωρητα». Στους χριστιανούς δηλαδὴ ἔχουν δοθῆ οἱ ἀνώτερες καὶ πολυτιμώτερες ἐπαγγελίες, «ἔ ν α δ ι α τ ο ὗ τ ω ν γ ε ν ῶ μ ε θ α θ ε ἰ α ς κ ο ι ν ω ν ο ἰ φ ὕ σ ε ω ς, ἀ π ο φ υ γ ὄ ν τ ε ς τ ῆ ς ἐ ν κ ὄ σ μ ῳ ἐ ν ἐ π ι θ υ μ ῖ α φ θ ο ρ ᾶ ς».

Κατὰ ταῦτα ὁ Κύριος, ὅταν ζητῇ νὰ ἐλκύσῃ τὴν καρδίαν μας πρὸς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, θέλει ὄχι μόνον νὰ μᾶς ἐξασφαλίσῃ τὴν πέραν τοῦ τάφου αἰωνίαν μακαριότητα, ἀλλὰ θέλει νὰ ἔρχεται συχνὰ στὴ σκέψιν μας ἢ ἐνθύμησις τῆς μελλούσης ζωῆς, εἰς τρόπον ὥστε ἡ παρούσα ζωὴ νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν «βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Καὶ ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ χριστιανοῦ νὰ ἔχῃ πρᾶγματι «ἐ π α γ γ ε λ ῖ α ν ζ ω ῆ ς τ ῆ ς ν ὤ ν κ α ἰ τ ῆ ς μ ε λ λ ο ὗ σ η ς».

Ἀλήθεια! πόση διαφορὰ θὰ ὑπῆρχε στὴ ζωὴ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι συνήθιζαν νὰ σκέπτονται τὸν οὐρανόν. Τότε θὰ εἶχαμε ἀδιάλειπτον τὴν συναίσθησιν ὅτι εἴμεθα διαβάται ἐπὶ τῆς γῆς. "Ὅλα μας τὰ ζητήματα θὰ ἐλύοντο μὲ τὴν ἀγάπην, μὲ τὴν χριστιανικὴν ἀνωτερότητα. Καὶ δὲν θὰ μᾶς ἤχημαλώτιζε κανένα πάθος καὶ καμμία κακία. Θὰ ἐμέναμε ἀδέσμευτοι ἀπὸ τὸ κακόν. Θὰ ὁμοιάζαμε μὲ τὸν ταξειδιωτὴν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος, διὰ νὰ φθάσῃ στὸν προορισμόν του, περνᾷ ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους τόπους, ὅμως δὲν φροντίζει νὰ ἐγκατασταθῇ ἐκεῖ καὶ νὰ δημιουργήσῃ δεσμοὺς καὶ δεσμά, ἀλλὰ θέλει τὸ συντομώτερον νὰ φύγῃ καὶ νὰ κατευθυνθῇ πρὸς τὸ τέλος τοῦ προορισμοῦ του. Ἔτσι καὶ ἡμεῖς, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν πάντοτε ὅτι εἴμεθα διαβάται, θὰ προχωροῦμε στὴ ζωὴ ἐνδιαφερόμενοι πρὸ πάντων γιὰ ὅσα πρόκειται νὰ πάρομε μαζὶ μας. Μὴ θησαυρίζετε λοιπὸν, λέγει ὁ Κύριος, πράγματα ποῦ θὰ μείνουν ἐδῶ, ἀλλὰ θησαυρίζετε τὸν χριστιανικὸν καταρτισμόν σας, τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν, τὸ πλήρωμα τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ποῦ θὰ εἶναι δικὸς σας θησαυρὸς, θησαυρὸς ἀναφαίρετος, ἀθάνατος καὶ αἰώνιος. Ἄ μ ἡ ν.

ΕΙΔΗΣΙΣ

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἔθεσε εἰς κυκλοφορίαν αὐτοτελῶς τὸν Β' τόμον τῶν «Θεομητορικῶν Μηνυμάτων» τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου, μὲ τίτλον: «Μηνύματα Δεκαπενταυγοῦστου».

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου
καὶ Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Κατὰ τὴν ὁμόφωνον διδασκαλίαν καὶ τῶν δύο πηγῶν τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, ἤτοι τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, ὁ ἄνθρωπος, ἡ κατακλείς ἄμα καὶ ἡ κορωνίς τῆς Δημιουργίας, ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Παντοδυνάμου καὶ Παναγάθου καὶ Πανσόφου Θεοῦ προικισθεὶς δι' ὑπερόχων φυσικῶν καὶ πνευματικῶν ἐφοδίων ἀναγκαιοτάτων εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ, εἰς τὸν ὁποῖον προώρτισεν αὐτὸν ὁ Θεός.

Ὁ Γενάρχης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, Ἀδάμ, ὢν φύσει ἀγαθὸς ὄφειλε νὰ ἀποβῆ τοιοῦτος καὶ θέσει καὶ ἐπιγνώσει, προάγων τὴν φυσικὴν του ἀγνότητά καὶ ἀθρότητα εἰς ἠθικὴν τελειότητα καὶ ἐλευθέραν ἐν τῷ ἀγαθῷ ἐπίδοσιν καὶ ἐμμονῇ. Ἀλλ' ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας θὰ μετέβαινε ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην κατάστασιν δὲν ἦτο ἀπρόσκοπος. Ὄφειλεν ὁ Γενάρχης τῆς ἀνθρωπότητος νὰ ὁδεύσῃ τὴν ὁδὸν τῆς δοκιμασίας, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐδοκιμάζετο ἡ ὑπακοή του εἰς τὸν Θεόν. Κατὰ τὴν ἀφήγησιν πάντοτε τῆς θεοπνεύστου Ἀγίας Γραφῆς, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος δὲν ἠθέλησε νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου¹, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐτελειοποιεῖτο καὶ ἐπαγιούτο ἡ θέλησίς του ἐν τῷ ἀγαθῷ. Ἀντὶ τῆς προόδου εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν προετίμησεν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Οὕτως ὁ Ἀδάμ παραβάς τὴν ἐντολὴν τοῦ Δημιουργοῦ διέπραξεν ἁμάρτημα μέγα². Τὸ ἁμάρτημα τοῦτο τῶν πρωτοπλάστων, γνωστὸν ὡς προπατορικὸν ἁμάρτημα, δὲν περιωρίσθη εἰς τούτους, ἀλλ' ἐπεξετάθη εἰς ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὸ ὁποῖον ὡς καταγόμενον ἐκ τοῦ πρώτου ἐκείνου ζεύγους συνεξέπεσε μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἁμαρτίαν³.

Οὕτως ἡ ἁμαρτία τοῦ Γενάρχου μεθ' ὧν τῶν ἀκολουθῶν καὶ ποιῶν μετεδόθη εἰς ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἐνοχος καὶ ὑπόδικος ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἀγία Γραφή πολλαχῶς διδάσκει τὴν εἰς ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος μετάδοσιν τῆς ἁμαρτίας τῶν προπατόρων,

μάλιστα δὲ διὰ τοῦ τελείου καὶ κλασσικοῦ ἐκείνου χωρίου τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς: «Διὰ τοῦτο ὡσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διήλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον»⁴. Διὰ τῶν λόγων τούτων ὁ Ἅγιος Παῦλος διατυπώνει κατὰ τὸν ἀριστον δυνατὸν τρόπον τὴν διδασκαλίαν περὶ τοῦ παγκοσμίου χαρακτηῆρος τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ παρίσταται ὁ Γενάρχης ὡς ὁ δημιουργὸς τῆς καθολικῆς ἁμαρτωλότητος. Ὁ Ἀδάμ εἶναι κατὰ τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Παύλου ὁ αἴτιος τόσον τῆς ἁμαρτίας ὅσον καὶ τοῦ θανάτου ὧν τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τῆς ἁμαρτίας τῶν πρωτοπλάστων ἀνετράπη ἡ ἠθικὴ φύσις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ἀπώλεσε τὸ κάλλος καὶ τὸ μεγαλεῖόν της, μόλις δὲ διεσώθη ἐκ τῆς καταστροφῆς τὸ λογικὸν καὶ ἡ συνείδησις, καὶ ταῦτα ἱκανῶς διεστραμμένα καὶ συνεσκοτισμένα, ὑποδηλοῦντα μόνον τὴν πρῶν ἔνδοξον καὶ εὐτυχῆ τοῦ ἀνθρώπου κατάστασιν.

Ἀλλὰ τὴν καθολικότητα τοῦ φαινομένου τῆς ἁμαρτωλότητος τῶν ἀνθρώπων δὲν μαρτυρεῖ μόνον ἡ Ἀγία Γραφή, Παλαιά⁵ τε καὶ Καινὴ Διαθήκη⁶, ἀλλὰ καὶ ἡ θύραθεν Γραμματεία. Ὁ Ἀθηναῖος τραγικὸς ποιητὴς τῆς ἀρχαιότητος Σοφοκλῆς (496 - 406 π.Χ.) ἐν τῇ καλλίστῃ αὐτοῦ καὶ ἀνεφίκτου τραγικότητος τραγωδίᾳ, τῇ Ἀντιγόνη⁷ ρητῶς μαρτυρεῖ περὶ τῆς καθολικότητος τῆς ἁμαρτωλότητος τῶν ἀνθρώπων: «... ἀνθρώποισι γὰρ τοῖς πᾶσι κοινόν ἐστὶ τοῦξᾶμαρτάνειν»⁸.

Τὰ αὐτὰ διδάσκει καὶ ὁ ἐξόχου εὐθυκρισίας καὶ ἀμεροληψίας ἱστορικὸς τῆς κλασσικῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαί-

4. Ρωμαίους, 5,12.

5. Τὰ χωρία ταῦτα τῆς Ἀγίας Γραφῆς μαρτυροῦν τὴν καθολικότητα τῆς καταστάσεως τῆς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἐνοχὴν τῆς ἁμαρτίας, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἄμα τῇ γεννήσει του. Βλ. Γ' Βασιλειῶν, 8,46: «ὅτι οὐκ ἐστὶν ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἁμαρτήσεται...». Παροιμιῶν, 20,9. Ψαλμοί, 50,7. 13,1 ἐξ. 142,2. 50,5. Ἡσαίου, 59,3. Ἰώβ, 14, 4-5.

6. Βλ. Α' Ἰωάννου 1,8: «Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἐστὶν ἐν ἡμῖν». Ἰωάννου, 3, 5-6. Ἐφεσούς, 2,3. Ρωμαίους, 3, 10-17.

7. Ἡ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων τραγωδιῶν τοῦ παγκοσμίου θεάτρου ἐδιδάχθη τὸ ἔτος 442 π.Χ. Ὁρθῶς ἐλέγχθη ὅτι ἡ Ἀντιγόνη καὶ ὁ Οἰδίπους τύραννος ἀριστείου μεταξὺ τῶν ὑψαιστέρων δραματικῶν ἔργων ποῦ παρήγαγεν ἡ δραματοποιὸς διάνοια. Βλ. Μητροπολίτου Κυθωνίων Ἀγαθαγγέλου, Ἡθικὰ Ποιήματα, σελ. 106, Θεσσαλονίκη 1950.

8. Σοφοκλέους, Ἀντιγόνη, στίχοι 1023 - 1024.

1. Γενέσεως, 2, 15-17.

2. Γενέσεως, 3, 6-7.

3. Ἡ ἁμαρτία ἦδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πλάτωνος (428 - 347 π.Χ.) προσέλαβε τὴν ἠθικὴν αὐτῆς σημασίαν (= ἠθικὸν σφάλμα, ἁμάρτημα), τὴν ὁποίαν ἀείποτε ἔχει ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ ἰσοδυναμοῦσα πλέον κατὰ πάντα πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα ἐξευρεθέντα φιλοσοφικὸν ἔρον «ἠθικὸν κακόν». (Βλ. Πλάτωνος, Νόμοι 660 C: «... λοιδορεῖν γὰρ πράγματα ἀνίατα καὶ πόρρω προβεβηκότα ἁμαρτίας οὐδαμῶς ἡδύ, ἀναγκαῖον δ' ἐνίοτε ἐστίν».)

τητος Θουκυδίδης (470-396 π.Χ.), ὁ ὁποῖος εἰς τὸ τρίτον βιβλίον τῆς Ἱστορίας του ἐπιγραμματικώτατα περὶ τῆς καθολικῆς ἀμαρτωλότητος τῶν ἀνθρώπων παρρηρεῖ: «πεφύκασιν ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀμαρτάνειν»⁹. Ὅλοι οἱ λαοὶ ζῶντες ἀνέκαθεν ἐν τῷ συναισθήματι τῆς ἀμαρτωλότητος καὶ ἐνοχῆς αἰείποτε ἐξήτησαν διὰ διαφόρων μέσων νὰ καθαρῶσιν ἑαυτοὺς ἐκ τῆς ἀμαρτίας καὶ νὰ ἐνωθοῦν μετὰ τοῦ Θεοῦ, οἱ μὲν Ἰουδαῖοι διὰ τῶν καθαρῶν τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, οἱ δὲ Ἐθνικοὶ διὰ τῶν διαφόρων μυστηριακῶν τελετῶν καὶ ἱεροτελεστιῶν. Ὁρθῆ δὲ φαίνεται ἡ γνώμη κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἀμαρτία τῶν πρωτοπλάστων καὶ ἡ ἐνοχῆ ἢ ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς ἀμαρτίας προερχομένη ἀρχαίῳθεν διασωθεῖσα ὑπὸ τῶν προγόνων κατεγράφη εἰς τὰς βίβλους τῶν διαφόρων λαῶν καὶ διεσώθη λαβούσα τὸν προσιδιάζοντα εἰς ἕκαστον τῶν λαῶν μονοθεϊστικὸν ἢ πολυθεϊστικὸν χαρακτήρα, τοῦ Μωϋσεῦς καταγράφαντος ταύτην ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθαρὰν δὲ διαφυλαχθεῖσαν ἀπὸ παντὸς ρύπου καὶ εἰδωλολατρικῆς ἰλῦος.

Ἡ Ἁγία Γραφή συνοψίζει τὰ φοβερὰ ἀποτελέσματα τῆς ψυχολέθρου ἀμαρτίας, εἰς μίαν λέξιν, ἡ ὁποία πάντοτε φόβον καὶ τρόμον προκαλεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὴν λέξιν «θάνατος». Ὁ Ἅγιος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολὴν του, λέγει: «Δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ θάνατος»¹⁰. Καθὼς δηλαδὴ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου, τοῦ Ἀδάμ, εἰσῆλθεν εἰς ὅλον κληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος ἡ ἀμαρτία καὶ διὰ μέσου τῆς ἀμαρτίας εἰσῆλθεν ὁ θάνατος, ὁ ὁποῖος διεδόθη εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Τοὺς λόγους τούτους τοῦ Ἀποστόλου σχολιάζων ὁ Ἐπίσκοπος Κύρου Θεοδώρητος (393-460 μ.Χ.), παρατηρεῖ: «Τοῦ Ἀδάμ ἡμαρτηκός, καὶ θνητοῦ διὰ τὴν ἀμαρτίαν γεγεννημένου, ἐχώρησεν εἰς τὸ γένος ἀμφοτέρω. Εἰς πάντας γὰρ ἀνθρώπους διῆλθεν ὁ θάνατος»¹¹. Ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος εἰς τὴν αὐτὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴν λέγει, ὅτι ὁ μισθὸς μὲ τὸν ὁποῖον ἡ ἀμαρτία πληρῶνει τοὺς δούλους τῆς εἶναι θάνατος: «Τὰ γὰρ ὀφώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος»¹². Ἡ λέξις θάνατος χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τὴν γενικωτέραν σημασίαν τῆς, δηλαδὴ δὲ τὸ μέγιστον κακόν, διότι δὲν ἀναφέρεται ἀπλῶς εἰς τὴν διάλυσιν τοῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ, ἀλλὰ μάλιστα καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου κατὰπτωσιν καὶ ἐξαχρείωσιν.

Ἡ μεγαλυτέρα τῶν ποινῶν καὶ ἡ σπουδαιότερα

συνέπεια τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας, ὡς προελέχθη, εἶναι ὁ θάνατος. Ὁ θάνατος εἶναι τριπλοῦς, ἦτοι πνευματικὸς, σωματικὸς καὶ αἰώνιος. Ὁ πνευματικὸς θάνατος εἶναι ἡ διακοπὴ τῆς σχέσεως καὶ ἐπικοινωνίας ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ πρώτου ἀπὸ τοῦ δευτέρου. Τὸν θάνατον τοῦτον ἐδίωσαν οἱ πρωτόπλαστοι κατόπιν δὲ τούτου καὶ τὸν ὕλικόν. Ὁ σωματικὸς θάνατος εἶναι ὁ χωρισμὸς τοῦ θνητοῦ σώματος ἐκ τῆς ψυχῆς, τῆς ζωοποιούσης τὸ σῶμα, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ πνευματικοῦ θανάτου. Τὸ τρίτον εἶδος τοῦ θανάτου εἶναι ὁ αἰώνιος θάνατος, ἦτοι ἡ αἰώνιος ἀπομάκρυνσις καὶ ὁ αἰώνιος χωρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀδιακόπως καὶ ἀτελευτήτως.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω τριῶν εἰδῶν θανάτου, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αἰείποτε προκαλεῖ τρόμον καὶ φόβον εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι ὁ σωματικὸς, ἦτοι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ τοῦτο διότι ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου ὅπως παρατεῖνῃ τὴν ζωὴν του ἐπ' ἄοριστον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι ἀνεκρίζωτος. Ἄλλωστε τόσον ἡ θύραθεν ὅσον καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ σοφία μαρτυροῦν τοῦτο, πόσον δηλαδὴ γλυκὴ θέλγητρον διὰ πάντα τὰ ἔμφυχα πλάσματα, καὶ ἰδίως διὰ τὸ λογικὸν τοιοῦτον, ἦτοι τὸν ἄνθρωπον, περικλείει ἡ ζωὴ καὶ πόσον ἄσβεστος εἶναι ὁ πόθος πάντων τῶν ἐμφύχων ὄντων πρὸς τὴν ἐπ' ἄοριστον παράτασιν τῆς. Ἦδη ὁ τραγικώτερος τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ ἀπὸ σκηναῆς φιλόσοφος Εὐριπίδης (480-406 π.Χ.) ἐν «Ἰφιγενείᾳ τῇ ἐν Αὐλίδι» λέγει: «μαίνεται δὲ ὅστις εὐχεταὶ θανεῖν»¹³! (= εἶναι ἀνισόρροπος ὁποιοσδήποτε ποθεῖ ν' ἀποθάνῃ). Ἐπίσης εἰς τὸν «Ἰππόλυτον τὸν στεφανηφόρον» τοῦ αὐτοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ διακηρύσσεται: «ἀλλ' ὅτι τοῦ ζῆν φίλτερον ἄλλο, σκότος ἀμπίσχων κρύπτει νεφέλαις»¹⁴. (= ἀλλ' ὅτι οὐδέποτε ἄλλο εἶναι προσφιλέστερον ἀπὸ τὴν ζωὴν, σκοτεινὸν μυστήριον τὸ περιβάλλει καὶ εἰς τὰς νεφέλας τὸ ἀποκρύπτει).

Ὁμοίως ἐν τῇ «Ρητορικῇ» τοῦ τελειωτοῦ τῆς κλασσικῆς φιλοσοφίας Ἀριστοτέλους (384-322 π.Χ.) ὑπάρχουν δύο βαρυσήμαντα χωρία, ἄκρως δηλωτικὰ τῆς γλυκύτητος τῆς ζωῆς: α) «εὐγηρία δ' ἐστὶν βραδύτης γῆρας μετ' ἀλυπίας»¹⁵ (= εὐτυχὲς τέλος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἶναι τὸ γῆρας τὸ ἐπερχόμενον βραδέως καὶ ἀνωδύνως) β) «καὶ τὸ ζῆν (ἀγαθόν)· εἰ γὰρ μηδὲν ἄλλο ἔπιτο ἀγαθόν, αὐτὸ καθ' αὐτὸ αἰρετόν ἐστιν»¹⁶ (= ἡ ζωὴ εἶναι ἀγαθόν· ὄντως, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἠκολούθει αὐτὴν ὁποιοδήποτε ἀγαθόν, πάλιν προτιμητέα εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτήν).

(Συνεχίζεται)

9. Θουκυδίδου, Ἱστορία: Βιβλίον 3, 45, 3.

10. Ρωμαίους, 5, 12.

11. Θεοδώρητου Κύρου, Ἐπιγενεία τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς, Κεφ. 5, ιβ', MPG., 82, 100.

12. Ρωμαίους, 6, 23.

13. Εὐριπίδου, Ἰφιγενεία ἐν Αὐλίδι, στίχος 1251.

14. Εὐριπίδου, Ἰππόλυτος ὁ στεφανηφόρος, στίχοι 191-192.

15. Ἀριστοτέλους, Ρητορικὴ 1361b 27.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ ΙΕΡΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΙΕΡΕΩΝ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
πρ. Παραμυθίας κ. ΤΙΤΟΥ

Τὸ παρὸν καταστατικὸν τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου τῶν ἱερέων συνετάξαμεν, οὕτως ὥστε οἱ βουλόμενοι ἐκάστοτε ἱερεῖς καὶ μάλιστα οἱ εἰς ἱεροὺς ναοὺς μᾶς ἐκάστης Μητροπόλεως ὑπηρετοῦντες, εἴτε ἔγγαμοι εἴτε ἄγαμοι, νὰ συστήσωσι Σύλλογον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἱερὸς Σύνδεσμος» τῇ ἀδείᾳ καὶ ἐγκρίσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτῶν καὶ τῇ πνευματικῇ ἐνισχύσει τῆς ἱερατικῆς τούτων διακονίας εἰς τὸ θεοσεβές πλήρωμα τῶν ἐνοριῶν αὐτῶν.

Ἐξ ἄλλου ἔχοντες μακρὰν πείραν, ὡς διατελέσαντες κατὰ τὴν ἱερατικὴν ἡμῶν διακονίαν, ὡς Ἱερατικῶς Προϊστάμενος τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (Ἀγίας Φωτεινῆς Νέας Σμύρνης δις, Ἀγίου Γεωργίου Καρύκη καὶ Ἀγίου Παντελεήμονος ὁδοῦ Ἀχαρνῶν), προσέβημεν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος Καταστατικοῦ.

Ὁ Ἱερὸς Κλῆρος δὲν ἀνῆκει εἰς οἰανδήποτε μορφήν συνδικαλισμοῦ ὡς οἱ ἐπαγγελματίαι πάσης φύσεως ἐργασίας, εἴτε χειρωνακτικῆς, εἴτε διανοητικῆς, ἀλλὰ θάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας διακονεῖ πιστῶς καὶ εὐσυνειδήτως αὐτὴν, μηδὲως παραβαίνων τοὺς ἰσχύοντας Νόμους τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας κατὰ τὸ Σύνταγμα.

Ὁ Ἱερὸς Σύνδεσμος ἐπεκράτησεν ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ μάλιστα πρὸς τῆς συστάσεως τοῦ Τομεῖου Ἀσφαλίσεως τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου (ΤΑΚΕ).

Ὁ συσταθεὶς Ἱερὸς Σύνδεσμος ὑπὸ τοῦ αἰοδίου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ Καλλιγᾶ ἐν ἔτει 1890, σκοπὸν εἶχεν, ἵνα ὁ Ἱερὸς Κλῆρος ἐπιτελῇ θάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας τὴν σωτηριώδη αὐτοῦ ἀποστολήν καὶ διατηρῆται ἡ ἀπαραίτητος πνευματικὴ συνοχὴ καὶ σύμπνοια τούτου.

Ἐντεῦθεν ἐξεδίδετο πρὸς ποιμαντικὴν ἐπιμόρφωσιν καὶ κατὰ Θεὸν ἐποικοδομὴν τοῦ σώματος τῶν ἐπὶ μέρος ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἡμίονον περιοδικόν, οὕτως ὥστε ὁ Ἱερὸς Κλῆρος ν' ἀναγινώσκῃ τὰ θρησκευτικὰ ἄρθρα καὶ μελέτας τῶν ἐν αὐτῷ διακεκρυμένων ἐπιστημόνων θεολόγων καὶ κληρικῶν.

Περὶ τῆς συστάσεως τοῦ περιοδικοῦ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» ἐγράφησαν πολλὰ (βλ. σχετικῶς Ν. Θ. Μ π ο υ γ ἄ τ σ ο υ, Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἑγκυκλοπαίδεια, Τόμος 6, Ἀθῆναι 1965, σελ. 820)¹.

1. Σύλλογος καὶ περιοδικὸν ἐν Ἀθήναις. Ὁ Σύλλογος τῶν ἱερέων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὁ ἰδρυθεὶς πρὸς

Εἰς τὸ παλαιὸν οἰκοδόμημα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς εἶχεν ὁ Ἱερὸς Σύνδεσμος ἰδίαν αἴθουσαν περιλαμβάνουσαν καὶ Βιβλιοθήκην εἰς τὴν ὁποίαν διεφυλάσσοντο πολλὰ ἀξιόλογα βιβλία ἱστορικοῦ, ἐπιστημονικοῦ καὶ θεολογικοῦ περιεχομένου. Εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν συνηθροίζοντο οἱ ἐκάστοτε προσκαλούμενοι ἱερεῖς, ἔγγαμοι καὶ ἄγαμοι ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν, οἵτινες ἀρχικῶς ὠμίλουν πρὸς αὐτοὺς καὶ παρέμενον κατὰ τὸν χρόνον τῆς συναθροίσεως αὐτῶν, παρακολουθοῦντες τοὺς ὀρισθέντας ὑπ' αὐτῶν εισηγητὰς ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων.

Ἐνθυμούμεθα μάλιστα, ὅτι ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατείας τῶν ἐκάστοτε διατελεσάντων Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Χρυσάνθου Φιλιππίδου, Δαμασκηνοῦ Παπανδρέου, Σπυρίδωνος Βλάχου, ἰκανὰ Ἱερατικὰ Συνέδρια συνεκλήθησαν εἰδικώτερον ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ. Μεταγενεστέρως δὲ λόγῳ τῆς πλειονότητος τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου συνεκαλοῦντο εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν. Κατὰ τὴν Ἀρχιερατείαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Σπυρίδωνος Βλάχου καθωρίσθησαν τομεάρχαι Ἱερεῖς τῶν ἱερῶν ναῶν, οἱ ὅποιοι προσεκάλουν τοὺς Ἐφημερίους τῶν ἱερῶν ναῶν τοῦ τομεῖως τούτων εἰς ἰδιαιτέρας συναθροίσεις κατὰ χρονικὰς περιόδους, τὰ δὲ πορίσματα τούτων ἀνέφερον εἰς τὰς συγκληθησομένας συνάξεις τῶν Τομεαρχῶν τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, προεδρεύοντος τοῦ Πρωτοσυγκέλλου ταύτης, ἐνίοτε δὲ καὶ παρουσία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Πλείονα περὶ τῆς καθ' ὁμάδας συγκλήσεως τῶν Ἐφημερίων καὶ τῶν Τομεαρχῶν, ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία».

Τὸ συνταχθὲν ὑφ' ἡμῶν Καταστατικὸν τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου παραθέτομεν κατωτέρω.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ

Ἄ ρ θ ρ ο ν 1

Ἀποφάσει τῆς συνελευσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῶν Ἐφημερίων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἰδρύεται

ἀνόρθωσιν τοῦ Κλήρου τὸ ἔτος 1890 τῇ προτροπῇ καὶ προεδρίᾳ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ Καλλιγᾶ. Τὸ περιοδικὸν ἐξεδίδετο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1924 ἕως τοῦ ἔτους 1939, ὡς ἐβδομαδιαῖον, δεκαπενθήμερον ἢ μηνιαῖον, μὲ ὕλην μορφωτικὴν (θεολογικὴν καὶ ἐποικοδομητικὴν), εἰδησιογραφικὴν καὶ κριτικὴν τῆς συγχρόνου ζωῆς.

Σύλλογος τῶν Ἐφημερίων ταύτης ὑπὸ τὴν ἑπωνυμίαν «**Ἰ ε ρ ὁ ς Σ ὕ ν θ ε σ μ ο ς**» ἐδρεύων ἐν τῇ πόλει, ἔδρα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 2

Σκοποὶ τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου εἶναι:

α) Ἡ πνευματικὴ, ἠθικὴ καὶ οἰκονομικὴ προαγωγὴ τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

β) Ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς πᾶσαν προσπάθειαν βελτιώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς Ἐκκλησίας.

γ) Ἡ προστασία τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ παντὸς ἐπιβουλευομένου τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ κύρος αὐτῆς, εἴτε διὰ προπαγανδῶν καὶ προσηλυτισμοῦ, εἴτε δι' ἐντύπων καὶ ἄλλων μέσων.

δ) Ἡ διαφύλαξις τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν ἐν τῷ τῶν ἱερῶν παραδόσεων, τῶν δογμάτων τῆς πίστεως καὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας.

ε) Ἡ λήψις παντὸς μέτρου πρὸς προστασίαν τῶν Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας.

στ) Ἡ τήρησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας διὰ τοῦ σεβασμοῦ τῆς πιστῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ὁδηγῶν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, ὄντος Ποιμενάρχου καὶ Προϊσταμένου αὐτοῦ, συμφώνως πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων θεσπιζόμενα.

ζ) Ἡ διὰ τακτικῶν θρησκευτικῶν διδασκαλιῶν μόρφωσις τῶν μελῶν αὐτοῦ, εἴτε διὰ τῶν συγκαλουμένων ἐκάστοτε Ἱερατικῶν Συνεδρίων, εἴτε διὰ τῶν Πνευματικῶν Φροντιστηρίων, εἴτε καὶ ἄλλως πῶς ἤθελεν ὀρίζει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης.

η) Ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπισις τοῦ σοβαροῦ προβλήματος τῆς πληρώσεως τῶν παρουσιαζομένων ἐκάστοτε κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν δεόντων παρὰ τοῖς ἀρμοδίοις πρὸς λήψιν τῶν ἐνδεδειγμένων πρὸς τοῦτο μέτρων.

θ) Ἡ θρησκευτικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ λαοῦ τῆς περιφερείας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως διὰ τε τοῦ Θείου κηρύγματος, τῶν κατηχητικῶν σχολείων, διαλέξεων καὶ διανομῆς ἐντύπων τῇ συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ παραρτήματος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

ι) Ἡ ἐκδήλωσις ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει λειτουργούντων εὐαγῶν ἰδρυμάτων.

ια) Ἡ ἐνάσκησις τῆς φιλανθρωπίας τῇ συνεργα-

σίᾳ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ τῶν Ἐγοριακῶν τουούτων.

ιβ) Ἡ συμπαράστασις εἰς τὰς ἀπορφανισθείσας οἰκογενείας διὰ τοῦ θανάτου ἱερέων καὶ βοήθεια αὐτῶν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ.

ιγ) Ἡ λήψις τῶν ἐνδεδειγμένων μέτρων καὶ παρὰ τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου ἐν περιπτώσει σοβαρῶν ἀτυχημάτων, ἐκ πυρκαϊᾶς, πλημμύρας, σεισμοῦ κ.λπ. εἰς οἰκογενείας τῶν ἐγοριῶν τῶν ἱερέων.

ιδ) Ἡ ἀποφυγὴ σκανδαλισμοῦ τῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν, τήρησις τῆς ἱεροπραξίας καὶ εὐπρεποῦς ἱερατικῆς περιβολῆς.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 3

Πόροι τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου εἶναι:

α) Αἱ μηνιαῖαι συνδρομαὶ τῶν μελῶν, β) αἱ τυχόν πρὸς αὐτὸν δωρεαί, γ) αἱ ἐκούσαι συνδρομαί, κληροδοτήματα καὶ κληρονομίαι, δ) πᾶς νόμιμος πόρος ἐξευρισκόμενος παρὰ τοῦ Δ. Συμβουλίου, ε) οἱ τόκοι τοῦ ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 4

Μέλη. Ὁ Ἱερός Σύνδεσμος ἀποτελεῖται:

1) Ἐκ πάντων τῶν κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἐν ἐνεργείᾳ καὶ μὴ, ὡς τακτικῶν μελῶν, αὐτοδικαίως θεωρουμένων, ὡς τοιούτων, ἀσκούντων ὁμῶς δικαίωματα, ἐφ' ὅσον ἐξεπλήρωσαν τὰς ὑπὸ τοῦ παρόντος Καταστατικοῦ ἐπιβαλλομένας ὑποχρεώσεις (ἄρθρον).

2) Ἐξ ἐπιτίμων ἀνακηρυσσομένων ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. κατ' ἄρθρον 5 παρ. 3 τοῦ περὶ Σωματείων Νόμου, κληρικῶν καὶ λοιπῶν, παρασχόντων εἴτε πρὸς τὸν Ἱερόν Σύνδεσμον, εἴτε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν γένει ὠφελίμους ὑπηρεσίας.

3) Ἐξ ἀρωγῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, οἵτινες διὰ προσφορᾶς ἢ συνδρομῆς προαιρετικῆς, ὑποστηρίζουσι τὸ ἔργον τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου.

4) Ἄπαντα τὰ μέλη, τακτικὰ καὶ μὴ, δεόν ἀπαραιτήτως νὰ διαμένωσι μονίμως ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 5

Δικαιώματα - Ὑποχρεώσεις

Τὰ τακτικὰ μέλη καταβάλλουσι μηνιαίαν συνδρομὴν ἐκ δραχμῶν

(Συνεχίζεται)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

484. Στὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία οἱ κληρικοὶ ποὺ λειτουργοῦν ἀπαγγέλλουν τὸ «Πάτερ ἡμῶν» καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸ λέγει τὴν ἐκφώνησι «Ὅτι σοῦ ἐστίν...». Ἐραγε καὶ στὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία ἴσχυε παλαιότερα αὐτὴ ἡ τάξις ἢ πρόκειται γιὰ καινοτομία τῆς Δύσεως; (Ἐρωτήσεις Αἰδεσιμολ. Ἀντωνίου Κουλοῦρη).

Ἀρχικὰ ἡ Κυριακὴ προσευχὴ δὲν λεγόταν κατὰ τὴ θεία λειτουργία. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν περιέχεται στὴ λειτουργία τῶν «Ἀποστολικῶν Διαταγῶν», ποὺ ἀποτυπώνει τὴ λειτουργικὴ πράξι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας τῆς Συρίας κατὰ τὸ τέλος τοῦ Δ' αἰῶνος. Ἦδη ὅμως ἀπὸ τὸν ἅγιο Κυπριανὸ Καρχηδόνο († 258) ἔχομε τὴν πρώτη, ἀσαφὴ ὅμως κάπως, μαρτυρία ποὺ συνδέει τὴν Κυριακὴ προσευχὴ μὲ τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ τὴν κοινωνία (Περὶ Κυριακῆς προσευχῆς 2). Ἀπὸ τὶς κατηχήσεις ὅμως τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσόλυμων († 386) καὶ τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου Μεδιολάνων († 397) γνωρίζομε ὅτι τουλάχιστον στὶς περιοχὰς αὐτὲς ἡ Κυριακὴ προσευχὴ εἶχε ἤδη εἰσαχθῆ στὴν θεία λειτουργία. Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται λίγο ἀργότερα ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἀγούστινο Ἰππῶνο († 430), ποὺ θεωρεῖ τὴν πράξι αὐτὴ ἰσχύουσα «σχεδὸν σ' ὀλόκληρη τὴν Ἐκκλησία» (Ἐπιστολὴ 149). Οἱ λόγοι ποὺ συνετέλεσαν στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ «Πάτερ ἡμῶν» στὴ θεία λειτουργία ἦταν κυρίως τὸ αἴτημα γιὰ τὴν χορήγησι τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου στοὺς πιστοὺς, ποὺ ἐρμηνευόταν μὲ εὐχαριστικὴ ἔννοια (ὑπάρχει καὶ ἡ γραφὴ «τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ὑπερούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον»), καθὼς καὶ ἡ ἀμοιβαία συγχώρησις καὶ καταλλαγὴ, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεσι γιὰ τὴ συμμετοχὴ στὴ θεία κοινωνία.

Στὴ μεταγενεστέρα εἰσαγωγὴ τῆς Κυριακῆς προσευχῆς στὰ λειτουργικὰ κείμενα τῶν διαφόρων λειτουργικῶν τύπων ὀφείλεται καὶ ὁ κατὰ τόπους διαφορετικὸς τρόπος τῆς ἀπαγγελίας τῆς, καθὼς καὶ οἱ παραλλαγές ποὺ σημειώνονται ὡς πρὸς τὴν θέσι τῆς στὴν τάξι τῆς θείας λειτουργίας. Τὸ δεύτερο αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὰ πιδ ἔντονο στὸ Σύμβολο τῆς πίστεως, ποὺ μεταγενέστερα καὶ αὐτὸ παρενεβλήθη στὸ ἀρχικὸ κείμενο τῶν κατὰ τόπους λειτουργιῶν. Ἔτσι στὴν μὲν Ἀνατολὴ καὶ στὰ Μεδιόλανα τὸ ἀπήγγελαν πρὸ τῆς εὐχῆς τῆς ἀναφορᾶς, στὴ Ρώμη καὶ στὴν Ἀρμενία μετὰ τὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα καὶ στὴν Ἰσπανία πρὸ τῆς κοινωνίας. Οἱ διαφορὲς αὐτὲς

μὲ ἄλλα λόγια δὲν εἶναι γεννήματα νεωτεριστικῶν τάσεων ἢ καινοτομιῶν τῆς μίας ἢ τῆς ἄλλης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ὀφείλονται στὴν ἐκ τῶν ὑστέρων εἰσαγωγὴ τῶν ἱερῶν αὐτῶν κειμένων (τῆς Κυριακῆς, ἐν προκειμένῳ, προσευχῆς, ὅπως καὶ τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου) στοὺς ἤδη κατὰ θάσι παγιωμένους λειτουργικοὺς τύπους. Κάθε Ἐκκλησία ἐνεργοῦσε κατὰ τὴν κρίσι τῆς ἢ ἀκολουθοῦσε τὸ παράδειγμα ἄλλων Ἐκκλησιῶν, κάνοντας ἀνεξάρτητα ἀπὸ αὐτὲς τὶς δικές τῆς ἐπιλογές, ὅπως ἀσφαλῶς εἶχε δικαίωμα νὰ κάνη. «Καινοτομία» γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν ἡ εἰσαγωγὴ τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, ἢ τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως, στὴ θεία λειτουργία. Ἀπαξ καὶ ἔγινεν αὐτὸ, τὸ σημεῖο τῆς παρεμβολῆς καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀπαγγελίας ἦταν λεπτομέρειες.

Εἰδικὰ τώρα τὸ «Πάτερ ἡμῶν» στὴ μὲν Ρώμη, στὰ Μεδιόλανα καὶ στὴν Ἰσπανία θεωρήθηκε μᾶλλον ὡς κατακλείδα τοῦ κανόνος (τῆς εὐχῆς τῆς ἀναφορᾶς) τῆς θείας λειτουργίας. Γι' αὐτὸ καὶ συνεδέθη περισσότερο μὲ αὐτὴ καὶ αὐτὸς προφανῶς εἶναι ὁ λόγος ποὺ ἀπαγγελλόταν ἀπὸ μόνον τὸ λειτουργοῦν ἱερέα, ὅπως καὶ ἡ ἀναφορά. Ὁ λαὸς στὴ μὲν Ἰσπανία ἔλεγε σὲ κάθε αἴτημα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς τὸ «Ἀμήν», ἐνῶ στὴ Ρώμη ὁ ἱερεὺς σταματοῦσε τὴν ἀπαγγελία στὸ «μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν» καὶ ὁ λαὸς κατέκλειε μὲ τὸ «ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν». Ἴσως αὐτὸ ἦταν λείψανο παλαιότερας πράξεως ἢ ἐπιδράσεως τῆς Ἀνατολῆς, κατὰ τὴν ὁποία ὅλο τὸ «Πάτερ ἡμῶν» ἀπήγγελλετο ἀπὸ τὸ λαό. Στὴν Ἀνατολὴ ἐξ ἄλλου τὸ «Πάτερ ἡμῶν» ἐλέγετο ἀπὸ τὸ λαό, ἢ μᾶλλον ἀπὸ κληρο καὶ λαὸ μαζί, ἐνῶ ὁ ἱερεὺς ἐκφώνουσε τὴ δοξολογικὴ κατακλείδα «Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία...». Ἔτσι ἡ Κυριακὴ προσευχὴ συνεδέετο περισσότερο μὲ τὴν θεία κοινωνία, ὡς προσευχὴ παρασκευαστικὴ γι' αὐτὴ, παρὰ μὲ τὴν εὐχὴ τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ μάλιστα σ' ὅλους τοὺς λειτουργικοὺς τύπους τῆς Ἀνατολῆς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸ, Ἀρμενικὸ καὶ Μαρωνιτικὸ, ἡ ἀπαγγελία τῆς Κυριακῆς προσευχῆς γινόταν μετὰ τὴν κλάσι τοῦ ἁγίου ἄρτου, πρακτικὴ ποὺ ἀκολουθοῦσαν καὶ σὲ ὀρισμένες περιοχὰς τῆς Δύσεως.

Ἡ Β' Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ (1961 - 1963), στὴν προσπάθειά τῆς νὰ ἀναμορφώσῃ τὴ θεία λατρεία τὸνίζοντας τὴ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ, ποὺ εἶχε ἀτονήσει, καὶ προφανῶς μιμνημένη τὴν πράξι τῆς Ἀνατολῆς, εἰσήγαγε ἢ ἐπανάφερε τὴν ὁμαδικὴ ἀπὸ κληρο καὶ λαὸ ἀπαγγελία τοῦ «Πάτερ ἡμῶν» στὴ θεία λειτουργία. Τὸ «Ὅτι σοῦ ἐστίν...» ψάλλεται πάλι ἀπὸ ὅλους μετὰ τὸ τέλος τῆς Κυριακῆς προσευχῆς. Εἴπαμε ὅτι ἡ ἀπαγγελία τοῦ «Πάτερ ἡμῶν» στὴν Ἀνατολὴ γινόταν ἀνέκαθεν ἀπὸ κληρο καὶ λαὸ μαζί. Αὐτὸ κατὰ

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΣ*

Τοῦ κ. ΚΩΝ. Ρ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Ἔτσι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διεφύλαξεν ἀλόβητον καὶ ἀκεραίαν τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀποκεκαλυμμένης πίστεως τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τοῦτο «εὐρίσκεται σὲ ἀπ' εὐθείας ἐπαφὴ μὲ τις ἀστεϊρευτες καὶ ζωογόνες πηγές τῆς ἀληθείας, πὺν ἀπεκάλυψεν ὁ Ἰδιος ὁ ἐνανθρωπήσας Λυτρωτῆς μας»²⁴. Τοῦτο εἶναι ἡ πῶς ζωντανὴ μαρτυρία, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν εἶναι μόνον παρελθόν, ἀλλὰ καὶ παρὸν καὶ μέλλον· εἶναι μιὰ ζωὴ ἀείρουτος, διότι καὶ ὁ Κύριος, πὺν εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας»²⁵.

Παρὰ ταῦτα καὶ σήμερον ἀκόμη, στὸν χῶρον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔρχονται ἀπὸ Ἀνατολῶν καὶ Δυσιῶν, ἀπὸ Βορρᾶ καὶ Νότου, ὁμάδες διαφόρων αἰρετικῶν μὲ σκοπὸν νὰ προσεταιρισθοῦν, νὰ ἀποσπᾶσιν μέλη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἔτσι ν' ἀποκτήσουν ὁπαδούς.

Εἶναι αὐτοί, πὺν προσβάλλουν τὴν Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ²⁶, τὴν τριαδικότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· αὐτοί, πὺν ἀρνοῦνται καὶ βλασφημοῦν τὴν Παναγίαν, τὴν προστάτιδα τοῦ Ἔθνους μας, καὶ δέχονται ὡς ἀλήθειαν ὅλες τις πλάνες, πὺν κατεδίκασαν αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι. Ἐπὶ πλέον ἀσκοῦν καὶ βασανιστικὸν ἔλεγχον στὸν ψυχικὸν κόσμον τῶν θυμάτων των καὶ τὰ ὑποχρεῶνουν ν' ἀποστηθίζουσιν ὠρισμένα κομμάτια τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πάντα ἐρμηνεύμενα σύμφωνα μὲ τὴν νοοτροπία των. Ἔτσι ἐκμεταλλευό-

μενοι τὴν ἀπειρίαν, τὴν ἔλλειψιν μορφώσεως καὶ τὴν ἀνέχειαν, κατορθώνουν ν' ἀποπροσανατολίζουσιν ἀφελεῖς Ὁρθοδόξους διὰ νὰ ἀποκοτῶν ὁπαδούς. Διὰ τοῦτο πολλοὶ εὐθὺς ὡς ἀντιληφθοῦν τὴν πλάνην των ἐπιστρέφουσιν καὶ πάλιν στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ἡ πρᾶξις ὅμως αὐτῆ τῶν αἰρετικῶν δὲν εἶναι μαρτυρία, ἀλλὰ «διαφορὰ τῆς Μαρτυρίας»²⁷. Εἶναι προσηλυτισμός. Αὐτὸν τὸν χαρακτηρισμὸν ἔδωσε τὸ Π.Σ.Ε. καὶ ἐπεξηγὸν τὴν ἔννοιαν τοῦ προσηλυτισμοῦ ἐδέχθη, ὅτι «ὅταν ἡ κολακεία, ἡ δωροδοκία, ἡ ἀθέμιτος καταπίεσις ἢ ὁ ἐκφοβισμὸς χρησιμοποιοῦνται, συγκαλυμμένως ἢ ἐμφανῶς πρὸς ἐπίτευξιν φαινομενικῶν ἀπλῶς μεταβολῶν τοῦ Θρησκευάματος τοῦ ἀτόμου... ὅταν ἡ ἀτομικὴ ιδιοτέλεια ἢ ἡ ιδιοτέλεια μιᾶς ὀργανομένης ὁμάδος ἀντικαθιστᾶ τὴν ἀγάπην πρὸς πᾶσαν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν, μετὰ τῆς ὁποίας ἐρχόμεθα εἰς ἐπαφήν, τότε ἡ Μαρτυρία μετατρέπεται εἰς π ρ ο σ η λ υ τ ι σ μ ὀ ν»²⁸.

Διὰ τοῦτο καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον παλαιότερον, δι' ἐγκυκλίου του, ἐκφράζον τὴν κοινὴν πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀπέχθειαν καὶ καταδίκην τοῦ μεταξὺ χριστιανῶν ἀσκουμένου προσηλυτισμοῦ, λέγει: «Παγγάλεπον ὄντως καὶ τῆς χριστιανικῆς κλήσεως ὅλως ἀπᾶδον τὸ χριστιανούς χριστιανοῖς ἐπιπίπτειν καὶ τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν συγκυκᾶν, αὐτὸ δὴ τὸ τῆς Γραφῆς περιάγοντες γῆν καὶ θάλασσαν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον»²⁹.

Διὰ τὸ ὅμως ὅλοι αὐτοί, οἱ αὐτοκαλούμενοι ἱεραπόστολοι, πὺν προφασίζονται ὅτι αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, διασχίζουσιν γῆν καὶ θάλασσαν «ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον» καὶ ὅταν τὸν ἀποκτήσουν τὸν κάνουν «υἷον γεέννης διπλότερον αὐτῶν»; φανατικότερον ἀπ' αὐτούς; Ἐπιδεικνύουσιν, λοιπόν, μέγαν ζῆλον διὰ τὴν διάδοσιν τῆς ἀληθοῦς θρησκείας ἢ τὴν πραγματικότητα, ὅπως καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἐπιδιώκουν νὰ αὐξήσουν τοὺς ὁπαδούς των; Δι' αὐτὸ ὁ Κύριος τοὺς ἀποκαλεῖ ὑποκριτὰς: «οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑ π ο κ ρ ι τ α ῖ, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται ποιεῖται αὐτὸν υἷον γεέννης διπλότερον

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 153 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

24. Κελλινίκου Καρούσου (Μητροπολίτου Πειραιῶς), Μαρτύριο καὶ μαρτυρία τῶν πιστῶν, σελ. 66.

25. Ἐβρ. 13,8.

26. Γεωργίου Β. Μελέτη, Ἔχει μέλλον ὁ Χριστιανισμός;, σελ. 30-31.

27. Κωνσταντίνου Ρ. Ἀθανασιάδη, Θρησκευτικὴ Ἐλευθερία καὶ Προσηλυτισμός, Ἀθήναι 1982, σελ. 18.

28. Ἐνθ. ἀνωτ.

29. Ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 20.

θεωρίαν ἰσχύει μέχρι σήμερον. Λέμε «κατὰ θεωρίαν», γιατί στὴν πρᾶξι ἐπικράτησαν ὅλες οἱ τάξεις. Στις μονές καὶ στις ἐνορίες, ὡς γνωστὸ τὸ λέγει ὁ προεστῶς ἢ ἓνας ἀπὸ τὸ χορὸ, ἐξ ὀνόματος θέβαια τοῦ λαοῦ. Ἡ ἐπιστροφή στὴν ἀρχαία πρᾶξι, τὴν ἀναμφισβήτητη ὀρθότερη, εἶναι ἀσφαλῶς καὶ σ' ἐμᾶς τὸ εὐκτέο. Περιττὸ νὰ εἰποῦμε ὅτι δὲν συντελεῖ σ' αὐτὸ ὅ,τι κακῶς γίνεται κατ' αὐτῆ, ἢ ἀνάγκωσι δηλαδὴ τῆς εὐχῆς τῆς κεφαλοκλισίας ἀπὸ τὸν ἱερέα καὶ ἡ ἀπασχόλησι τοῦ διακόνου μὲ τὸ σταύρωμα τοῦ ὀραρίου του. Ἡ Κυριακὴ προσευχὴ εἶναι καὶ παραμένει καίριο σημεῖο τῆς τελεσιουργίας τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ συμμετέχει στὴν ἀπαγγελία τῆς ὅλης ἢ εὐχαριστιακῆς κοινότητος, κλῆρος μαζί καὶ λαός.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Βασικό στοιχείο στην οργάνωση επιχειρήσεων

Του Ἀρχιμ. κ. ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΒΑΡΛΑ

Στὸν τομέα τῆς μεταποίησης, ἀποτελεῖ παράδοση στὴ χώρα μας ἡ σχεδίαση νέων μονάδων, καθὼς καὶ οἱ ἐπεκτάσεις ὑπαρχουσῶν μονάδων νὰ γίνονται μὲ κριτήρια τὴν παραγωγικότητα καὶ οἰκονομικὴ ἀπόδοσή των. Οἱ σχετικὲς μελέτες περιέχουν κατὰ κανόνα κτιριακὰ στοιχεῖα, τεχνικὰ δεδομένα (προσές καὶ μηχανικὸ ἐξοπλισμὸ), καθὼς καὶ οἰκονομικὰ στοιχεῖα (δαπάνες, καὶ προβλέψεις γιὰ τὸ οἰκονομικὸ ἀποτέλεσμα). Διερωτῶμαι ἂν ὑπάρχει περίπτωση ἐκπόνησης τεχνικοοικονομικῆς μελέτης, ἢ ὁποῖα νὰ συμπεριλαμβάνει

σὺν ἕνα ἀπὸ τὰ βασικὰ τμήματά της ἐπὶ μέρους μελέτη γιὰ τὸ ἐργασιακὸ περιβάλλον.

Στὶς ἐπιτροπὲς καὶ συμβούλια ἐμπειρογνομῶνων ποὺ ἀναλαμβάνουν τὸ ἔργο τῆς σχεδίασης μιᾶς νέας μονάδας, καθὼς καὶ στὰ γραφεῖα τεχνικῶν καὶ οἰκονομικῶν μελετῶν, ἀποτελεῖ σπανιώτατη ἐξαίρεση νὰ συμμετέχουν εἰδικοί ἐπιστήμονες καὶ τεχνικοὶ ἐργασιακοῦ περιβάλλοντος. Παρ' ὄλο δηλαδὴ ποὺ στὸν τομέα τῆς μόλυνσης τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβάλλοντος ἔχει γίνει σημαντικὴ πρόοδος τὰ τελευταῖα 10 χρόνια, τουλάχισ-

υμῶν»³⁰. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀπ. Παῦλος ἀποκαλύπτει τὶς προθέσεις των, ὅταν λέγει ὅτι εἶναι «λύκοι βαρεῖς... μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου»³¹. Ἀποκαλεῖ ὁ ἀπόστολος τοὺς αἰρετικούς «λύκους βαρεῖς» καὶ δὲν πρέπει, λέγει, νὰ μᾶς φαίνεται παράδοξον, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος, ὁ ἀρχηγὸς καὶ ἐμπνευστὴς των, κάνει τὸν ἄγγελον: «αὐτὸς γὰρ ὁ σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός»³². Διατί, λοιπόν, νὰ μὴ τὸν ἀκολουθοῦν; Καὶ ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, «ὅταν ὁ διδάσκαλος αὐτῶν πάντα τολμᾷ, οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ τοὺς μαθητὰς ἐπεσθαι»³³. Ὁ δὲ Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, ποὺ εἶναι σκληρότερος στοὺς χαρακτηρισμοὺς του διὰ τοὺς αἰρετικούς, τοὺς ἀποκαλεῖ «κύνες λυσσῶντας», «λαθροδήκτας», «θηρία ἀνθρωπόμορφα» καὶ προσθέτει, ὅτι οἱ αἰρετικοί, «λέγουσι γὰρ Χριστὸν οὐχ ἵνα Χριστὸν κηρύξωσιν, ἀλλ' ἵνα Χριστὸν ἀθετήσωσι»³⁴.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν προκύπτει ὅτι ἡ μαρτυρία εἶναι ἀλήθεια καὶ ὄχι πλάνη.

Ἡ μαρτυρία δὲν εἶναι βία, ἀλλὰ ἐλευθερία, «ἡ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε»³⁵.

Ἡ μαρτυρία εἶναι ἀγάπη καὶ ὄχι μῖσος.

Ἡ μαρτυρία συμβάλλει «ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σῦμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλη-

σιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως»³⁶ καὶ δὲν προκαλεῖ δι-αιρέσεις.

Ὅλοι ὁμοῦ ὅσοι προσπαθοῦν νὰ διασπᾶσουν τὸ ποιμνιον τῆς «μιας, ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας», τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι καιρὸς νὰ ἐννοήσουν ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι ὄχι μόνον εἶναι ἀφροσωμένοι στὴν Ἐκκλησίαν των, ἀφοῦ τὰ 96% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος εἶναι Ὁρθόδοξοι, ἀλλὰ καὶ ἀγρυπνοῦν διὰ τὴν περιφρούρησίν της ἀπὸ τοὺς βαρεῖς καὶ προδοτικοὺς λύκους.

Τοὺς ἐχθροὺς αὐτοὺς δὲν τοὺς φοβεῖται ἡ Ὁρθοδοξία, διότι στὸ παρελθὸν ὄχι μόνον ἐνίκησε τοὺς ἐξωτερικοὺς ἐχθροὺς της, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐσωτερικοὺς. Ἄλλωστε ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταβληθῆ, διότι ἐνσαρκώνει τὴν Ἀ λ ῆ θ ε ι α ν καὶ τὴν ἀ γ ι ὀ τ η τ α.

Τὸ μεγαλεῖον της αὐτὸ, στὴν ἐποχὴν μας, τὸ ἀναγνωρίζουν καὶ ξένοι ἐπιστήμονες. Ἐνας ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ὁ Γερμανὸς Θεολόγος Κάρολος Φρίτς (Frits), ὁ ὁποῖος στὸ βιβλίον του «ἡ φωνὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας», μεταξὺ τῶν ἄλλων, γράφει: «Πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἡ Δύσις, ὅσον εἶναι δυνατὸν περισσότερον, τὸν πλοῦσιον θησαυρὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ ἐκεῖ πρωτοῦλθε τὸ φῶς. Ἐκεῖ ἀνεδείχθησαν οἱ πρῶτοι Θεολόγοι. Ἐκεῖ ἐκτίσθησαν οἱ πρῶτοι χριστιανικοὶ ναοί. Ἐκεῖ ἐχύθη ἄφθονον τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων καὶ ἔλαμψεν ἡ δύναμις τῆς νίκης, ἢ ὁποῖα ἐνίκησεν τὸν κόσμον»³⁷.

30. Ματθ. 23,12.

31. Πράξ. 20,19.

32. Β' Κορινθ. 11,14.

33. Π. Τρεμπέλα, Ἰπόμνημα εἰς ἐπιστολὰς Κ.Α., Τόμος 1ος, σελ. 529.

34. Β.Ε.Π. 2, 287, 29-30 καὶ 299, 27-28.

35. Γαλ. 5,1.

36. Αἴτησις ἀπὸ τὴν μεγάλην συναπτὴν τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου.

37. Ἡ Νostalγια τῆς Ὁρθοδοξίας, Ἀθῆναι 1956, σελ. 49.

στον όσον άφορά τή θεωρητική πλευρά του προβλήματος, στον τομέα τής βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και έργονομίας ύστερεί ή χώρα τόσο από την πλευρά τής έλλειψης εξειδικευμένων στελεχών, όσο και από την πλευρά των νομοθετικών διατάξεων και διαδικασιών έλέγχου, έγκρίσεων άδειών κ.λπ.

Έάν ή δεκαετία του '80 έφερε στο προσκήνιο τή μόλυνση του έξωτερικού περιβάλλοντος στη χώρα μας, ή δεκαετία του '90 θα στρέψει τήν προσοχή των άρμοδίων και των κοινωνικών ομάδων στα προβλήματα του έργασιακού περιβάλλοντος.

Για όσους ασχολούνται με τό θέμα και παρακολουθούν τις εξελίξεις του σε διεθνές επίπεδο, είναι, έξ άλλου, φανερό ή σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στη μόλυνση του έξωτερικού περιβάλλοντος και στις συνθήκες που επικρατούν στους χώρους εργασίας.

Τά προγράμματα «ταχείας εκπαιδύσεως» τεχνικών έργασιακού περιβάλλοντος που έχουν διοργανωθεί από κρατικούς φορείς τους τελευταίους μήνες, για να καλύψουν τό τεράστιο κενό και τις άπαιτήσεις τής νέας νομοθεσίας, είναι εύκολο να καταλάβει κανείς ότι δέν είναι άρκετά. Άποτελούν πρόχειρα μέτρα για τήν αντιμετώπιση τής άμεσης ανάγκης για εκπαιδευμένα στελέχη που δημιουργήσε ή προσπάθεια έναρμόνισης τής Έλληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις που έδω και πολλά χρόνια έχουν καθιερωθεί στην έργατική νομοθεσία και τους θεσμούς των βιομηχανικά ανεπτυγμένων χωρών τής Εύρωπαϊκής Κοινότητας. Οί θεσμοί αυτοί, που στις Σκανδιναβικές χώρες και στις άλλες κοινωνικά ανεπτυγμένες χώρες τής Κοινότητας αποτελούν επίτευγμα συνειδητών αγώνων των έργατικών οργανώσεων στις χώρες αυτές, όπου οί συλλογικές συμβάσεις δέν περιορίζονται μόνο σε οικονομικά αίτήματα, αλλά έγείρουν πολύ συχνά άπαιτήσεις σχετικές με τή βελτίωση των συνθηκών εργασίας, είναι σήμερα καθιερωμένοι και εύρύτερα αποδεκτοί.

Ό έκσυγχρονισμός όμως τής Έλληνικής νομοθεσίας θα εξακολουθήσει για άρκετά χρόνια στο μέλλον να έχει καθαρά θεωρητική σημασία, καθιστώντας όφθαλμοφανές τό χάσμα ανάμεσα στη θεωρία (τή νομοθεσία) και τήν πράξη στους τόπους εργασίας. Προκειμένου να επιταχυνθεί ό ρυθμός ύλοποίησης των όραματισμών και στόχων που διέπουν τή νέα νομοθεσία, θα χρειαστεί έκτος από τήν καλύτερη στελέχωση και όργάνωση των κρατικών ύπηρεσιών που πρόκειται κατά κύριο λόγο να έχουν τον χαρακτήρα τής έγκρισης άδειών, έλέγχου, έπιτοπιών έπιθεωρήσεων κ.λπ. που κατά τό μεγαλύτερο μέρος τους αποτελούν μέτρα άστυνόμησης, μία βαθύτερη έπιστημονική άνάλυση, ή όποία μέσω τής εκπόνησης σοβαρών μελετών θα πείσει

για τά εύρύτερα κοινωνικά και οικονομικά πλεονεκτήματα που είναι δυνατόν να προσφέρει ή εφαρμογή προηγμένων μεθόδων, για τή βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Η γνώμη μου είναι, ότι αυτό αποτελεί έργο και άποστολή των Άνωτάτων Εκπαιδευτικών Έδραμάτων και ιδιαίτερα τής Άνωτάτης Βιομηχανικής για λόγους που εξήγηω παρακάτω.

1. Ό προβληματισμός του Έργασιακού Περιβάλλοντος έχει χαρακτήρα πολυδιάστατο. Έκτος από τις καθαρά ίατρικές και τεχνικές πλευρές του έχει έντονα στοιχεία κοινωνικής και οικονομικής σημασίας.

Τό να άνατεθεί ένα τόσο πολυσύνθετο θέμα άποκλειστικά στους γιατρούς εργασίας και στους τεχνικούς μετρήσεων, αποτελεί δραστική άπλοποίηση του προβλήματος.

2. Έάν θελήσουμε να αντιμετώπισουμε τό πρόβλημα μόνο με μέτρα άστυνόμησης, θα έχουμε περίπου τά ίδια θλιβερά αποτελέσματα που είχαμε και με τά μέτρα για τήν προστασία του έξωτερικού περιβάλλοντος. Οί έργοδότες και τά έργοστάσια θα αισθανθούν ότι απειλούνται οικονομικά από τά νέα μέτρα και θα προβάλλουν τό φόβητρο τής ανεργίας για να άποφύγουν τις κυρώσεις τής νομοθεσίας, και τον έλεγχο των ύπηρεσιών.

3. Άντίθετα, οί έργοδότες πρέπει να πεισθούν για τά πλεονεκτήματα και τό συμφέρον που έχουν οί εταιρείες τους αν δάλουν σαν στόχο τους να ένσωματώσουν συνειδητά τον παράγοντα Έργασιακό Περιβάλλον, σαν βασικό στοιχείο στην όργάνωση τής επιχείρησής των.

Πρέπει, με τήν ύποστήριξη του Κράτους, να ένθαρρύνει ή Σχολή έρευνητικά προγράμματα, θεωρητικού και εφαρμοσμένου χαρακτήρα, που να καταδεικνύουν τό οικονομικό όφελος τής επιχείρησης, βραχυρόνια και μακρορόνια, από μια άγανέωση τής όργάνωσης τής επιχείρησης με ένα από τά κριτήρια τή βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Η Άνωτάτη Βιομηχανική Σχολή έχει τή δυνατότητα να άπομακρύνει από τό Έργασιακό Περιβάλλον τή σφραγίδα «αίτημα των έργαζομένων», και αντί αυτής να του προσάψει τον χαρακτηρισμό «μία επένδυση τής επιχείρησης με μακρορόνια όφέλη».

4. Υπάρχουν λόγοι που μπορεί να κάνουν τή χώρα μας να πάρει θέση πρωτοποριακή μέσα στην ΕΟΚ στον τομέα τής τεχνολογίας έργασιακού περιβάλλοντος, με πολύ θετικά όφέλη για τήν Έθνική Οικονομία. Άν έξυψωθεί τό έπιστημονικό επίπεδο και ή έρευνα στον τομέα αυτόν, στην Ελλάδα, και μετά σε σωστό όρόμο από τήν αρχή, μπορεί να άνοιξει νέους όρίζοντες στο

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εις τήν σελίδα 210)



ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΗ ΔΕΗΣΗ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
 Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΑ ΓΕΛΑΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΔΥΟ ΣΤΡΑΤΟΥΣ

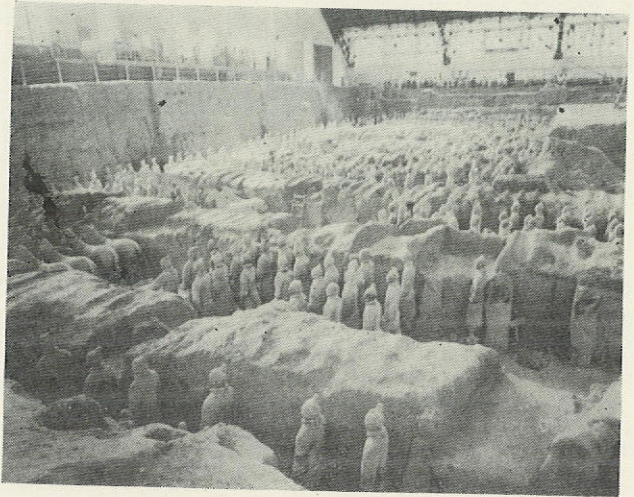
Στρατιῶτες τοῦ Αὐτοκράτορα Κιν Σιχουάνγκ
 σταθεῖτε προσοχή ὅσο κι ἂν σᾶς δυσκολεύουν
 σωροὶ τὰ χῶματα στοιβαγμένα στὰ πόδια σας
 ἀπὸ αἰῶνες.

Σταθεῖτε προσοχή ἵππεις μαζὶ μὲ τ' ἄλογά σας·
 πάρτε θαθεῖα ἀναπνοή, σταθεῖτε ἀκίνητοι.
 Ἐνὸς λεπτοῦ σιγὴ δὲν φτάνει· σιγὴ αἰώνων
 πρέπει στὰ νέα παιδιά, πού στὴν Πλατεία σκότωσαν
 συνάδελφοί σας μὲ τὴν κόκκινη κορδέλλα στὸ πηλίκιο.

Σεῖς, πῆλινοι στρατιῶτες, συνοδοὶ τοῦ Αὐτοκράτορα,
 καλωσορίστε στὴν οὐράνια γαλήνη τὰ γελαστὰ πρόσωπα,
 πού σημάδεψε ἡ δόνη τοῦ ἀπρόσμενου,
 νὰ σκοτωθοῦν ἀπὸ ἀνάδελφα χέρια.
 Τὰ πρόσωπά τους ἄφησαν σημάδια ἀνεξίτηλα·
 οἱ ὀθόνες μας θὰ ἴναι στὸ ἐξῆς παλίμψηστοὶ κώδικες.

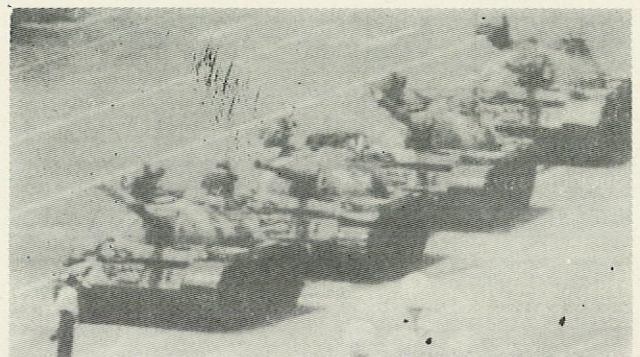
Θὰ ξύνομε μὲ τὰ νύχια μας τίς εἰκόνες πού περνοῦν,
 ὅπως οἱ πρῶτοι συντρόφοι τῆς Μεγάλης Πορείας
 πού ὁδοποιοῦσαν ἓνα διαφορετικὸ μέλλον,
 γιὰ νὰ βρισκοῦμε πάλι καὶ πάλι τὰ πρόσωπά τους
 καταχωμένα ἀπὸ τίς καινούριες εἰκόνες πού φτάνουν
 ὅπως τὰ δικὰ σας τὰ σώματα ἀπὸ τοὺς σωροὺς
 τῶν χωμάτων.

Πῆλινοι στρατιῶτες, σεῖς, πού ὁ αἰῶνας πρὶν
 τεχνίτης πού σᾶς ἔπλασε ἔλαβε χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς,
 ζητεῖστε ἀπὸ ἄλλο Τεχνίτη τώρα
 νὰ ἐμφυσήσει στὰ πρόσωπά σας πνοὴν ζωῆς·
 γιατί τί σχέση μπορεῖ νὰ ἔχουν τὰ γελαστὰ παιδιά,
 πού κατεδαίνουνε σὲ σᾶς, μὲ τοὺς νεκρούς;
 Ἐμεῖς, ἔχοντας κεφαλοδέσει μὲ πένθιμες κορδέλλες,
 δεόμεθα ἀπὸ τὴν ἔρημη πιά Πλατεία
 τῆς Οὐράνιας Ἀναταραχῆς
 νὰ λάμψει ἓνα Μεγάλο Φῶς σ' αὐτούς, πού κάθονται
 στὴ σκιερὴ χώρα τοῦ Θανάτου
 κι ὁ πηλὸς ν' ἀφθαρτοποιηθεῖ.
 Αἰωνία ἡ μνήμη σας, Ἀδέλφια τῆς Ἀνατολῆς!



Λιτανεία γιὰ τὴ σφαγὴ τοῦ Πεκίνου¹.

ΕΝΑ τὸ χελιδόνι ★ κι ἡ Ἄνοιξη ἀκριβῆ
 Γιὰ νὰ γυρίσει ὁ ἥλιος ★ θέλει δουλειὰ πολλή
 Θέλει νεκροὶ χιλιάδες ★ νὰ ἴναι σιτὸς Τροχῶν
 Θέλει κι οἱ ζωντανοὶ ★ νὰ δίνουν τὸ αἷμα τους².
 (Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης)



Πώς έγινε τοῦτο τὸ κακό;

Ἐκεῖ πού χτυπάει ἡ καρδιά τῶν νέων χτυπάει ἡ καρδιά τοῦ κόσμου. Ὅταν, ὁμως, οἱ νέοι κεῖνται αἰμόφυρτοι γιατί τό ἔλεγε ἡ καρδιά τους κι ὄχι «τοῖς ἰκείνων ρήμασι πειθόμενοι» τότε περνάει τὴ δική μας καρδιά δίστομη ρομφαία καὶ χάνουμε ἀπέλπιδα τὸ σφυγμὸ τῆς ζωῆς. Αὐτὰ τὰ παιδιὰ εἶναι δικὰ μας παιδιὰ. Αὐτοὶ οἱ φοιτητὲς μπορεῖ καὶ νὰ ἦταν δικοὶ μας φοιτητὲς. Νέοι πού διψοῦν γιὰ ἓναν καλλίτερο κόσμον, πού ἀξίζουν μιὰ καλλίτερη μοῖρα καὶ μοιρασιά στὴν κατανομὴ τῶν ἀξιῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς ἐξουσίας.

Ὡς πανεπιστημιακοὶ δάσκαλοι δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ σφίγγεται ἡ καρδιά μας τοῦτες τὶς μέρες, τοῦτες τὶς ὥρες, τοῦτες τὶς στιγμὲς, ὅταν ἡ βία ἀνελέγητῃ ὑψώνει τὸ ἀπρόσωπο πρόσωπό της. Κι ἡ ἀδυναμία μας νὰ ἐπέμβουμε δραστικὰ μᾶς πλημμυρίζει γι' ἄλλη μιὰ φορά μὲ αἰσθήματα μειονεξίας καὶ αὐτοπεριφρόνησης. Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ Κακὸ παγώνεις καὶ σκέπτεσαι τὶς δικές σου τὶς ὀλιγοῖες πού συντελοῦν μὲ τὸν τρόπο τους νὰ προχωρεῖ τὸ Κακὸ. Αἰσθάνεσαι ἔνοχος καὶ σὺ γι' αὐτοὺς τοὺς θανάτους, γι' αὐτὴ τὴ βία, γι' αὐτὲς τὶς ἀθλιότητες.

Ἄν δὲν νοιώσεις αὐτὴ τὴν ἐνοχὴ γιὰ τὴν τόση βία μὲ τὸ ἀδυσώπητο πρόσωπο, τότε εἶσαι ἓνας ἀνάλογος, ἀναίσθητος ἄνθρωπος, πού δὲν σὲ ἀγγίζει πιὰ τίποτα. Καὶ τὸ Κακὸ πού γίνεται ἀκόμα καὶ δίπλα σου, στὸ ἴδιο σου τὸ σπίτι, τὴ γειτονιά, τὴ συνοικία, τὴν πόλη, τὸν τόπο σου, μπορεῖ καὶ νὰ μὴ τὸ ἀνταληφθεῖς, νὰ μὴ τὸ παρατηρήσεις καὶ νὰ ρωτᾷς ἀπορημένως: «Γιὰ ποιὸ Κακὸ μοῦ μιλάτε»;

Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσιν (Β' Τιμόθεον δ' 5)

Στὸν ἀ ν α ἰ σ θ η τ ο, ὁμως, στὸν ἄνθρωπο πού ἔχει τὶς αἰσθήσεις μόνο γιὰ φιγούρα καὶ ἀσύνδετες μὲ νεῦρα πού δὴν ἡγοῦν στὸν ἐγκέφαλο, ἡ ὀρθόδοξη παράδοση προβάλλει τὸν ν η π τ ι κ ὸ, αὐτὸν πού νῆφει, πού ἀγρυπνᾷ καὶ δὲν ἀφήνεται ν' ἀποκοιμηθεῖ μὲ τὰ συνθήματα - ναυουρίσματα, μὲ τὶς ἐν πάσῃ εἰλικρινεῖα διαβεβαιώσεις, μὲ τὴν ὑπάρχουσα τάξη καὶ ἀσφάλεια.

Ὁ νηπτικός δὲν εἶναι ὁ φιλύποπος, ὁ κινδυνολογῶν εἶναι ἐκεῖνος πού προσπαθεῖ διατηρώντας τὴν ἀκεραιότητά του νὰ μὴν ἀπεκδυθεῖ τὴ φρονιμάδα, νὰ ζητάει τὸν φωτισμὸ τῆς ἀπλῆς πεντάδας τῶν αἰσθήσεων γιὰ νὰ μπορεῖ ν' ἀντιλαμβάνεται σωστά, νὰ κρίνει καὶ νὰ διακρίνει τὰ συμβαίνοντα. Γνωρίζει ὅτι γι' αὐτὴ του τὴ στάση γίνεται αὐτὸς ὁ ὑποπτος. Οἱ ἄλλοι τὸν κοιτάζουν δῦσιστα. Δὲν μποροῦν νὰ τὸν ἐμπιστευτοῦν. Ἄναρωτιοῦνται μὲ ποιὸν νὰ εἶναι.

Κι αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ὀπαδός. Αὐτὸς θέλει

νὰ εἶναι μὲ τὴν ἀλήθεια. Καὶ τὸν ρωτοῦν «Τί ἐστὶν ἀλήθεια»; Σὰ νὰ μὴ ξέρουν ὅτι σὲ μιὰ κρίση ἀληθινὴ πρέπει νὰ μὴ περιπέσει σὲ λήθη τίποτα (ἀ-λή-θεια), νὰ μὴ ξεχαστεῖ καμιὰ λεπτομέρεια. Γιατί ἡ λεπτομέρεια μετράει. Κι αὐτὸς ζυγίζει τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ μὲ ζύγια ὄχι λιποβαρῆ καὶ κάλπινα, ἀλλὰ μὲ ζύγια δικαιοσύνης καὶ φροντίζει καὶ ἡ ζυγαριὰ τοῦ ἄλλου νὰ εἶναι σωστὴ, γιατί ἡ δικαιοσύνη δὲν θριαμβεῖ μὲ δύο μέτρα καὶ δύο σταθμὰ. Δὲν χρειάζεται, λοιπόν, νὰ ἔχεις ἐλέγξει μόνο τὴ δικιά σου ζυγαριὰ, ἀπαιτεῖται νὰ ξέρεις ὅτι καὶ ὁ ἄλλος ζυγίζει σωστά. Ἄλλιως πρέπει νὰ τὸν καταγγεῖλεις.

Τέτοιου εἶδους ὁμως καταγγελίες δὲν εἶναι καθόλου ἀρεστὲς καὶ εὐχάριστες. Κι οἱ ἀποδέκτες ἀποδεικνύονται προθυμότετοι ν' ἀποδείξουν πὼς τίποτε ἀπ' αὐτὰ πού καταγγέλεις δὲν εὐσταθοῦν. Εἶσαι ἓνας σκέτος συκοφάντης, ἄσχετα ἂν μέσα σου λειτουργεῖς σὰν ἱεροφάντης.

Αὐτὰ πού πιστεύεις, ὁμως, τὰ ἐμπιστεύεσαι σὲ πῶς γνωστικούς ἀπὸ σένα, σὲ ἄλλους πῶς νηπτικούς —γιατί ὑπάρχουν θαυμάδες στὴ νήψη καθὼς καὶ στὸν ὕπνο— γιὰ νὰ ἐλέγξεις τὴν γνησιότητα τῶν ἐλατηρίων σου καὶ τὴν ὀρθότητα τῆς ἀντιλήψεώς σου.

Ἐπάρχεις γὰρ καθηγητὴς ὡς τὰ θεῖα σαφῶν

Σὰ δάσκαλος ὀφείλεις νὰ καθοδηγήσεις συνειδητῶς, δὲν ἀρκεῖσαι νὰ διεκπεραιώνεις ἢ νὰ διαχειρίζεσαι ἓνα διαμετακομιστικὸ ἐμπόριο γνώσεων. Οἱ γνώσεις πρέπει νὰ περνᾶνε ἀπὸ τὸ νοῦ καὶ ὁ νοῦς ν' ἀναπαύεται στὴν καρδιά. Κι αὐτὴ ἡ «καρδιακὴ γνώση» νὰ σημειώνεται στὸν «νοῦν ἐν καρδίᾳ» τῶν φοιτητῶν σου, καὶ μαζί ν' ἀναζητᾶτε γιὰ τὸ πὼς θὰ λειτουργήσετε καλλίτερα ὡς ἄνθρωποι, ὡς κοινωνία, ὡς κόσμος, ὡς Ἐκκλησία.

Ἐδῶ ἔγκειται κυρίως ἡ ἀποστολὴ ἐνός πανεπιστημιακοῦ δασκάλου ἰδιαιτέρα τῆς Θεολογίας. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀσκεσθεῖ σὲ μιὰ φιλὴ μετὰδοση γνώσεων ἔστω καὶ θεολογικῶν. Ἡ θεολογικὴ γνώση δὲν ἀποτελεῖ μιὰ ξερὴ ἀρχαιολογικὴ γνώση, μιὰ γνώση γιὰ τὴ γνώση πού τὴν ἀποστηθίζεις καὶ τὴν ἀναμεταδίδεις. Εἶναι μιὰ γνώση πού πρέπει νὰ περάσει μέσα ἀπὸ τὴν ἐμπειρία στὴν πράξη καὶ ἡ πράξη νὰ γίνῃ ἐπίδραση (ὑπόβαθρο) τῆς θεωρίας. Στόχος τοῦ καθηγητῆ ὅσο καὶ τοῦ φοιτητῆ τῆς Θεολογίας εἶναι ὁ «ἐμπρακτος λόγος» καὶ ἡ «ἐλλόγιμος πράξις», τὸ «πράττε λογικῶς» καὶ τὸ «λέγε πρακτικῶς».

Ὁ πανεπιστημιακὸς δάσκαλος, πού πολὺ τὸν συνέχει ὁ λόγος τοῦ Κυρίου «μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, εἰς γὰρ ὁμῶν ἐστὶν ὁ καθηγητὴς, ὁ Χριστὸς» (Ματθαίου κγ' 10), προσπαθεῖ νὰ ὑπάρξει στὸ χῶρο τοῦ καθη-

γητής, στο μέτρο, όμως, που καθιστά τὰ θεῖα σαφῆ καὶ φανερά, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου, στὸ πρόσωπο τοῦ ὁποῦο ἡ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τὸ λειτούργημα τοῦ καθηγητοῦ: «ὕπαρχεις γὰρ καθηγητής ὡς τὰ θεῖα σαφῶν» (Κοντάκιο τοῦ Ἀγίου).

Ἡ σαφήνεια, δέβαια, καὶ ἡ καθαρὴ τῆς ἐξηγήσεως δὲν εἶναι πάντοτε ἐμφανής· ὁ καθηγητὴς χρειάζεται πολλὴ μαθητεία, φώτιση καὶ νήψη ψυχῆς. Ἡ εὐθύνη του εἶναι μεγάλη· ἡ μαρτυρία τῆς ἀλήθειας εἶναι ἐπώδυνη διακονία, πού μόνο ὅταν ἔχεις ὑψηλὸ αἶσθημα ἀποστολῆς καὶ εὐαγγελισμοῦ καὶ εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας μπορεῖ νὰ ἀναλαμβάνεται. Ὁ ὅρκος πού δίδουν οἱ διδάκτορες τῆς Θεολογίας εἶναι ἀνασχετικὸς γιὰ κάθε ἐπίδειξη εὐκολῆς ἐπιστημολογίας. Φόβος καὶ τρόμος σὲ συνέχει ὅταν πλησιάζεις τὴν ἔδρα καὶ ὅταν ἀπευθύνεσαι στοὺς φοιτητὲς σου πού σὲ παρακολουθοῦν ἀπὸ τὰ ἔδρανα. Οἱ ψυχὲς τους ζητᾶνε Σηματαῦρ καὶ Κήρυκα (Ὁ. Ἐλύτης), τὸν ἀναμνησκοντα (πρὸλ. Β' Βασιλειῶν κ' 24 κ.ἀ.). Καὶ σὺ βρίσκεσαι στὴν κόψη τοῦ ξυραφιοῦ, σχοινοδατεῖς ἐπιχειρώντας νὰ ἰσορροπήσεις γιὰ νὰ ἰσορροπήσεις τὶς ἰσχυρὲς ἀντιρροπήσεις καὶ πιέσεις ἀπὸ κάθε μεριά.

Εἶναι ὄρες πού βρίσκεσαι ἀδοξήθητος. Δὲν ξέρεις τότε τί νὰ πεῖς. Ὁ ἀπευθείας λόγος παθαίνει ἀνακοπή μπροστὰ στὴν χαιρότητα τῶν γεγονότων πού σὲ καταλαμβάνουν. Τί νὰ ποῦμε σὲ τέτοιες στιγμὲς! Ὁ λό-

γος παγώνει στὸ στόμα καὶ ἀπεγνωσμένα φάχνεις γιὰ μιὰ γραφίδα καὶ ἓνα λευκὸ χαρτί ν' ἀποτυπώσεις τὴν δόξην σου σὲ ἱεροπρεπὲς ἔπος καὶ ν' ἀπευθύνεις τὴν ἰκεσία σου, ἐλάχιστη ἀπότιση φόρου τιμῆς, ὡς ἐπιμνημόσυνη δέηση γι' αὐτὰ τὰ νέα παιδιὰ, τοὺς νέους φοιτητὲς τῆς Πλατείας Τιέν Ἄν Μὲν στὸ Πεκίνο, ὡς ὕστατη ἔκκληση γιὰ νὰ μὴ γίνεῖ ποτὲ πιά καὶ πουθενά ἓνα νέο Πεκίνο!

1. Ὁ Κιν Σιχουάνγκ Ντί ὑπῆρξε ὁ πρῶτος αὐτοκράτορας τῆς Κίνας (259 - 210 π.Χ.). Οἱ πῆλινοὶ στρατιῶτες στοὺς ὁποίους ἀναφερόμαστε ἦταν φύλακες τοῦ ταφικοῦ τύμβου τοῦ αὐτοκράτορα πᾶν στὸ ὄρος Δί. Ἡ ἱστορία τῆς κατασκευῆς τοῦ τάφου, πού σύμφωνα μὲ τὴ συνήθεια τῆς ἐποχῆς ἄρχισε λίγο μετὰ τὴν ἄνοδὸν τοῦ στὸ θρόνον, συνδέεται μὲ ἀνατριχιαστικὰ γεγονότα καταπονήσεως τῶν ἐργατῶν καὶ ταφῆς τῶν τεχνιτῶν γιὰ νὰ μὴ ἀποκαλύψουν τὸ μυστικόν. Ἀναζητοῦσε ἐπίμονα τὸ ἐλιξήριο τῆς ἀθανασίας καὶ τὴ Νῆσο τῶν Ἀθανάτων. Τὸν πῆλινο στρατὸ εἶχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ θαυμάσουμε σὲ ἔκθεση στὴν Ἐθνικὴ Πινακοθήκη στὴν Ἀθήνα ἀπὸ 26 Μαΐου ἕως 26 Ἰουνίου 1988. Ἡ ἔκθεση ἀποστολοῦσε ἐλάχιστο ἀσφαλῶς δείγμα μιᾶς στρατιᾶς 7.000 ὁπλιτῶν καὶ ἵππῶν πού φρουροῦν παραταγμένοι μαζί μὲ τ' ἄλογά τους τὸν τάφο τοῦ αὐτοκράτορα. Βρέθηκαμ τυχαίᾳ τὸ 1974 κατὰ τὴ διάνοιξη φρέατος πού θὰ ἐξυπηρετοῦσε τὶς ἀνάγκες μιᾶς μικρῆς κοινότητος στὴν ἐπαρχία Σιάν, στὴν Κεντρικὴ Κίνα. Βλ. κατάλογο τῆς Ἐκθέσεως σὲ ἔκδοση τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης τὸν Μάιο τοῦ 1988, 67 σ. (Ἡ φωτογραφία ἀπὸ τὴ σ. 13). Ἐπίσης σημείωμα τῆς Μαρίας Καραβία, Φρουροὶ τοῦ κάτω κόσμου, στὴν «Καθημερινή» τῆς 7.6.1988, σ. 6.

2. Ὁδυσσεᾶ Ἐλύτη, Τὸ ἀξιόν ἐστι, Τὰ Πάθη, Δ' δ', Ἀθήνα, «Ἰκαρος» 21961, σ. 39. Ἡ φωτογραφία μὲ τὰ τάνκς ἀπὸ τὴν «Καθημερινή» τῆς 6.6.1989.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 207)

χῶρο τῆς Ἑλληνικῆς μεταποίησης, τόσο ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἐσωτερικὴν δομὴν, ὀργάνωση καὶ ἐκσυγχρονισμό τῶν ἑλληνικῶν βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν, ὅσο καὶ ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀνάπτυξη νέων τεχνολογικῶν ἰδεῶν, νέων προϊόντων, αὐξησὴ ἐξαγωγῶν.

Σήμερα, ἔννοιες ὅπως «ποιότητα ζωῆς», «ἀσφάλεια», «ἀνεση», «ἐργονομικὴ σχεδίαση προϊόντων», κ.λπ. ἀποτελοῦν ἰδιότητες καὶ ἐπιχειρήματα πού μποροῦν νὰ αὐξήσουν τὴ ζήτηση καὶ νὰ ἀνοίξουν νέες ἀγορὲς σὲ πολλὰ παραδοσιακὰ ἢ καὶ ἐντελῶς νέα προϊόντα. Αὐτὸ προϋποθέτει ὅτι ἡ ἐπιχείρηση πού τὰ παράγει ἔχει στελέχη μὲ τὴν κατάλληλη ἐκπαίδευση.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι σημαντικὸς ἀριθμὸς ἀπὸ τὶς Ἐδρες τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς θὰ μπορούσαν νὰ ἐμπλουτίσουν τὸ ἐπιστημονικὸ τους περιεχόμενο, προσθέτοντάς του μιὰ ἐπὶ πλέον «ὀπτικὴ γωνία», ἐκείνη τοῦ ἐργασιακοῦ περιβάλλοντος.

5. Ἐχοντας ἀναλύσει ὀργανωτικὲς καὶ οἰκονομικὲς

πλευρὲς σχετιζόμενες μὲ τὸ θέμα τοῦ ἐργασιακοῦ περιβάλλοντος, δὲν παραλείπομε νὰ ἀναφέρομε ἐν κατακλείδι, τὴ σημαντικώτερη, εὐρύτατα συζητημένη, καὶ γενικώτερα παραδεκτὴ κοινωνικὴ πλευρὰ του.

Συμπέρασμα:

Ἡ Ἀνώτατη Βιομηχανικὴ, διαθέτει τὶς καλύτερες προϋποθέσεις, λόγῳ τῆς στενῆς ἐπαφῆς της μὲ τὸν χῶρο τῆς Ἑλληνικῆς παραγωγῆς καὶ μεταποίησης, λόγῳ τῆς πολὺπλευρῆς κατάρτισης τῶν ἐπιστημονικῶν, ἐρευνητικῶν καὶ καθηγητικῶν στελεχῶν της, πράγμα πού εἶναι ἀναγκαῖο γιὰ τὴν ἔρευνα καὶ ἀνάπτυξη στὸν τομέα τοῦ ἐργασιακοῦ περιβάλλοντος, νὰ καταστῆ Κέντρο Ἐρεῦνης καὶ Ἐπιστημονικῆς Διδασκαλίας στὸν τομέα αὐτὸ στὴν Ἑλλάδα.

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὲς ἐπιταγὲς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώσουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ΠΟΥ ΕΖΗΣΕΝ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΠΟΥ ΕΤΑΦΗ Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ

Τοῦ Ἀρχιμ. ΕΥΘ. ΕΛ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΟΥ
Ἐφημερίου - Ἱεροκήρυκος τῆς Ἀρχιεπίσκοπῆς Ἀθηνῶν

Αἱ παλικάι καινοτομίαι καὶ ὁ τουρκικὸς τουρισμὸς, ἀπὸ 148 ἐτῶν, συνεμάχησαν, ἵνα ἀποσβέννουσαι γραπτὴν καὶ προφορικὴν, πεζὴν καὶ ἔμμετρον Παράδοσιν τῆς ἡνωμένης καὶ ἀδιαίρετου Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς πρώτης τοῦ Χριστιανισμοῦ χιλιετίας, «μ ε τ ἄ ρ ο υ ν», ἦτοι, μετακινήσουν, τὸν πάνσεπτον Θεομητορικὸν Τάφον τῆς Παναγίας Παρθένου Μαρίας, ἀπὸ Γεθσημανῆ, τοῦ χωρίου τῆς Ἱερουσαλήμ, εἰς τὸ τρίωρον, ἀπὸ τῆς Ἐφέσου τῆς Ἀντικῆς πρόσθεν Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπέχον χωρίον «Καπουλιῆ Παναγία». Στηριζόμενοι εἰς τὴν «αἰθεντιάν» τῶν δραμάτων τῆς γερμανικῆς καταγωγῆς Μοναχῆς δραματίστριας ANNE CATHERINE EMMERICH (1841 - 1869), κατεπάτησαν τὴν ζῶσαν πίστιν καὶ παγ-χριστιανικὴν Παράδοσιν δεκαοκτῶ ὄλων αἰῶνων ἀποτομήσαντες, ἐκ προμελέτης, βλασφημίαν, κατ' αὐτὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, διὰ στόματος τοῦ σοφοῦ Παρομιαστοῦ ἐπιτάσσοντος «Μ ἢ μ ἔ τ α ι ρ ε ὄ ρ ι α α ἰ ὄ ν ι α, ἃ ἔ θ ε ν τ ο ο ἰ πα τ ἔ ρ ε ς σ ο υ» (Παρομ. 22,28). Καινὴ Διαθήκη, τοπικὴ τῆς Ἱεροσολυμίτιδος Ἐκκλησίας, καὶ Ὑμνογράφοι, ἀλλὰ μὴν καὶ κώδιξ τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ σαφῶς, ρητῶς, κατηγορηματικῶς καὶ διαπρυσίως διακηρύττουν, ὅτι ἡ Θεοτόκος Παρθένος Μαρία, ἡ πεφιλημένη Μήτηρ τοῦ Θεοάνθρωπου Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔζησεν, ἐκοιμήθη καὶ ἐνεταφιάσθη, ἐν Ἱερουσαλήμ.

Φυσικῶς, ἀδιάστως καὶ ἀνεπιτηδέυτως παρακολούθησμεν τὸ ἱστορικὸν πάνσεπτον πρόσωπον, τῆς κεχαριτωμένης Παρθένου Μαρίας, τῆς θεολέκτου προφήτιδος καὶ θεοσκιάστου Κόρης, Δαβιδίδου Μακκαβαίας Ἀσμοναίας, Ἱεροσολυμίτιδος (Βηθλεεμίτιδος), εἰς τὸ καινοδιαθηκικὸν θεόπνευστον αὐτῆς πλαίσιον, ἀπὸ τῆς, ἐν Ναζαρετ ἐπισκέψεως, ἐν τῇ διαμονῇ αὐτῆς, τοῦ Ἀρχαγγέλου τοῦ Γιαχβὲ Γαβριὴλ (Εὐαγγελισμὸς, Λουκ. 1, 26-38), τῆς ἀναβάσεως καὶ διαμονῆς αὐτῆς, ἐν τῷ οἴκῳ Ζαχαρίου τοῦ πρωτερέως τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ, συζύγου τῆς συγγενοῦς αὐτῆς Ἐλισάβετ (Λουκ. 1, 39-80), τῆς ἀπογραφῆς ἐν Βηθλεέμ, τόπῳ τῆς Δαβιδικῆς αὐτῆς καταγωγῆς (Ματθ. 1, 16-25, Λουκ. 2, 1-5), τῆς Γεννήσεως, ἐν τῷ Σπηλαίῳ τῆς Βη-

θλεὲ τοῦ θείου αὐτῆς παρθενογεννήτου Υἱοῦ (Ματθ. 1, 18-25, Λουκ. 2, 1-20), τῆς φυγῆς εἰς Αἴγυπτον, ἀπὸ προσώπου τοῦ σφαγέως τῶν νηπίων Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου (Ματθ. 1, 13-21), τῆς παρουσιάσεως, ἐν τῷ Ναῶ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ὑποδοχῆς παρὰ τοῦ βιβλικοῦ Προφήτου Συμεῶν τοῦ Θεοδόχου (Λουκ. 2, 21-40), ἀπὸ τῆς εὐρέσεως τοῦ δωδεκαετοῦς Ἰησοῦ, ἐν τῷ Ναῶ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν σοφῶν νομοδιδασκάλων (Λουκ. 2, 41-52) καὶ τῆς δεκαοκταετοῦς σιγῆς, μεταξὺ τοῦ οἰκίσκου καὶ τοῦ ξυλουργικοῦ Ἐργαστηρίου τῆς Ναζαρετ (Λουκ. 3,23, Μάρκ. 6, Ματθ. 13, 55-56), τῆς μαθητείας αὐτῆς, μετὰ καὶ τῶν Ἀγίων Μυροφόρων, παρὰ τῷ Υἱῷ ἅμα καὶ θεῷ Διδασκάλῳ (Λουκ. 11, 27-28), ἐπὶ ὄλην τριετίαν καὶ μέχρι τοῦ Σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ. Ἡ ἀποκορύφωσις τῆς διακρίσεως τῆς Παναγίας, Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας φανεροῦται, θεία βουλῆ, ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ὑπερώου τῆς Ἀγίας Σιών: Κατὰ τὴν ὑπερτάτην στιγμήν τοῦ Σταυρικοῦ Μαρτυρίου, ὁ Θεάνθρωπος Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καθ' ἦν, ὡς ἄκρος Ἀρχιερεὺς τῶν ἀπ' αἰῶνος πιστῶν λάτρων τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὡς Θύτης ἑμοῦ καὶ Θῦμα προσφέρει Ἐαυτὸν, ἐξιλαστήριον θυσίαν, εἰς τὴν αἰώνιον θεῖαν ἀγιότητα καὶ δικαιοσύνην, ὑπὲρ τῆς συγχωρήσεως καὶ σωτηρίας τῶν προσδοκόντων καὶ πιστευόντων Αὐτόν, ὡς θεῖον Μεσσίαν καὶ Ἀνθρωπίν, ὅτε καὶ συνυπογράφει, μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος αἰωνίου κύρους Συμβόλαιον, τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἐπὶ τῆς Τραπέζης τοῦ φρικτοῦ Σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ, χρησιμοποιοῦν, ἀντὶ γραφίδος τὰ φοβερὰ καρφία Του, ὁ Ἐσταυρωμένος, καὶ ἀντὶ μελάνης τὸ τίμιον, ἰλαστήριον Αἷμά Του (Α' Πέτρο. 1,19, Ρωμ. 3,25, Ἐβρ. 13, 12-20, Ἐφεσ. 1,7, Κολ. 1,20, Ρωμ. 5,9), εὐθὺς ἀμέσως μετὰ πραγματοποιοῦσιν τὴν περὶ τῆς Παναγίας Μητρός Του διαθήκην, ἰσχύουσαν, ὡς διαθήκην τῶν τελευταίων στιγμῶν τοῦ θνήσκοντος Ἰησοῦ, διαθήκην αἰωνίου κύρους, αἰωνίας αἰθεντίας, ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, ἐν τῇ Πίστει, τῇ Θρησκείᾳ καὶ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ θρησκευτικῇ συνειδήσει τῶν χριστιανῶν αἰωνίως, ἀμετακινήτως καὶ εἰς τὸ διηνεκές, ὡς ἐπιθανάτιος τελευταία ἐπιθυμία καὶ βούλησις τοῦ Θεοάνθρωπου Ἰησοῦ.

Ἰωάννης, ὁ ἐπιστήθιος Μαθητής, ὁ συμπληρώσας τοὺς τρεῖς, πρὸ αὐτοῦ, γράφοντας τὰ συνοπτικὰ Εὐαγγέλια των, τρεῖς Εὐαγγελιστάς, μὲ τὸ Εὐαγγέλιόν του μᾶς διέσωσε τὴν περὶ τῆς Παναγίας Θεοτόκου Παρθένου Μαρίας δ ι α θ ή κ η ν τοῦ Θεανθρώπου ρητὴν, λακωνικὴν, θεϊκὴν «... ἰδοὺ ὁ υἱὸς σου...» (Ἰω. 19, 26-27). Ὁ αὐτὸς δὲ κορυφαῖος Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι «ἀ π' ἐ κ εῖ ν η ς τ ῆ ς ὥ ρ α ς ἔ λ α β ε ν ὁ Μ α θ η τ ῆ ς α ὑ τ ῆ ν εἰ ς τὰ ἴ δ ι α» (Ἰω. 19, 27). Ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, οἰκογένεια τοῦ Ζεβεδαίου καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Μνήστορος Ἰωσήφ Σαλώμης (Μαθ. 20, 21-22, Μάρκ. 15,40. 16,1), ἀνῆκεν εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀριστοκρατίαν τῆς Ἱερουσαλήμ. Διετῆρει ἀλιευτικὰ πλοιάρια, ἐν τῇ λίμνῃ τῆς Γαλιλαίας Τιβεριάδι καὶ ἐμπόριον ἰχθύων, ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἀπῆλθεν οἰκειότητος τοῦ ἀρχιερατικοῦ περιβάλλοντος (Ἰωάν. 18, 15-16). Ἡ οἰκογένεια Ζεβεδαίου διέθετεν ἰδίαν κατοικίαν, ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ κατὰ τὴν ἐπιτόπιον ἱεροσολυμιτικὴν παράδοσιν, ἐν τῇ ἀκροπόλει τῆς Ἱερουσαλήμ Σιών.

Ἐκεῖ, λοιπόν, ὠδήγησεν ὁ πάναγνος καὶ φιλόστοργος Μαθητής Ἰωάννης τὴν Μητέρα τοῦ λατρευτοῦ Θεοῦ Διδασκάλου Ἰησοῦ, Μαρίας, ἵνα τὴν γηροκομήσῃ, πλαισιουμένην αὐτονοήτως καὶ ἀπὸ τὰς ἀδελφὰς τοῦ τετραήμερου Λαζάρου Μάρθαν καὶ Μαρῖαν καὶ τὰς Μυροφόρους Μαρῖαν τὴν Μαγδαληνὴν καὶ τὰς λοιπὰς «καὶ καὶ ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἦν ἐν Γαλιλαίᾳ, ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἰ συναναβῶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα» (Μάρκ. 15,41).

I. Τόπος διαμονῆς τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου, ἐν Ἱερουσαλήμ:

Ἐν τῇ ἄνω πόλει Ἱερουσαλήμ, γνωστὴ ὡς Ἁγία Σιών, κατῴκει μονίμως ἡ Θεοτόκος, ἀφ' ἧς παρέδωκεν αὐτὴν, ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Σταυροῦ, ὁ Μονογενὴς αὐτῆς Υἱός, εἰς τὸν ἡγαπημένον Μαθητὴν Ἰωάννην (Ἰω. 19, 26-28), πρὸς γηροκόμησιν. Τοῦτο, ὡς ἐρμηνεία καὶ συμπλήρωσις τῆς ἀνωτέρω εὐαγγελικῆς ἀφηγήσεως, παραδίδεται, ἀπὸ τοὺς συμπυκνοῦντας καὶ διασώζοντας τὴν ἱεροσολυμιτικὴν Παράδοσιν Ἁγίων Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν († 756;) καὶ Ἁγίων Ἀνδρέαν Κρήτης († 740), παράδοσιν τῶν πρώτων ἐπτὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰώνων. Ἐκεῖ δὲ καὶ παρέδωκε τὴν ὀλόφωτον αὐτῆς ψυχὴν, εἰς χεῖρας τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Θεοῦ, κατὰ τὸν Ὅσιον Μοναχὸν καὶ Πρεσβύτερον τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Λαύρας τοῦ Ἁγ. Σάββα, Ἁγίων Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν: «Χαίροις Σιών, τὸ θεῖον ὄρος τὸ ἅγιον, ἐν ᾧ κατώκησε θεῖον ὄρος τὸ

ἔμψυχον, ἡ νέα Βαιθήλ, ἐν ἧ στήλῃ ἤλειπται ἀνθρωπίνῃ φύσιν χριστιανικὴ θεότητι» ἐξ οὗ πρὸς τὸ οὐράνιον ὕψος μετεώρισται, ὡς ἐξ ὄρους Ἐλαιῶν, ὁ ταύτης Υἱός» (Ἐγκώμιον Γ' εἰς τὴν Κοίμησιν, 4). Ἐπιβεβαιῶν τὸν Δαμασκηνὸν καὶ ὁ Ἁγ. Ἀνδρέας Κρήτης, προσθέτων, ὅτι ὁ καθ' ἡμέραν ἰδιωτικὸς βίος τῆς Θεοτόκου Παρθένου Μαρίας, ἦτο βίος προσευχῆς καὶ γονυκλισιῶν, ὑπενθυμιζουσῶν ἐκεῖνας τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ Ἰωσήφ τοῦ Μνήστορος, Ἰακώβου, τοῦ ὀνομασθέντος «ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου» (Πράξ. 12,17. 15,13. 21, 18. Γαλάτ. 1,19):

«Ὅκ ἀπὸ σκοποῦ τῆς παναγεσταίας ἐμνήσθην Σιών ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ μέγα τοῦτο μυστήριον τῆς Θεοτόκου μεμυσταγώγηται, ἐν ταύτῃ τὰς κλίσεις τῶν ἱερῶν γονάτων τοῦ παναγίου σώματος, αἱ πρὸς τοῦδαφος κατεστρωμέναι πλάκες διωλύγιον (= σφόδρα) ἀνακράζουσιν» ἐπεὶ καὶ τ α ὑ τ ῆ ν (τὴν Ἁγ. Σιών δηλαδὴ) εἶ χ ε π α ρ' ὄ λ ο ν α ὑ τ ῆ ς τ ὸ ν τ ῆ ς π α ρ ο ι κί α ς κ α ι ρ ὸ ν ἐ ν δ ι αί τ η μ α, κ ᾶ κ εῖ σ ε τ οῖ ς φ υ σ ι κ οῖ ς λ ε ι τ ο υ ρ γ ῆ σ α σ α ν ὀ μ ο ι ς, τ οῦ βί ο υ τ ὸ π έ ρ α ς ἐ δ έ ξ α τ ο» (Λόγοι εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου Α' PG 97, 1045 - 1027, Β' 1072 - 1089, Γ' 1089 - 1109). Ἐν Ἱερουσαλήμ, λοιπόν, κατῴκει, καὶ ἐκεῖ παρέδωκε τὴν ἁγίαν ψυχὴν αὐτῆς, ἐν τῇ ἄνω πόλει, τῇ καλουμένῃ Ἁγία Σιών, ἡ Παναγία Μητέρα τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος ἡμῶν, Θεοτόκος Μαρῖα. Ἡ ἱεροσολυμιτικὴ παράδοσις τῶν Ἀγιοταφιτῶν θέλει τὴν Βασιλικὴν τῆς Γεθσημανῆ, ὅπου ὁ τόπος τῆς ἐναγωνίου Προσευχῆς τοῦ ἐλκομένου πρὸς τὸ Πάθος Σωτῆρος καὶ ὁ Τάφος τῆς Παναγίας αὐτοῦ Μητρὸς, ἐν Σιών κοιμηθεῖσιν καί, ἐν Γεθσημανῇ ἐνταφιασθεῖσιν, ἀνιδρυθεῖσιν, ὑπὸ τῆς Βασιλομήτορος Ἁγίας Ἑλένης (J. MAURICE, STE HELENE, PARIS, 1929, σ. 33. R. PARIBENI, ἐν EC, V, σ. 205 - 206. Εἰσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Ζ', 15, 4.1, 4, 69. Βίος Κων)νου Α' 42. Δ' 70. Ρουφίνου, HISTORIA ECCLESIAE, VII, 15,4. X, 3,1. P. MICKLEY, DIE KONSTANTIN-KIRCHE IM HELIGEN LANDE: LEIPZIG 1923).

Ὁ Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος († 458) προσάγεται, ἐπίσης, ὑπὸ τῆς ἐπιτοπίου, ἱεροσολυμιτικῆς τῶν Ἀγιοταφιτῶν Παράδοσεως, ἐπιβεβαιῶν τὴν ἐν Σιών Κοίμησιν καὶ τὸν, ἐν Γεθσημανῇ, ἐνταφιασμὸν τῆς Παναγίας Θεοτόκου Μαρίας (F. KATTENBUSCH, JUVENAL VON JEPUSALEM; RPTK, γ' ἐκδ. IX, σ. 625 - 669. Χρυσοστ. Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων 1910, σ. 152 - 174).

Προσάγεται, δ' ἐπίσης ἡ ἐπιμαρτυρία Γερμανοῦ τοῦ Α' Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως († 740), τοῦ γέροντος, περὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, Κοιμήσεως

καὶ τοῦ, ἐν Γεθσημανῇ, χωρίῳ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐνταφιασμοῦ τῆς Θεομήτορος (Λόγοι, Εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου Α' PG 98, 340-348, Β' 348-360, Γ' 360-372). Ἀλλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης Κων)πόλεως Νικηφόρος ὁ Α' (806-815) εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τοῦ ὁποίου ἀναγνωρίζεται μεγάλη ἀξία, φέρεται πληροφοροῦν, ὅτι «ἡ ἄχραντος Μαρία ἐκηδεύθη καὶ ἐτάφη, ἐν Γεθσημανῇ» (Νικολάου Παν. Παπαδοπούλου, Ποῦ ὁ Τάφος τῆς Παναγίας; Ἀθῆναι, 1968, σ. 11).

Εἰς τὴν Ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, Πρόκλος ὁ Κων)πόλεως εἶχεν ἤδη, πρὶν γίνεαι Πατριάρχης ἐκφωνήσῃ Λόγον πιθανόν τῇ 15 Αὐγούστου τοῦ 429, χωρὶς νὰ μετακινήσῃ τὴν θεομήτορα, ἐκ τῆς Σιών, ὅπου ἔζησε μονίμως καὶ ἐκοιμήθη, ἢ ἐκ τῆς Γεθσημανῆ, ὅπου ἐκηδεύθη καὶ ἐτάφη. Μετὰ δύο ἔτη, ἡ Τρίτη Ἀγία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (431), μολοντί, ἐν Ἐφέσῳ συνεκλήθη καὶ ἐπεραίωσε τὰ Πρακτικὰ αὐτῆς, οὐδόλως ἔκαμε λόγον, περὶ ἔστω πιθανῆς μετοικήσεως τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου Θεοτόκου Μαρίας, ἐξ Ἱεροσολύμων, εἰς Ἐφεσον καὶ δῆθεν, ἐνταφιασμοῦ αὐτῆς, ἐν τῷ τρίωρον, ἀπὸ τῆς Ἐφέσου, ἀπέχον χωρίον, ὅπου κατεσκευάσθη ὑπὸ τῆς λατινικῆς μισαδελφίας καὶ τῆς τουρκικῆς τουριστικῆς κερδοσκοπίας, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ἡ περιφημὸς «Καπουλῆ - Παναγιά» (Πρόκλου ΚΠόλεως, Ἐγκώμ. εἰς τὴν Παναγίαν Θεοτόκον Μαρίαν, PG. 65, 680-757). Ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος (451) ἔκαμεν ὑπαινιγμόν, περὶ μεταναστεύσεως τῆς Παρθένου Μαρίας, ἐξ Ἱεροσολύμων, εἰς τὴν ἐγγυὴ Μικρασιατικὴν Ἐφεσον καὶ Κοιμήσεως καὶ Ἐνταφιασμοῦ αὐτῆς, παρὰ τὴν Ἐφεσον, εἰς τρόπον ὥστε, παρ' ἀμφοτέρων τῶν δύο Οἰκουμενικῶν Συνόδων, Τρίτης καὶ Τετάρτης, τῶν ἐπιμόνως, μελετησασῶν τὸ πρόσωπον καὶ τὴν θέσιν τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου Θεοτόκου Ἀειπαρθένου Μαρίας, ἐν τε τῇ Θείᾳ Οἰκονομίᾳ τῆς ἐν Χριστῷ Ἀπολυτρόσεως καὶ ἐν τῇ Δογματικῇ Πίστει καὶ Θρησκευτικῇ Ὁμολογίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἔχομεν τὸ ARGUMENTUM E SILENTIO (= ἀπόδειξις ἐκ τῆς σιγῆς), ὅτι γενικὴ πίστις τῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὀργανούσης συνεχῶς ἱερὰς ἀποδημίας πρὸς προσκύνησιν τῶν Ἁγίων Τόπων τῆς Παλαιστίνης, ἦτο, «τόσον ὁ Τάφος τοῦ Χριστοῦ, ὅσον καὶ ὁ Τάφος τῆς Παναγίας Θεοτόκου εὐρίσκονται, ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, τῷ ὁμοφιλῶ τῆς Γῆς, ὡς πληροφοροῦσι καὶ ὁ μέγιστος, μετὰ τὸν Ἀγ. Ἐφραίμ, ἐκκλησιαστικὸς Ποιητὴς Ἰάκωβος ὁ ἐκ SARUG (451 - 523) Ἐπίσκοπος BATNAM τῆς Συρίας καὶ Θεόδωρος Ἱε-

ροσολύμων († 529), ὑπογραμμίζοντες τὴν διάδοσιν τῆς Ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀρχομένου τοῦ ἔκτου αἰῶνος καὶ ἐν Συρίᾳ (Ἰωάν. Φουντούλης, ἐν ΘΗΕ τ. 7, σελ. 705 - 707). Ἀπὸ τὸν Νικηφόρον Κάλλιστον (ΙΔ' αἰ.) πληροφοροῦμεθα, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Μαυρίκιος (582 - 602), διὰ διατάγματος, ἐπέβαλεν ὑποχρεωτικὸν τὸν ἑορτασμόν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου εἰς ὁλόκληρον τὴν αὐτοκρατορίαν, ἀφοῦ ἀνήγειρεν ἐπὶ τοῦ Τάφου τῆς Παναγίας ἐν Ἱερουσαλήμ, Ναόν, γνωστόν, ὡς «Βυκτῆριον τοῦ Μαυρίκιου» (Ἐκκλ. Ἱστορία ΙΗ' 28). Ὁ Μ. Φώτιος, ἐξ ἄλλου (Βιβλ. κωδ. 275) ἀποδίδει εἰς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Ἀγ. Μόδεστον (632 - 634) Ὁμιλίαν, εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, θεωρουμένην, ὡς ἀρχαιοτέραν μνησίαν τῆς ἐν Γεθσημανῇ κηδείας καὶ Μεταστάσεως (Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορ. Ἐκκλ. Ἱερουσ., σ. 245 ἐξ. τῆς Θεοτόκου Μαρίας: Μ. Γεδεών, Πατριάρχ. Πίνακες, ΚΠολις 1890, σ. 188-193).

Ζῶσα εἶναι, ἔτι σήμερον, ἡ Παράδοσις, ἐν Ἱερουσαλήμ, ὅτι, μετὰ τῶν ἐτῶν 450 - 18 Φεβρουαρίου 453, ἡ αὐτοκράτειρα Πουλχερία, μετὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συζύγου αὐτῆς Μαρκιανοῦ ἀνιδρύσασα, τὸν ἐν Βλαχέρναις τῆς ΚΠόλεως Ναόν, πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου, ἐζήτησε νὰ ἀνοιγῇ ὁ ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Ἱερουσαλήμ Γεθσημανῆ Τάφος τῆς Παναγίας Θεοτόκου, ἵνα ἀναζητήσουν ὅσα τῆς Θεοτόκου καὶ κομίσαντες τὰ καταθέσουν, κατὰ τὴν τελετὴν τῶν Ἐγκαινίων, ἐν τῷ νεοτεύκτῳ θεομητορικῷ Ναῷ τῶν Βλαχερνῶν. Τότε δ' ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος (422 - 458), ἀπεκάλυψε τὸ ἱερόν καὶ ἀπόρητον μυστικόν, τὸ ἀπὸ Ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων εἰς μόνον τὸν διάδοχον αὐτοῦ Ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων παραδιδόμενον, ὅτι, δηλαδή, δὲν εἶδε διαφθοράν, οὐδ' ἐγένετο σκωλήκων βρωμα καὶ δυσωδία τό, ὁμοούσιον πρὸς τὸ Σῶμα τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄχραντον Σῶμα τῆς Παναγίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, ἀλλ' ἀλλαγὴν καὶ δοξασθὲν καὶ ἀφθαρτισθὲν μετέστη ἀκέραιον, ἵνα, ἠνωμένον μετὰ τῆς Παναγίας αὐτῆς ψυχῆς, καθίσῃ ἐκ δεξιῶν τοῦ Παμβασιλέως Υἱοῦ αὐτῆς, κατὰ τὴν Δαβιδικὴν προφητείαν (Ψ. 44, 7-11). Διὸ καὶ μόνον τὴν τιμίαν αὐτῆς Ἐσθῆτα, καὶ μέρος τῆς Ἁγίας Αὐτῆς Ζώνης καὶ τὸ μαφόριον αὐτῆς ἀπέστειλαν καὶ κατέθεσεν ἡ Πουλχερία εἰς τὸν ἐγκαινισθῆνα Ναόν αὐτῆς τῶν Βλαχερνῶν (R.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΨΑΛΜΩΔΙΑ ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΝΑΟ Κ/ΠΟΛΕΩΣ (*)

Τοῦ Πρωτοπρ. κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΦΑΡΑΣΟΓΛΟΥ

Ἀπὸ τὸ ἔτος 1958 ὁ Πρίγγος λόγῳ ἀναπηρίας τῶν κάτω ἄκρων ἔμεινε στὸ σπίτι του καθηλωμένος, ὅπου οἱ μαθητές του τὸν ἐπισκέπτονταν τακτικὰ γιὰ νὰ ἀκούσουν τὸ μεγάλο Δάσκαλο νὰ τοὺς ψάλλει. Ἔτσι σὲ ἀπαθανατίζουσα τὴ φωνή του κασσέτα ἀκούμε στὴν ἀρχή: «Κωνσταντινούπολις, 11η Σεπτεμβρίου 1959, ἦλθαμε πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἄρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κυρίου Κωνσταντίνου Πρίγγου μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως μᾶς ψάλλῃ μερικὰ ἔχοντας μεθ' ἡμῶν καὶ τὸ μαγγητόφωνον»¹²¹.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 150 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 τεύχους

121. Κωνσταντίνου Πρίγγου, Κασσέτα ἀπαθανατίζουσα τὴ φωνή του (ιδιωτικὴ λήψη).

JANIN, LA GEOGRAPHIE ECCLESIASTIQUE DE L'EMPIRE BYZANTIN. LES EGLISES ET LES MONASTERES, PARIS 1953, σ. 44 ἐξ. J. B. PAPADOPOULOS, LES PALAIS ET LES EGLISES DES BLACHERNES, ATHENES 1928, σ. 22 ἐξ.).

Τὴν ἐν Σιών, ἄλλωστε, τελευτήν, τοῦ ἐπιγείου βίου, τὴν τε Κοίμησιν καὶ τὴν θεσπεσίαν κηδείαν καὶ τὴν ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ Γεθσημανῆ ταφὴν τῆς Παναγίας Θεοτόκου καὶ Ἁειπαρθένου Μαρίας, ὡς πραγματικῶν γεγονόσ, μηδέποτε ἀμφιλεγόμενον, μηδ' ἀμφισβητούμενον, ἀποτελοῦν δὲ Καθολικὴν πίστιν καὶ πεποιθήσιν τοῦ ἀδιαιρέτου Χριστιανισμοῦ τῆς Οἰκουμένης ὕμνησαν, ἐν τῇ ὕμνολογικῇ των Πουήσει οἱ ἀθθεντικοὶ καὶ ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένοι Ἐκκλησιαστικοὶ Ὑμνογράφοι καὶ μάλιστα οἱ ἀντιπροσωπευτικώτεροι τούτων, διὰ μέσου τῶν αἰῶνων: Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς († 560), Ἀνατόλιος (8ος αἰών), Γερμανὸς Α' ΚΠόλεως († 740), Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς († 756), Θεοφάνης ὁ Γραπτὸς (9ος αἰών), Κοσμᾶς ὁ Ἀγιοπολίτης († 750), Ἰωσήφ ὁ Σικελὸς († 886), Κασσιανὴ (9ος αἰών), καὶ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης (759 - 826), ὅστις διασώζων τὴν κοινὴν πίστιν καὶ πεποιθήσιν τῶν πανταχοῦ Γῆς χριστιανῶν, ὅτι ἡ Παναγία Μήτηρ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἁειπάρθενος Θεοτόκος Μαρία, ἐν Σιών ἐτελεύτησε τὸν βίον καὶ ἐφ' Ἀποστολικὴ Δωδεκάς, ἄλλος ἀλλαχόθεν ὡς νεφέλαι τῷ περῶ τοῦ Πνεύματος, πρὸς τὴν τοῦ Φωτὸς Νεφέλην ἐλασθέντες καὶ καταπαύσαντες συνα-

στὴ συνέχεια ὁ Πρίγγος νοσηλεύεται στὸν Εὐαγγελισμό, στὴν Ἀθήνα, ὅπου κι ἐκεῖ οἱ ἐπισκέψεις τῶν ἱεροψαλτῶν ἦταν ἀθρόες μὲ τὰ μαγγητόφωνα, γιὰ νὰ ἀκούσουν τὸ μεγάλο Δάσκαλο νὰ τοὺς διδάξῃ.

Ὁ Πρίγγος ἐκοιμήθη στὸν Εὐαγγελισμό τὸ ἔτος 1964 μὲ τὸ παράπονο νὰ σηκωθεῖ κάποτε καὶ νὰ ψάλλῃ, ὅπως τὸν ἀκούμε στὴν ἀπαθανατίζουσα τὴ φωνή του κασσέτα νὰ λέγει: «δοθήσέ με Παναγίτσα μου νὰ σηκωθῶ ἀπ' ἐδῶ ξαπλωμένος πού εἶμαι»¹²².

Ἄντι γιὰ ἄνθη στὸν τάφο του ὁ μαθητὴς του Στυλιανὸς Γκιούσιμας, ἰδιοκτῆτης καὶ διευθυντὴς τῆς ἐφη-

122. Κωνσταντίνου Πρίγγου, Κασσέτα ἀπαθανατίζουσα τὴ φωνή του (ιδιωτικὴ λήψη).

θροισθένες θαυμαστῶ τῷ τρόπῳ, ἐκ τῶν τῆς Οἰκουμένης περάτων, ἱερούργησαν εὐλαβῶς, εἰς τὴν ἐν Γεθσημανῆ κηδείαν καὶ ταφὴν τῆς Θεομήτορος, ὁ μὲν Βαρθολομαῖος ἐκ Θηβαΐδος, ὁ Μάρκος ἐξ Ἀλεξανδρείας, ὁ Θωμᾶς ἐξ Ἰνδιῶν, ὁ Παῦλος ἐκ Τιβερίας (Ρώμης), ὁ Πέτρος ἐπίσης, ἐκ Ρώμης, ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, ἐξ Ἐφέσου, ἦλθον εἰς Σιών καὶ ἐλιτάνευσαν τῆς Θεοτόκου τὸ ζωαρχικώτατον σκῆνος, πρὸς Γεθσημανῆ» (Ἐγκώμιον εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, PG 99, 720-729). Ἐπιβεβαιοῖ ὕμνογραφικῶς τὴν πίστιν ταύτην καὶ πεποίθησιν καὶ ὁ Ὑμνογράφος Στέφανος ὁ Σαββαΐτης, ἀνεπιὸς τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ († 790). Ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἀβίαστος καὶ ἀνεπιτήδευτος πίστις καὶ πεποιθήσιν τῆς ἠνωμένης καὶ ἀδιαιρέτου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῶν Χιλιῶν πρώτων ἐτῶν αὐτῆς ἦτο τὸ ὅτι ἡ Θεοτόκος Παρθένος Μαρία, ἀπὸ Ἱεροσολύμων δὲν ἐχωρίσθη καὶ ἐν τῇ Σιών κοιμηθεῖσα, ἐνεταφιάσθη ἐν Γεθσημανῆ τῷ χωρίῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀποτελεῖ καὶ Κώδιξ τοῦ Ἐνδεκάτου αἰῶνος, ἀποκείμενος, ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ. Οὗτος περιέχει τὸν κατάλογον τῶν τριάκοντα Ναῶν, οὓς, ἐν τοῖς Ἁγίοις Τόποις ἴδρυσεν ἡ θεοφιλὴς Βασιλομήτωρ Ἑλένη (326 - 328 μ.Χ.). Τεταρτος, κατὰ σειρᾶν, ἀναγράφεται ὁ Ναὸς τῆς, ἐν Ἱεροσολύμοις, Γεθσημανῆ, ὡς «ἐκκλησία ἐν Γεθσημανῆ, ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου» (Νικ. Π. Παπαδοπούλου, Ποῦ ὁ τάφος τῆς Παναγίας; Ἀθήναι 1968, σελ. 11-19).

(Συνεχίζεται)

μερίδας «Τύπος» τῆς Κωνσταντινουπόλεως δημοσίευσε: «Ὁ Κωνσταντῖνος Πρίγγος προσήλθε πρὸς τὴν Μουσικήν, ὡς ἐδλαθῆς μυσταγωγός, καὶ μὲ θερμουργὸν εὐλάβειαν ἐδάσταξε τὴν παρακαταθήκην, προσπαθῆσας μὲ αὐταπάρησιν νὰ προσελκύσῃ ἀληθινούς προσκυνητάς, νὰ μεταγγίσῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους φλογερὰν ἀγάπην καὶ σεβασμὸν πρὸς μίαν τόσοσν πολύτιμον παράδοσιν τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ ἀχραιφνῆς συνεχιστῆς. Πλούσιος εἰς φαντασίαν ἐδημιούργησε, καὶ τὰ δημιουργήματά του μετρησίωσαν, συνεκίνησαν ὄσους ἠτύχησαν νὰ τὸν παρακολουθήσουν ψάλλοντα καὶ διδάσκοντα ἀπὸ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας του, μέχρι τοῦ, λόγῳ ἀσθενείας, ἀποχωρισμοῦ του ἀπὸ τὸ «στασίδι» τῶν Ἰακώδων, πού τόσο τίμια τὸ ἐκράτησεν, θαδίζων ἐπὶ τὰ ἔχνη τῶν προκατόχων του. Ὁ Πρίγγος πού ὡς γλυκύλαλον πτηνὸν ἀπὸ τὴν γῆν ὕμολόγει τὸν Θεόν, τώρα εἰς τοὺς οὐρανούς προσφέρει ὕμνους καὶ δοξολογίας ἐνώπιον τοῦ θρόνου τῆς θείας μεγαλωσύνης. Ἐξ αἰωνία ἢ μνήμη τοῦ διδασκάλου καὶ κούφη ἢ καλύψασα αὐτὸν γῆ»¹²³.

Ἄλλὰ ὁ Πρίγγος τιμήθηκε καὶ πρὶν τὸ θάνατό του μὲ τὸ Ἰωδηλαῖο πού τοῦ ὀργάνωσε πρὸς τιμὴν τοῦ ὁ Σύνδεσμος τῶν Μουσικοφίλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1962. Στὸ Ἰωδηλαῖο πού ἔφαλε ἡ Χορωδία μὲ τὴ διεύθυνση τοῦ Λαμπαδαρίου τοῦ Θρασύδουλου Στανίτσα ἀναγνώσθηκε καὶ τοῦ παραδόθηκε τὸ ἐξῆς Ψήφισμα: «Ἐδοξε τῷ Συνδέσμῳ τῶν Μουσικοφίλων ἐν τῇ εὐθύνη τῇ διασώσεως τῆς πατρῴας Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τιμᾶν καὶ γεραίρειν τὸν ἐντιμότατον κύριον Κωνσταντῖνον Πρίγγον, σεμνὸν καὶ ἠδύφθογον Ἄρχοντα Πρωτοψάλτην, πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας αἰεὶ ζήσαντα ἵνα περισσεύῃ. Κωνσταντινουπόλις, 19ῆ Ἰανουαρίου 1962».

Στὸ ἱστορικὸ αὐτὸ Ἰωδηλαῖο σὰν κατακλειδα ὁ Ἄρχων Λαμπαδαρίου τοῦ Θρασύδουλος Στανίτσας εἶπε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἐξῆς: «Οἱ μορφές περνοῦν, οἱ φωνές σθῆνουν. Μένει μόνο ἡ ἀνάμνησις καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπίνης διαβάσεως. Ἀπευθύνω θερμὸ χαιρετισμὸ στὴν μεγάλη ἀξία πού δὲν ἔλλειψε, ἀλλὰ τὴν στερηθήκαμε. Εἶναι ἀπὸ τίς σπάνιες φορές πού τιμᾶται ἕνας καλλιτέχνης ἐνῶ θρίσκειται ἀκόμη στὴ ζωή. Γι' αὐτὸ σήμερα δὲν ἐμνήσθημεν ἀπλῶς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ γιορτάσαμε. Πανηγυρίσαμε μιά μεγάλη μέρα, τὴν ἡμέρα τοῦ Πρίγγου».

Σήμερα ὁ Πρίγγος συνεχίζει νὰ τιμᾶται μὲ τὴ χορωδία τοῦ Συλλόγου Ἱεροφαιτῶν Βεροίας καὶ Ναούσης πού φέρει τὸ ὄνομά του «Κωνσταντῖνος Πρίγγος».

Ὁ Πρίγγος ἀνέδειξε πλῆθος ἔξοχων μαθητῶν, τὰ νέα φυτῶρια τῆς Βυζαντινῆς τέχνης. Στὴν Κωνσταντι-

νούπολη, ὅπως ἀναφέρεται στὸ βιβλίον τοῦ Παναγιώτη Ἀντωνέλλη «Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ» διακρίνομε τὸ Βασίλειο Νικολαΐδη, τὸ Δημοσθένη Παϊκόπουλο, τὸν Ἀνδρέα Πετρόχειλο, τὸν Α. Γαβαλά, τὸ Σταμάτιο Παπαμανωλάκη, τὸν Ἰωάννη Χρηστίδη, τὸ Στυλιανὸ Γκιούσμα.

Ἄλλὰ καὶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἀναφέρει ὁ Γεώργιος Τσατσαρώνης στὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Συλλόγου Φίλων Βυζαντινῆς Μουσικῆς, «ἡ παρουσία του (Πρίγγου) στὴ Θεσσαλονίκη ἐδημιούργησε μέγα φυτῶριο καλλιτεργείας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τέχνης, ὅπου πολλοὶ ἱεροφάται δέχθηκαν τὴν ἐπίδραση τῆς καλλιτεχνικῆς του ἰδιοφυίας»¹²⁴. Ἔτσι ἀναφέρονται καὶ πάλι στὸ βιβλίον τοῦ Παναγιώτη Ἀντωνέλλη μαθητές του οἱ: Δημήτριος Ἀστεριάδης, Ἰωάννης Θεοδωρίδης Κωνσταντῖνος Κατσούρας, Γεώργιος Μαργαριτόπουλος, Μῆτρος Νικολαΐδης, Πρόδρομος Παπαδόπουλος, Σῆμος Σαββινόπουλος, Γεώργιος Τσατσαρώνης, Δημήτριος Λουΐζος, Ἡλίας Μπουγδανόπουλος, Χρῦσανθος Θεοδοσόπουλος, Ἀθανάσιος Ψύχας, Χρ. Κουτσουράδης, Ἀβραάμ Εὐθυμιάδης, Χαρίλαος Ταλιαδῶρος, Ἀθανάσιος Πέτας, Ἀνδρέας Λεβαντῆς καὶ Ἀθανάσιος Καραμάνης «πού ἐπλούτισε τὰς γνώσεις του γενόμενος ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον ἀκροατῆς του»¹²⁵, ὅπως γράφει ὁ Παναγιώτης Ἀντωνέλλης, καὶ ὅπως ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ στὸν Πρόλογο τοῦ βιβλίου του «Ἡ Νέα Μουσικὴ Κυψέλη» ὅτι «ἡ μέχρι τοῦδε συντελεσθεῖσα ὑπ' ἐμοῦ μουσικὴ ἐργασία... ταξινομεῖ καὶ συμπληροῖ ὅσα ἢ ἄγραφος Πατριαρχικὴ Παράδοσις καὶ Πεῖρα καὶ ἡ μετὰ ἐξεχόντων Διδασκάλων περὶ τὴν Βυζαντινὴν Μουσικὴν Τέχνην συναναστροφὴ μὲ ἐδίδαξαν»¹²⁶. Ἐπίσης, ὅπως ἀναφέρεται στὰ Ἱεροφαιτικά Νέα, καὶ ὁ Μανώλης Χατζημάρκος τυγχάνει μαθητῆς τοῦ Πρίγγου¹²⁷.

Τελειώνοντας τὴ μνήμη τοῦ μεγάλου Διδασκάλου Κωνσταντῖνου Πρίγγου, θὰ ἀναφέρουμε δύο ἀνέκδοτα γύρω ἀπὸ τὴ ζωὴ του. Τὸ πρῶτο μᾶς τὸ διηγήθηκε ὁ ἴδιος, ὅπως συνῆθιζε πολλὰ νὰ διηγεῖται καὶ τὸ δεύτερο ὁ «παθῶν» Στέφανος Μπρούσαλης:

α) Σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ ταξίδια του ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη στὴν Ἑλλάδα ὁ Πρίγγος εἶχε λησμονήσει ἢ δὲν εὑρίσκει πρόχειρα ἐκεῖνη τὴν ὥρα τὸ Διαβατήριό του νὰ παρουσιάσει στὸν ἐλεγκτῆ τοῦ Τελωνείου στὰ

124. Γεωργίου Τσατσαρώνης, Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων, εἰς Ἐπετηρὶς τοῦ Συλλόγου Φίλων Βυζαντινῆς Μουσικῆς, Ἀθήναι 1970, σελ. 77.

125. Παναγιώτου Ἀντωνέλλη, Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, Ἀθήναι 1956, σελ. 110.

126. Ἀθανασίου Καραμάνης, Νέα Μουσικὴ Κυψέλη, τόμος Γ', μέρος Β', Θεσσαλονίκη 1965, σελ. 3.

127. «Ἱεροφαιτικά Πορτραῖτα», Ἱεροφαιτικά Νέα, Ἀθῆναι - Σεπτέμβριος 1985, ἀρ. φύλλου 244, σελ. 3.

123. «Τύπος», Κωνσταντινούπολις 31.3.1964.

σύνορα. Ἐν τέλει λέγει στὸν ὑπάλληλο: —Εἶμαι ὁ Πρίγγος. —Καὶ ποῦ ξέρω γὼ κύριε πῶς εἶσαι ὁ Πρίγγος; ἀπαντᾷ ὁ ὑπάλληλος. Καὶ τότε ἄρχισε νὰ ψάλει μεγαλόφωνα γιὰ νὰ τὸ ἀποδείξει. —Περάστε Δάσκαλε μεγάλη, περάστε, ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα!

6) Ἦταν Ἑσπερινὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Καλέστηκε ὁ Πρίγγος νὰ ψάλει στὸν Ἅγιο Δημήτριο στὰ Ταταῦλα μὲ ἀριστερὸ τὸν Στέφανο Μπρούσαλη, νεαρὸ τότε 18-20 ἐτῶν. Ὁ Μπρούσαλης ὅταν ἔμαθε ὅτι θὰ ψάλει ἀπέναντι στὸν Πρίγγο μὲ ἀγωνία περιέμενε ἔξω ἀπὸ τὸ Ναὸ γιὰ νὰ τὸν συναντήσει (τὸν Πρίγγο) καὶ νὰ τὸν ἐρωτήσει τί μαθήματα ἐπρόκειτο νὰ δάσει. Ἐπὶ τέλους, λίγα λεπτά πρὶν τὸν Ἑσπερινὸ φάνηκε ὁ Πρίγγος μὲ συνοδεία νὰ μπαίνει στὸν αὐλόγυρο τοῦ Ναοῦ. Πλησιάζει ὁ Μπρούσαλης συνεσταλμένα καὶ τὸν ἐρωτᾷ:

—Τί θὰ ποῦμε Δάσκαλε; Καὶ ἡ ἀπάντησις πού ἔμεινε ἱστορικὴ ἦταν «ὅ,τι πῶ θὰ πείς».

ΘΡΑΣΥΒΟΓΛΟΣ ΣΤΑΝΙΤΣΑΣ

(Ἄρχων Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας)

Ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας γεννήθηκε στὰ Ψωμαθεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1910. Τὴν πρώτη μουσικὴ του κατάρτιση τὴν πήρε ἀπὸ τὸ θεῖο του Δημήτριο Θεραπειανό. Στὴ συνέχεια μαθήτευσε κοντὰ στοὺς Μιχαὴλ Χατζηθαθανασίου, Δημήτριο Βουτσιανά, Γιάγγο Βασιλειάδη καὶ Ἰωάννη Παλάση.

Ὁ Στανίτσας ἔφαλε σὲ διάφορους ναοὺς τῆς Πόλης. Στὰ Ψωμαθεῖα στὸν Ἅγιο Μητῶ, στὴ θεῖα Ἀγάληψη, στὸν Ἅγιο Κωνσταντῖνο καὶ στὸ Γαλατᾶ, στὸν Ἅγιο Νικόλαο καὶ ἀπὸ τὴν 1η Μαρτίου 1939 διορίζεται Ἄρχων Λαμπαδαρίου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ὁ Παναγιώτης Ἀντωνέλλης στὸ βιβλίο του «Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ» γράφει σχετικὰ μὲ τὸ διορισμὸ του τὰ ἑξῆς: «Τὸν Μάρτιο τοῦ 1939, τοῦ Κωνσταντίνου Πρίγγου διαδεχθέντος ἐν τῇ Πρωτοψαλτίᾳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ τὸν ἀποχωρήσαντα λόγῳ γήρατος ἀέμνηστον Ἰάκωβον Ναυπλιώτην, ἐκλήθη ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας καὶ ἀνέλαβε τὴν θέσιν τοῦ Ἄρχοντος Λαμπαδαρίου, τὴν ὁποίαν ἔκτοτε πληροῖ μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν ἰκανότητος καὶ ἐμπειρίας»¹²⁸.

Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας πολλὰς δυσκολίας συνήνητησε, ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος καὶ πολλὰς προσπάθειες κατέβαλε μέχρις ὅτου γνωρίσει τὰ μαθήματα πού ψάλλονται κατὰ τὴν παρά-

δοση μέσα στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ, σὰν ἔξωθεν κληθεῖς ἀπ' εὐθείας στὴ θέσιν τοῦ Λαμπαδαρίου.

Ἔτσι φαίνεται συνέβαινε καὶ παλαιότερα μὲ τοὺς ἔξωθεν κληθέντας στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἄγγελος Βουδούρης γράφει σχετικὰ στὴν Ὁρθοδοξία τὸ ἔτος 1937 τὰ ἑξῆς: «Οἱ διὰ τὴν θέσιν τοῦ πρωτοψάλτου (καὶ Λαμπαδαρίου) τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἔξωθεν προσληφθέντες συνήντων μεγάλῃ δυσχέρειαν εἰς τὴν πατριαρχικὴν ψαλμωδίαν, δυσχέρειαν ἣν δυσκόλως παρέκαμπτον ὄντες ὑποχρεωμένοι κατὰ τὸν χρόνον τῆς πρωτοψαλτίας αὐτῶν νὰ διευθύνωνται καὶ νὰ ρυμουλκῶνται ἐν τῷ ψάλλειν ὑπὸ τῶν λαμπαδαρίων καὶ τῶν δομειστίχων τοῦ ναοῦ, ὅπως τοῦτο συνέβαιναν εἰς τοὺς ἀμέσως γενομένους πρωτοψάλτας Σταυράκην Γρηγοριάδην (1866) καὶ Γεώργ. Βιολάκην (1876)»¹²⁹.

Ὅμως, ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας πολὺ σύντομα ἀνεδείχθηκε ἀντάξιος τῆς θέσεως διάδοχος τῶν προκατόχων του. Καὶ μὲ τὴν καλλιφωνία του ἡ φήμη του διαδόθηκε σ' ὅλη τὴν Πόλη, ἰδιαίτερα μὲ τις ἐπιτυχίες του στὸ «Σὲ ὑμνοῦμεν», στὰ «Κοινωνικά» καὶ πρὸ πάντων στὸ «τροπάριο τῆς Κασσιανῆς», πού ἐκαλεῖτο νὰ ψάλλει μετὰ τὸ Πατριαρχεῖο καὶ σὲ ἄλλους ναοὺς τῆς Πόλης «σεπτῇ πατριαρχικῇ κελεύσει». Ὁ Κώστας Τσιλιμανδὸς στὸ Λεύκιωμα τοῦ Νέου Κύκλου Κωνσταντινουπολιτῶν γράφει σχετικὰ: «Ἰδιαίτερος συνωστισμὸς κάθε Μ. Τρίτη... στὶς ἐκκλησίες σὲ ὅσες προλάβαινε νὰ ψάλλει ὁ Στανίτσας τὸ κλασσικὸ τροπάριο τῆς Κασσιανῆς»¹³⁰.

Ὁ Στανίτσας ἐπὶ μία εἰκοσαετία εἶχε Πρωτοψάλτη τὸν Κωνσταντῖνο Πρίγγο καὶ ἔτσι ἀπερρόφησε ὅλη τὴν τέχνην καὶ τὴν μαεστρία του.

Στὸ διάστημα αὐτὸ δίδασκε τὴ μουσικὴ στοὺς κανονάρχες καὶ βοηθοὺς του. Ἀνέδειξε πολλοὺς μαθητὲς νὰ τὸν μιμοῦνται. Ἀναφέρουμε τὸ Βασίλειο Ἐμιμανουηλίδη, Ἄρχοντα Λαμπαδαρίου τῶρα τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τὸ Χρῆστο Δήμευ, Πρωτοψάλτη Καθάλας, τὸν Πρωτοπρεσβύτερο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Γεώργιο Τσέτση, τὸν ἱερέα Ἰωάννη Καμαλακίδη καὶ πολλοὺς ἄλλους στὴν Ἑλλάδα.

Κατὰ τὸ ἔτος 1960, ὕστερα ἀπὸ χρόνια ἀσθένεια τοῦ προκατόχου του Κ. Πρίγγου, προήχθη ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα τὸν Α', σὲ Ἄρχοντα Πρωτοψάλτη τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἡ χειροθεσία του δὲ ἐγίνε τὴν Κυριακὴ τῆς

129. Ἄγγελος Βουδούρης, Οἱ Μουσικοὶ Χοροὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς κάτω χρόνους, εἰς Ὁρθοδοξία 12 (1937) 255, ὑποσημείωσις. (Καὶ ἀνάτυπον 1937, σελ. 19).

130. Κώστα Τσιλιμανδὸς, Ἡ Πόλη ὅπως θυμᾶμαι καὶ τὴν ἔζησα, εἰς Λεύκιωμα 1964 - 1974, Νέου Κύκλου Κωνσταντινουπολιτῶν, Ἀθήναι 1957, σελ. 168.

128. Παναγιώτου Ἀντωνέλλη, Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, Ἀθήναι 1956, σελ. 149.

Σταυροπροσκυνήσεως του έτους 1961¹³¹. Δυστυχώς όμως δεν αξιώθηκε για πολύ να παραμείνει στον Πατριαρχικό Ναό ως Πρωτοψάλτης, άπελάθεισε τó έτος 1964, λόγω της γνωστής πολιτικής της Τουρκικής Κυβερνήσεως για τó Κυπριακό, που άπέλασε τότε 30 χιλιάδες Έλληνες ύπηκόους έγκατεστημένους στην Κωνσταντινούπολη.

Στή συνέχεια ó Στανίτσας έγκατεστάθηκε για ένα χρόνο στη Χίο, όπου έφαλλε σχεδόν σέ όλο τó νησί. Έπειτα φεύγει για δύο μήνες στη Βυρητό. Άπό δέ τó έτος 1966 διορίζεται πλέον μόνιμα στον Άγιο Δημήτριο Άμπελοκήπων στην Άθήνα και δημιουργεί παράδοση μέχρι της συνταξιοδοτήσεώς του τó έτος 1981, ένφ έν τφ μεταξύ, τó έτος 1967, πηγαίνει για τριήμισυ μήνες στην Άμερική. Γενικά δέ έφαλε περιοδικά σέ όλη την Έλληνική επικράτεια.

Ό Στανίτσας συνέχισε τó έργο του Πρίγγου και στό συγγραφικό μέρος και εξέδωκε τó έτος 1969 τó έργο του «Μουσικόν Τριώδιον». Έτσι μäs παρέδωσε ό,τι παρέλαθε από την Πατριαρχική Παράδοση.

Άπό δίσκους του Στανίτσα έχουμε: Μία παλαιά έγγραφη στην Κωνσταντινούπολη με τó «Σέ ύμνοϋμεν» του πλ. α', και τó «Άξιόν έστιν» τó πατριαρχικό. Μικρό δίσκο, με τή Χορωδία των Μουσικοφίλων Κωνσταντινουπόλεως υπό τή διεύθυνσή του και με μονωδίες στό «Σέ ύμνοϋμεν» σέ ήχο πλ. δ', και τó «Κολληθείη», που συνοδεύει τó Λεύκιμα του Άγίου Όρους «Άθως» του Χρυσοστόμου Ντάμι. Τρεις σειρές δίσκων του «Ίδρύματος Βυζαντινής Μουσικολογίας της Έκκλησίας της Ελλάδας» που διευθύνει τή Χορωδία των Ίεροψαλτών Ελλάδας με όρισμένες μονωδίες, όπου παρουσιάζονται ó Πέτρος Πελοποννήσιος, ó Γρηγόριος Πρωτοψάλτης και ó Πέτρος Μπερεκέτης, πρωτοτυπώντας στις εισαγωγές τραγουδιών του Γρηγορίου με παραλλαγή. Δύο κασέτες από την Συναλία των Βρυξελλών. Και τέλος, δίσκος, που συνοδεύει τó βιβλίό του Μανώλη Χατζηγηρακουμή «Μουσικά χειρόγραφα Τουρκοκρατίας 1453 - 1820, Άθήνα 1980», που εξέδωκε τελευταία ή Έθνική Τράπεζα Ελλάδας.

Για τόν τελευταίο αυτό δίσκο από τή Ραδιοφωνική Έκπομπή της ΕΡΤ 1 της 18.2.1984, που παρουσίασε ó Λυκοϋργος Άγγελόπουλος άκούσαμε: «Η ανάθεση της παρουσίας των μελών των χειρογράφων 1453 - 1820 του βιβλίου του Μανώλη Χατζηγηρακουμή στον Άρχοντα Πρωτοψάλτη Θρασύδουλο Στανίτσα, ήταν τó καλλίτερο που θά μπορούσε να γίνει. Αυτό δέ λέγεται για τή φωνητική άπόδοση και έξαρση του Άρχοντα Πρωτοψάλτη, που συγκίνησαν πάμπολλους άκροα-

τές και φίλους της Έκπομπής μας, που μäs τηλεφώνησαν για να έκφράσουν τή χαρά τους. Πλουτισμένος με τó άπερίοριστο και σπάνιο φωνητικό τάλαντο ó Άρχων Πρωτοψάλτης κύριος Θρασύδουλος Στανίτσας, με λυγηρά και εύστροφη φωνή, βαθύς γνώστης της μουσικής μας τέχνης, κάτοχος όλων των μυστικών της, άκριβής έκτελεστής των διαστημάτων, άπαραμίλλος έρμηνευτής των χαρακτήρων ποιότητας, αναλύει και την τελευταία της λεπτομέρεια. Πιστός έκφραστής του μεγαλοπρεπούς Πατριαρχικού Έγους, που τó έχει μάλιστα άνεβάσει σέ καλλιτεχνική έκφραση ύψηλης ποιότητας, συνδυάζει στό φάλσιμό του τó ήγεμονικό και άπλό, τó μεγαλόπρεπο και τó κατανοητικό. Άδύνατο να μη καθλωθεί κανείς και να μη μείνει έκστατικός μπροστά στην ύψηλή του τέχνη. Δέν είναι λοιπόν μόνο ή φωνητική άριτότητα, αλλά και ή λεπτομέρεια, ή έρμηνεία της ένέργειας πολλών σημαδιών που μäs δίνει καταπληκτικά δείγματα που τεκμηριώνουν τή θεωρία και την πράξη»¹³².

Άπό Χορωδίες ó Στανίτσας έχει παρουσιάσει υπό τή διεύθυνσή του τή Χορωδία των Μουσικοφίλων Κωνσταντινουπόλεως για τó Ίωδηλαίο του Πρίγγου στην Αΐθουσα του Άθλητικού Συλλόγου Πέραν τó έτος 1962, και στη Γαλλική Αΐθουσα UNION FRANCAIS Κωνσταντινουπόλεως τó έτος 1963. Έπίσης, στην Ελλάδα παρουσίασε και διεθύνει τή Χορωδία Ίεροψαλτών Ελλάδας στη Λυρική Σκηνή, στις 26.1.70, στό Χίλτον, στις 17.4.70, στόν Παρνασσό, στις 30.10.71 και στις 2.4.72, στό Θέατρο Ρέξ, στις 9.6.72, στό Δημοτικό Θέατρο Πειραιώς, στις 15.4.73. Άκόμη δέ και σέ άλλες έμφανίσεις, όπως στην Παλαιά Βουλή στό Μνημόσυνο του Αυτοκράτορα Παλαιολόγου, στις 29.5.1970, στην Άρχαιολογική Έταιρεία, στις 27.1.1971 και σέ διάφορες άλλες τελετές του Συλλόγου «Νέος Κύκλος Κωνσταντινουπολιτών».

Πέραν δέ από τις έμφανίσεις του αυτές στην Ελλάδα τó όνομά του παίρνει «οίκουμενικό» χαρακτήρα και παρουσιάζει και στό έξωτερικό σπουδαίες έμφανίσεις Χορωδίας και προβολής της γνήσιας Βυζαντινής Μουσικής. Έτσι επισκέπτεται δύο φορές τó Λονδίνο, τó δέ Μάιο του έτους 1971 για τρίτη φορά κατόπιν προσκλήσεως και λαμβάνει μέρος με μικρή Χορωδία στό «Φεστιβάλ Μπάχ». Τó έτος 1975 πηγαίνει στην Ρωσία και ψάλλει στό Ποντόλσκυ (38 χλμ. έξω από τή Μόσχα). Στό Βέλγιο πηγαίνει τρεις φορές και τó Νοέμβριο του έτους 1979 με τή Χορωδία Ίεροψαλτών Ελλάδας παρουσιάζεται: στις πόλεις Βρυξέλλες, Γάνδη

131. Όρθοδοξία, 36 (1961) 84.
132. Έκπομπή της ΕΡΤ 1, 18.2.1985, Άπό την Όρθόδοξη και Άνατολική Παράδοση. (Παρουσίαση: Λυκοϋργος Άγγελόπουλος).

και Λουβαίν. Επίσης, περιοδεύει στην Έλβετία και φάλλει στις πόλεις Γενεύη και Λωζάννη, και πρό πάντων φάλλει στο ιστορικό γεγονός της επιδόσεως του «Τόμου αγάπης» προς τον Πάπα στη Ρώμη μέσα στον Άγιο Ιωάννη Λατερανό παρουσία του Πάπα και των Αντιπροσώπων του Πατριαρχείου το έτος 1972¹³³.

Για τη στάθμη και την ποιότητα των Συναυλιών του Στανίτσα διαβάζουμε στο Λεύκωμα 1964 - 1974 του Νέου Κύκλου Κωνσταντινουπολιτών τα εξής: «ή χορωδία παρουσιάστηκε άρτια στην εκτέλεση ενός σπάνιου προγράμματος, που περιλάμβανε αρχαία και κλασικά μαθήματα σε ύψος καθαρό Πατριαρχικό κι αδιάβλητο, που ξανάφερνε στη μνήμη κι άπηχοσε στην ψυχή τις έξοχες εκεινες συναυλίες της Πόλης... Η ατμόσφαιρα είχε πλημμυρίσει από βυζαντινούς φθόγγους. Οι στιγμές ήταν καταλυτικές και μεγάλες. Ύμνοι και δοξασίες διαδεχόταν το ένα το άλλο. Ο κόσμος είχε καταληφθεί από δέος και θρησκευτικότητα κι απολάμβανε ολόψυχα την τελειότερη Βυζαντινή χορωδιακή εκτέλεση στην πιο μοναδική κι ανεπανάληπτή της έκφραση... στην κορυφή της αξίας πυραμίδος της Βυζαντινής χορωδίας μας στέκεται ο απάραμιλλος δεξιότηχης της Βυζαντινής μουσικής, ο Χοράρχης και μαέστρος κ. Θρασύδουλος Στανίτσα, Άρχων Πρωτοφάλης της Μεγάλης του Χριστού Έκκλησίας. Και αποτελεί τον κορυφαίο πραγματικά πρύτανη των Πρωτοφάλων»¹³⁴.

Φωνοληψίες του Στανίτσα βρίσκονται στο Σύνδεσμο «Φίλων Βυζαντινής Μουσικής» προς διάδοση του γνήσιου Πατριαρχικού Ύφους, αλλά και στα χέρια πολλών φιλόμουσων, όταν σε κάθε θεία Λειτουργία ή Άκολουθία συγκεντρώνονταν 5 - 10 μαγνητόφωνα γύρω από το Άναλόγιό του όλα τα έτη.

Άπό τις μουσικές συνθέσεις του Στανίτσα διακρίνονται: Τα δύο Δύναμεις «Άγιος ο Θεός» και «Τόν Σταυρόν Σου», «Χερουδικά», «Κοινωνικά», «Δοξαστικά», τα «Χαίρε Νύμφη και Άλληλούια» των Χαιρετισμών. Επίσης έχει γράψει τον Κανόνα του Άκαθίστου.

Τέλος, ή Άκαδημία Άθηνών στην πανηγυρική αὐτης συνεδρία της 30ης Δεκεμβρίου 1983, τον έδράβευσε σε αναγνώρισή του για τη μεγάλη του προσφορά στην Έκκλησιαστική μας Μουσική. Σε συγχαρητήρια δε σχετικά, του Χρήστου Δήμου στην Έφημερίδα «Ο Πολίτης» του Άπριλίου 1984 διαβάσαμε: «Στο πρόσωπό σας οι 'αθάνατοι' τίμησαν την βυζαντινή μουσική και της έδωσαν — έστω και με μεγάλη καθυστέρηση—

την θέση που της ανήκε. Όσο για την βράβευση, που δεν προσφέρει πολλά στην αναγνωρισμένη και αποδεδειγμένη έμπρακτη αξία σας, δεν παύει όμως να είναι μια αποδοχή και επικύρωση αυτης της αξίας, από το ανώτατο Ίδρυμα του πνευματικού κόσμου της Ελλάδας, παρακαλώ δεχθήτε τα θερμά συγχαρητήρια»¹³⁵.

Ο Στανίτσα αποβίωσε στις 18.8.1987. Κατά την ήμερα της κηδείας του στον Άγιο Δημήτριο Άμπελοκήπων στις 24.8.1987, ή σορός του ήταν παλλαϊκό προσκύνημα ιεροφάτων, κληρικών κ.ά. Στον επικηδειο δε που εκφώνησε ο Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Μάξιμος, Σχολάρχης της Θεολογικής Σχολής Χάλκης ανέφερε ότι: «μια κέδρος της παρ' ήμιν μουσικής εξηράνθη: ο μύστης της πατρώας ήμῶν Βυζαντινής Μουσικής εξεμέτρησε το ζήν' ή πολύφθογγος λύρα έσίγησε, εκάμφθη υπό το βάρος της επάρατου νόσου, άδων και ψάλλων σχεδόν μέχρι της τελευταίας του αναπνοής. Έφήρμωσε του Προφητάνακτος Δαυίδ: Άσσω τῷ Κυρίῳ: αινέσῃ Κύριον έν τῇ ζωῇ μου: ψαλῶ τῷ Θεῷ μου έως ύπάρχῳ... Άποδώσωμεν και αποδώσατε και τον τελευταιον χαιρετισμόν και άσπασμόν εις τον αείμνηστον συνάδελφόν σας, τον μύστην, μουσουργόν και εκτελεστήν της πατρώας Μουσικής, δι' ής ελάμπρυνε τους χορούς του Οίκ. Πατριαρχείου, το όποιον εϋχεται και από της θέσεως ταύτης αιωνίαν την μνήμην αὐτοῦ».

Στη συνέχεια ο μουσικολόγος καθηγητής Δρ. Γρ. Στάθης έτόνισε στον αποχαιρετιστήριό του ότι «ήταν μεγάλος και ανεπανάληπτος Πρωτοφάλης, εξέχουσα μουσική ιδιοφυία, άρχοντας στην ψαλτική του, στην κομψότητά του, στους τρόπους του, στη ζωή του: ότι ο έρχομός του στην Ελλάδα ήταν μια ιδιαίτερη ευεργεσία, διότι με την απάραμιλλη γλυκύτητα της φωνής του, την τεχνική δεξιότητα, την καταπληκτική ακρίβεια και απόδοση των διαστημάτων και των λεπτών ήχοχρωμάτων, με τον σεβασμό στην πατριαρχική Παράδοση όσον άφορᾷ στο Τυπικό και στα καθιερωμένα ψαλτικά στη λατρεία των παλαιών μεγάλων διδασκάλων, έφερε ένα άλλο άέρα, που φύσηξε και αναζωογόνησε τα ψαλτικά πράγματα στην πολύμορφη από άποψη Έκκλησιαστικής Μουσικής Άττική... Ο Άρχοντας Πρωτοφάλης της Μεγ. του Χριστού Έκκλησίας κύρ Θρ. Στανίτσα είναι από τους ανθρώπους εκείνους τους σφραγισμένους με το χάρισμα της τέχνης και με δώρημα τέλειον άνωθεν, που ένόσο ζούν είναι θνητοί και όταν πεθάνουν είναι άθάνατοι: και ο μακαριστός Πρωτοφάλης είναι ΑΘΑΝΑΤΟΣ». (Συνεχίζεται)

133. Έπίσκεψις, έτος 3ον, αριθμ. 47 (1.2.1972), σελ. 4.

134. Λεύκωμα 1964 - 1974 Νέου Κύκλου Κωνσταντινουπολιτών, Άθήνα: 1975, σελ. 92.

135. Χρήστου Δήμου, Συγχαρητήρια στον Άρχοντα Πρωτοφάλη Θρασύδουλο Στανίτσα, εις, 'Ο Πολίτης, Άθήνα, Άπρίλιος 1984, σελ. 3.



Η ΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ

Με τη ΜΑΡΙΑ ΜΑΤΖΑΡΗ - ΜΙΧΑΗΛ

8. Ἡ πρεσβυτέρα ὡς διακόνισσα

Ὁ ναὸς ὡς κέντρο τῆς ἐνορίας πρέπει νὰ συνεχίσει τὴν κυριακάτικη λατρευτικὴ ζωὴ, στὴν καθημερινὴ ζωὴ τῶν ἐνοριτῶν καὶ νὰ γίνῃ καθοδηγητικὸ κέντρο καθὼς καὶ τόπος θεραπείας τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὶς πνευματικὲς καὶ βιοτικές τους ἀνάγκες. Στὴν πρώτη Ἐκκλησία κανένα βιοτικὸ πρόβλημα τῶν πιστῶν δὲν ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κληρικῶν. Ἡ ἐκλογή τῶν ἐπτὰ Διακόνων στὴν πρώτη ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα καὶ ὁ θεσμὸς τῶν Διακονισσῶν στὸ Βυζάντιο εἶναι ἡ ἱστορικὴ πραγματικότητα ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀλήθεια αὐτή. Ἔτσι, διακονία τῶν μυστηρίων καὶ τοῦ λόγου, ἀπὸ τὸν Ἱερέα, καὶ διακονία τῶν «τραπεζῶν», τῶν ἄλλων δηλαδή βιοτικῶν ἀναγκῶν ἀπὸ τὴν πρεσβυτέρα - διακόνισσα, μὲ τὴ βοήθεια ομάδος ἐνοριτισσῶν ποὺ θὰ δημιουργήσεις, εἶναι τὸ ἔργο ποὺ ἔχεις καθήκον νὰ ξαναζωντανέψεις στὴ δική σου ἐνορία.

Ἡ «Βασιλειάδα» στὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μὲ τὴν ἀλυσίδα τῶν ἰδρυμάτων (ὀρφανοτροφεῖα, πτωχοκομεῖα, νοσοκομεῖα κ.λπ.) δίνει τὴν πραγματικὴ διάσταση τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι ἐλπιδοφόρο ὅτι καὶ σήμερα, σὲ πολλὰς ἐνορίες, ἀναβιώνει αὐτὴ ἡ πρωτοχριστιανικὴ παράδοση. Τὰ γηροκομεῖα, τὰ κέντρα νεότητος, τὰ σπίτια γαλήνης, οἱ συμβουλευτικοὶ σταθμοὶ γονέων, οἱ νομικοὶ σύμβουλοι ἐργατικῶν θεμάτων, οἱ διάφορες πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις, παιδικὲς χορωδίες κ.λπ. ἀρχίζουν νὰ κάνουν αἰσθητὴ τὴν παρουσία τους καὶ νὰ ζωντανεύουν τὴν ἐνορία.

Φυσικά, σκοπὸς τῆς ἐνορίας, δὲν εἶναι νὰ ὑποκαταστήσῃ τὴν κοινωνικὴ πρόνοια τοῦ κρά-

τους, ἀλλὰ νὰ ἐνώσει τοὺς πιστοὺς καὶ νὰ τοὺς δώσει τὴ δυνατότητα νὰ ἐκδηλώσουν τὴν ἀγάπη τους. Νὰ τοὺς κάμῃ ὄχι ἀπρόσωπη μάζα, ἀλλὰ ζωντανὰ μέλη τῆς. Πραγματικὰ ἀδελφία μεταξύ τους καὶ παιδιά τοῦ ἴδιου πατέρα, τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο, πιὸ βασικὸ καὶ πνευματικὸ. Ἡ ἐνορία θὰ ἀποτελέσῃ τὴν «ζύμη» ποὺ θὰ ζυμώσει ὅλο τὸ φύραμα, τὴ σημερινὴ κοινωνία, ποὺ δυστυχῶς μαστίζεται ἀπὸ τὴν μαζοποίηση, τὸν ἐγωκεντρισμὸ καὶ τὴν ἀπροσωποποίηση.

Ναί, καλὴ μου πρεσβυτέρα. Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἂν ποῦμε, ὅτι στὸ δικό σου πρόσωπο καλεῖσαι νὰ ἀναβιώσεις τὴν διακόνισσα τοῦ Βυζαντίου στίς μέρες μας. Νὰ βοηθήσεις τὸν σύζυγό σου ἱερέα νὰ κάμῃ τὴν ἐνορία σας ζωντανὸ κύτταρο τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ «ζύμη» ποὺ θὰ ζυμώσει σὲ χριστιανικὴ τὴν κοινωνία μας, ποὺ κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὴν χριστιανικὴ τῆς ταυτότητα.

Ἡ χωρὶς ὄρια ἀγάπη, ὁ σεβασμὸς τῆς ἀνθρώπινης ἀξίας, τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, γιὰ νὰ ξαναγίνει ἡ φύση ὁμορφὴ, ὅπως τὴ δημιούργησε ὁ Θεός, εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ ἐμπρακτὰ θὰ προσφέρεις στὴν ἐνορία σου. Ὁ ναὸς θὰ γίνῃ ἓνα «πανδοχεῖο», ὅπως περιγράφεται στὴν παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη, ποὺ θὰ δεχθεῖ τὸν τραυματισμένο καὶ γεμάτο πληγὰς σημερινὸ ἄνθρωπο, γιὰ νὰ τοῦ δέσει τὰ τραύματα, νὰ ἀπαλύνῃ τὸν πόνο του καὶ νὰ ξεκουράσῃ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα του στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Θεοῦ - Πατέρα καὶ στὰ χέρια τῶν ἀδελφῶν του ἐνοριτῶν.

Καὶ ἐδῶ βρίσκεται ἡ μεγάλη διαφορὰ σὲ σχέση μὲ τὴν κρατικὴ κοινωνικὴ πρόνοια. Δὲν εἴμαστε οἱ προσφέροντες, ἀλλὰ οἱ διάκονοι. Ὁ προσφέ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 190 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 βτεύχους.

ΝΟΥΘΗΣΙΕΣ ΓΕΡΟΝΤΟΣ*

Τοῦ κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΗ

Φοιτητοῦ Θεολογίας

—Σχετικὰ μὲ τὴν μαγεία, τί λὲς γέροντα;

—Τὸ παιδί δέχεται φοβερὲς δαιμονικὲς ἐνέργειες, ὅταν ὅμως εἶναι ἀγνό, δὲν μπορεῖ νὰ τὸ πειράξει ὁ διάβολος. Ὅταν ὅμως τὸ παιδί ἀρχίσει νὰ μὴν ὑπακούει στοὺς γονεῖς του καὶ ξεφεύγει, τότε ἀπομακρύνεται ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νὰ ξέρετε, ὅτι τὰ δαιμόνια σπρώχνουν τὸν ἄνθρωπο ἐξωτερικά. Γιὰ νὰμποῦν μέσα του πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ τοὺς δώσει σοβαρὴ ἀφορμὴ. Ἀλλιῶς, δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τίποτα. Γιὰ νὰ σᾶς δώσω νὰ καταλάβετε, ἀδελφοί μου, αὐτὰ ποὺ σᾶς εἶπα, θὰ σᾶς πῶ ἕνα χαρακτηριστικὸ γεγονός μὲ μία 40χρονη καθηγήτρια καὶ ἕνα 15χρονο μαθητὴ της. Τὸ γεγονός μοῦ τὸ ἔγραψε ἡ ἴδια, πρὶν λίγο καιρὸ. Αὐτὴ, λοιπόν, ἦταν ἀνύπαντρη, γεροντοκόρη ὅπως τίς λένε. Καὶ ἤθελε ἕνα 15χρονο μαθητὴ τοῦ Γυμνασίου. Πῆγε, λοιπόν, σ' ἕνα μάγο γιὰ νὰ τὸ

κάνει, μὲ τὰ μαγικά, δικό της. Ὅμως, ἐπειδὴ τὸ παιδί ἦταν ἀγνό δὲν μποροῦσε ὁ μάγος νὰ τοῦ κάνει τίποτα. Καὶ τὴν συμβούλεψε νὰ ρίξει τὸ παιδί στὴν ἁμαρτία, ἔτσι ὥστε νὰ βροῦν τόπο τὰ μαγικά, νὰ βροῦν δηλ. τὴν πόρτα τῆς ψυχῆς του ἀνοιχτὴ καὶ νὰ τὸ κάνει τότε ὅ,τι θέλει. Ἔτσι πῆρε τὸ παιδί της στὸ σπίτι της, τὸ παραπλάνησε καὶ τὸ ἔρριξε στὴν ἁμαρτία. Ἀμέσως βρῆκε εὐκαιρία ὁ διάβολος καὶ μπῆκε μέσα του. Ἀπ' ἐκείνη τῆ στιγμή τὸ παιδί, κυριευμένο ἀπὸ τίς δυνάμεις τοῦ κακοῦ, ἔφτασε σὲ πολὺ ἄσχημη κατάσταση, ἐξαντλημένο καὶ ἐξασθετισμένο, κοντεύει νὰ πεθάνει. Δὲν ἔχει ὄρεξη οὔτε νὰ διαβάσει, οὔτε νὰ πάει σχολεῖο, οὔτε νὰ φάει, οὔτε νὰ κάνει κάτι.

Καὶ μοῦ γράφει τώρα, τοῦ διαβόλου ἢ γυναῖκα, ὅτι λυπᾶται πολὺ γιὰ τὸ παιδί, ποὺ εἶναι σὲ τέτοια κατάσταση, καὶ νὰ προσευχηθῶ γι' αὐτό, ἀλλὰ κι ἀπ' τὴν ἄλλη δὲν θέλει νὰ τὸ χάσει. Ἄν τὴν εἶχα μπροστά μου, παρ' ὅλο ποὺ δὲν ἔχω χαστουκίσει ἄνθρωπο

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 191 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

ρῶν εἶναι ὁ Θεός. Γι' αὐτὸ ὅ,τι δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε ἐμεῖς, πρέπει νὰ τὸ ἀναθέτουμε στὸ Θεό, διὰ τῆς θείας Λειτουργίας καὶ τῆς προσευχῆς. Ἔτσι δὲν θὰ πείς, καλὴ μου, ὅτι δὲν μπορεῖς ν' ἀλλάξεις τὸν κόσμον τῆς ἐνορίας σου. Γιατὶ δὲν προσφέρεις ἐσὺ τίποτα ἄλλο, παρὰ τὸ Χριστό, ποὺ μπορεῖ νὰ μεταμορφώσει τὸν κόσμον.

Ἐκεῖνο ποὺ ἐσὺ μπορεῖς νὰ προσφέρεις εἶναι ἡ διακονία σου στὴν ἐνορία, στοὺς τομείς ποὺ ἡ γυναικεῖα διαίσθηση καὶ ἐφευρετικότητά σου θὰ ἀναπτύξει. Ἡ ὀργάνωση μιᾶς αἰμοδοσίας π.χ. εἶναι ὄχι ἀπλῶς μιὰ κοινωνικὴ προσφορά, ἀλλὰ μιὰ προσωπικὴ ἐκδήλωση ἀγάπης. Ἡ συγκρότηση μιᾶς ομάδος κυριῶν τῆς ἐνορίας, ποὺ θὰ ἐπισκέπτεται μοναχικοὺς καὶ ἴσως ἄρρωστους ἠλικιωμένους, εἶναι μιὰ ἄλλη ἔμπρακτὴ προσφορά τῆς ἀγάπης σας. Ἀκόμα ἡ ὀργάνωση μιᾶς ἐκθεσης χριστιανικοῦ βιβλίου, εἶναι μιὰ ἄλλη οὐσιαστικὴ διακονία στοὺς νέους καὶ τοὺς γονεῖς τῆς ἐνορίας. Μιὰ ἐκδρομὴ ἡμερήσια ἢ περισσοτέρων ἡμερῶν, ἀσφαλῶς θὰ βοηθήσει στὴ γνωριμία καὶ στὴν ἐνότητα τῶν ἐνοριτῶν. Φυσικὰ ὁ κατάλογος αὐ-

τῶν τῶν ἐκδηλώσεων μπορεῖ μὲ τὴ συνεργασία τοῦ συζύγου σου ἱερέα καὶ τῶν συνεργατῶν σου νὰ μεγαλώσει. Καὶ ἀσφαλῶς τὰ ἀποτελέσματα, μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, θὰ εἶναι μεγάλα. Κινητήρια, ὅμως, δύναμη ὄλων αὐτῶν θὰ εἶναι ἡ δική σου σκέψη, ἡ δική σου ἀγάπη, ὁ δικός σου ἐνθουσιασμός, ἡ δική σου πίστη. Μὰ περισσότερο ἡ δική σου πρωτοπορία στὴν πραγματοποίησή τους. Ἐσὺ θὰ προχωρεῖς μπροστά, δίνοντας τὸ παράδειγμα καὶ ἐνθαρρύνοντας τοὺς ἄλλους, μὲ τ α π ε ἶ ν ω σ η, στὴ διακονία τους.

Τότε ἀσφαλῶς, ἡ προσφορά σου ὡς διακόνισσας, θὰ μετατρέψει τὸ ναὸ ἀπὸ λατρευτικὸ κέντρο τῆς Κυριακῆς, στὸ ὁποῖο μετέχουν πρόσωπα ἀγνωστα μεταξύ τους, σὲ κυψέλη ποὺ θὰ συγκεντρώνει καθημερινὰ τὰ παιδιά τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἐνορίτες, ἐνωμένους μεταξύ τους ἀλλὰ καὶ μὲ σᾶς, τὸν Ἰερέα καὶ τὴν πρεβυτέρα, ὡς μέλη μιᾶς ζωντανῆς ἐνοριακῆς κοινότητας.

Ἀλήθεια, ἡ μητρικὴ χριστιανικὴ καρδιά σου, μπορεῖ νὰ νιώσει μεγαλύτερη εὐτυχία;

μέχρι τώρα, θα τις ξβγαζα τὰ μαλλιά τριχα - τριχα, για τὸ κατὸ πού ἔκανε στὸ παιδί.

Ἀκολούθησε μιὰ μικρὴ παύση καὶ κατόπιν κάποιοι ἀπὸ τὴν συντροφιά μας ρώτησε τὸν γέροντα νὰ μᾶς πεῖ σχετικὰ μὲ τὸ θέμα τῆς ἱερωσύνης καὶ νὰ δώσει συμβουλὲς σ' αὐτοὺς πού σκέπτονται νὰ «ἐνδυθοῦν ἱερωσύνης ἔνδυμα»⁵.

—Προσέχτε, παιδιά μου. Σήμερα, ὁλος ὁ κόσμος εἶναι προσκολλημένος στὸ χρῆμα. Νὰ φροντίσετε νὰ γίνετε ἱερεῖς καὶ ὄχι παπάδες. Νὰ γίνετε ἐπίσκοποι καὶ ὄχι νὰ γίνετε δεσποτάδες. Γιατὶ ἄλλο πράγμα εἶναι ὁ παπὰς καὶ ἄλλο ὁ ἱερεὺς. Ἄλλο πράγμα εἶναι ὁ δεσπότης, ἄλλο ὁ ἐπίσκοπος.

—Γέροντα, ποιά εἶναι ἡ διαφορὰ τους;

—Δεσπότης ἔχει τὴν ἔννοια πού δίνει ὁ κόσμος στὴν λέξη, τὴν κοσμική. Αὐτὸς πού εἶναι σκληρός, πού δεσπάζει στοὺς ἄλλους...

—Δηλαδή εἶναι καλύτερο νὰ λέμε ἐπίσκοπος παρὰ δεσπότης ἢ ἱερεὺς παρὰ παπὰς;

—Ὦχ! παιδί μου, ἐσὺ πιάνεσαι ἀπὸ τὰ παραδείγματα. Μὴ μένεις σ' αὐτά. Αὐτὰ εἶναι λεπτομέρειες. Ἐγὼ ἄλλο ἤθελα νὰ πῶ...

Τελειώνοντας ὁ γέροντας ἐπεσήμανε τοὺς κινδύνους τῆς ἐποχῆς μας καὶ συμβούλεψε νὰ προσέχουμε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους πού παρουσιάζουν τὴν πλάνη για φωτισμὸ καὶ ἀνακατεῦν τὸ θαῦμα μὲ τὴν μαγεία καὶ σοῦ λένε αὐτὸ εἶναι.

5. Διαθήκη Γεωργίου Ραδιοφ. Ριζάρη, ἀρθρ. 78, ἔκδ. Β', Ἀθήνα, 1955, σ. 14.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ι Ω Β

✦ Ἡ ζωὴ καὶ τὰ πάθη του ✦

(Τόμοι Α' καὶ Β')

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τίς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Σελίδες 366 καὶ 302. Δραχ. 650 ἕκαστος.

Ἀποχαιρετισμός.

Ἡ ὥρα ὅμως εἶχε περάσει καὶ ἔπρεπε νὰ φύγουμε. Λίγα λεπτά τῆς ὥρας, πού καθήσαμε μὲ τὸν γέροντα, ἦταν πολὺ λίγα για νὰ χορτάσουμε ἀπὸ τὴν σοφία του, ἀλλὰ ἀρκετὰ για νὰ παραδειγματιστοῦμε ἀπὸ τὴν μορφὴ του.

Μὲ πολλὴ συγκίνηση καὶ πνευματικὴ ἀγαλλίαση ἐχαριστήσαμε τὸν γέροντα για τὰ σοφὰ καὶ τὰ διδακτικά του λόγια καὶ φύγαμε παρακαλώντας τον νὰ προσεύχεται καὶ για μᾶς, καθ' ὅτι «πολὺ ἰσχύει δέσις δικαίου ἐνεργουμένη»⁶.

«Φεύγοντας εἶδα τὴν ὡραία ψυχὴ του - ἴδιος σπόρος σταριοῦ κάτω ἀπὸ τὸ χιόνι, νὰ ὄνειρεύεται, τὴν ἄλλην Ἀνοιξη μὲ τὸ αἰώνιο πράσινο»⁷.

6. Ἰακ. 5,16.

7. Π. Β. Πάσχοῦ, Ὁράνιο δένδρο, Ἀθήνα, 1985, σ. 14.

**ΔΥΟ ΝΕΕΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ**

● Βλασίου Ἰω. Φειδᾶ

Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (988 - 1988)

(3η ἐκδόσις)

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸν ἑορτασμὸ τῆς Χιλιετηρίδος για τὸν ἐκχριστιανισμὸ τῶν Ρώσων. Στὰ ἐπτὰ κεφάλαια τοῦ ἔργου (466 σελίδων) ἔλη ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ της μέχρι σήμερα.

● Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ,
Ἐπικ. Καθηγητοῦ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

(Ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας)

Ἐνα βιβλίον πού βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσει τὴ διακονική, μαρτυρική καὶ ἀγωνιστική πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ μας, πού ἡ πνευματικὴ σύγχυση ἀδξάνει ἐπικίνδυνα καὶ ἡ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο καὶ πὺ δυσδιάκριτη.

Γράφατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Φιλοξενία και φιλότιμο.

ΙΟΥΛΙΟΣ. Η ἄμμος γέμισε πετράδια πολύχρωμα. Τὸ λευκὸ σ' ὄλες τὶς ἀποχρώσεις του. Πολλὲς ἐθνικότητες, λάτρεις τοῦ ἑλληνικοῦ ἡλίου καὶ τῆς θάλασσας, συνθέτουν τὸ μυριόχρωμο μωσαϊκὸ πὸν καλύπτει κάθε παραλία καὶ ἀνταγωνίζεται τὴ φανταχτερὴ ἄμμουδιά. Τὰ μάτια τῶν ἐπισκεπτῶν, ἀχόρταγα καταπίνουν τ' ἀξιοθέατα τῆς πατρίδας μας. Κι εἶναι τόσα πολλὰ... Ἀπ' τὰ δαντελωτὰ περιγιάλια, ὡς τὰ βυζαντινὰ φρούρια —τὰ Μοναστήρια μας— μὲ τὴν Παράδοση αἰῶνων συμπυκνωμένη στους καπνισμένους θόλους τοῦ καθολικοῦ καὶ στὰ μάτια τῶν «ἀκριτῶν» πὸν τὰ ἐπανδρώνουν.

Τοῦτες οἱ λιτὲς γραμμὲς ἀπενθύνονται μὲ ἀγάπη σ' ὄλους ἐκείνους τοὺς συμπατριῶτες πὸν ἔχουν κάποιο λόγο στὴ διαβίωση τῶν ἐπισκεπτῶν μας. Ἄς μὴ ξεχνᾶμε πὼς ἡ φιλοξενία εἶναι ἀρετὴ ἑλληνικὴ. Ὁ Ξένιος Δίας στὴ Μυθολογία μας, κράτησε ψηλὰ τὸν πυρσό της. Βαριά ἡ κληρονομιά μας. Δίπλα στὸ φιλότιμο (λέξη πὸν δὲν ἀπαντιέται σὲ κανένα ξενόγλωσσο λεξικὸ) ἡ φιλοξενία. Ἄς τὴν ὑπηρετήσουμε καὶ φέτος μὲ αὐταπάρηση. Κι ἄς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι σὲ τούτη τὴ θάλασσόδαρτη πετρογωνιά τῆς Βαλκανικῆς, τὸ κλασσικὸ ἰδεῶδες συνδέθηκε μὲ τὴν Ὁρθοδοξία.

Ἄς φροντίσουμε νὰ τὸ καταλάβουν αὐτὸ οἱ ξένοι μας. Σίγουρα οἱ διακοπὲς τους ἔτσι θὰ ὀλοκληρωθοῦν. Ἐχουμ' εὐθύνη γι' αὐτό...

Γιὰ παραδειγματισμό!

ΚΑΘΕ ΜΕΡΟΣ ἔχει τὸν Προφήτη Ἡλία του. Δὲν ὑπάρχει ἑλληνικὴ γωνιά δίχως ἓνα θουνό, ἓνα λοφίσκο ἔστω. Πάνω του θὰ συναντήσεις σίγουρα ἓνα ἐκκλησάκι ἀφιερωμένο στὸ μεγάλο προφήτη. Ἐἴτε

εἶν' ἀσβεστωμένο, εἴτε ὑποβάλλει μὲ τὴν πέτρινη φοροσιά του, ξεκουράζει τὸν ὁδοιπόρο τῆς ζωῆς πὸν καταφεύγει στὴ σκέπη του.

—Νὰ μπορούσε νὰ γινόταν ὁ καθέννας μας ἓνας «προφήτης Ἡλίας» μέσα στὴν πόλη, σιὸ χωριὸ του. Ν' ἀποφεύγει δηλαδὴ τὰ «χαμηλά», τὸ κύλισμα στὸ χῶμα τὸ «λασπωμένο», τὶς πιὸ πολλὲς φορὲς. Νὰ ζεῖ στὶς κορφὲς τῶν ἰδανικῶν καὶ τῆς ἀρετῆς, νὰ ἔχει ἀπὸ κεῖ «ψηλά» θέα καθάρια κι ἄς κατοικεῖ ἀκόμα καὶ στὸ ταπεινὸ ὑπόγειο!

Τὸ τάμα.

ΤΟ ΤΑΜΑ εἶν' ἔθιμο ἱερό. Οἱ χριστιανοὶ προσφέρουν. Ἀσφαλῶς ὁ Χριστὸς δὲν θέλει χρυσό. Ὅμως δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ εἰρωνευόμαστε τὶς ψυχὲς πὸν κάνουν τὸ τάμα μὲ πίστη. Εἶναι ἀπόλυτα σεβαστὴ ἡ πράξη τους. Βέβαια ὑπάρχει σὲ μερικὸς ἡ λαθεμένη ἐντύπωση πὼς ὅσο πιὸ θαρύτιμο εἶναι τὸ δῶρο, τόσο εὐκολότερα κάμπτεται ὁ Θεός. Πρέπει νὰ καταλάβουμε πὼς ὁ Θεὸς δὲν ἔχει τὴν ἀνάγκη μας. Ἐμεῖς ἔχουμε τὴν ἀνάγκη Του. Μόνο τὴν καρδιά μας ζητᾶ.

Τὸ τάμα εἶναι σεβαστό, ὡς ἔθιμο ἱερό. Συντελεῖ σιὸ νὰ πιστεύουμε πιὸ δυνατὰ. Ὅμως δὲν πρέπει ἐξαιτίας τῆς θρησκοληψίας καὶ τοῦ σκοταδισμοῦ μας, νὰ γίνεται μπουμμεραγκ καὶ νὰ ὀδηγεῖ στὴν πνευματικὴ μας ὑποβάθμιση.

Οἱ «ἀλκνονίδες» καὶ πάλι...

ΕΦΤΑΣΑΝ καὶ φέτος οἱ «ἀλκνονίδες μέρες» τῶν διακοπῶν. Νοσταλγοὶ ἐπιστρέφουμε στὰ μητρικὰ χῶματα. Ἀρτῆται τοῦ 20οῦ αἰῶνα. Ἐπιστρέφουμε μὲ χίλιες δυὸ ἰδέες γι' ἀναθεώρηση τῆς ζωῆς.

Ἡ φεινὴ μας ἔξοδος εἶναι μιὰ εὐκαιρία. Νὰ

πλησιάζουμε πότερο τὸ Θεὸ καὶ τὸν ἑαυτὸ μας. Νὰ συμφιλιοθούμε μαζί τους. "Ὅχι ὅτι σὺ πόλεις δὲν ὑπάρχουν ἀνάλογες δυνατοῖτες. "Ὅμως σὴν ἤρεμη ἀιμόσφαιρα ἐνὸς ἐξωκκλησιοῦ, τὰ πράγματα εἶναι πολὺ δυνατά. Ἀντίθετα, σὴν πρωτεύουσα ἔχουμε συνεχῶς σκυμμένο τὸ κεφάλι στὸ ἀντικείμενο τοῦ βιοπορισμοῦ. Σπάνια κοιτᾶμε ψηλά, ἢ καὶ καθόλου. Ἀναγκαζόμαστε ἴσως μόνο διὰν ὀριζοντιωνόμαστε στὸ κρεβάτι τοῦ πόνου.

Στὸ χέρι μας, ὅμως, δὲν εἶναι νὰ πάρει τὴν ἐπόμενη περίοδο ἢ Ἀθήνα νὰ ῥαί ἕνα νοσοκομεῖο 4.000.000 κλινῶν; Ἐνα κλινῶν ἄστῃ;

Ἐντυπωσιάζει...

ΕἶΝ' ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ. Ρινόκεροι σὶα θάθη τῆς Ἀφρικῆς ποδοπατοῦν καὶ σβήρουν φωτιές πὸ ἀνάθουν κνηροὶ σὴ ζούγκλα. Τὸ ζῶο αὐτὸ ὀδηγημένο ἀπὸ τὴ φύση, σπεύδει σὺς ἐστίες φωτιᾶς καὶ κάνει τὸ καθήκον του σάν... εὐσυνείδητος πρὸσθέσις!

—Μήπως ἢ Ἑλλάδα μας, παιρῖδα ἔνδοξων πρὸπολητῶν καὶ ἀνανδρῶν (πρὸπολητῶν), πρέπει ν' ἀποκίση καὶ μερικὸς ρινόκερους, γιὰ τὴ θερωνὴ τρὸλάχιστον περίοδο;

"Ὅχι στὸ νερκωτικὸ τῆς κίτρινης σελίδας.

ΤΗΝ ΥΠΕΡΕΝΤΑΣΗ τῶν ποικίλων ἐξετάσεων, διαδέχεται ἤδη ἢ ἀνάπαυση. Οἱ μαθητές, οἱ ὑποψήφιοι γιὰ τὴν τριτοβάθμια ἐκπαίδευση καὶ οἱ φοιτητές καταθέτουν τὰ ὄπλα μετὰ τὴ μάχη, ἀποσταμένοι. Μιὰ καλοκαιρινὴ αὐλαία ἀνοίγεται πρὸς σὶα ξενυχτισμένα μάτια τους, ἀποκαλύπτοντας τὸν ψυχραγωγικὸ κόσμο τῆς. "Ὅλοι ἀπλώνουν τὰ χέρια —σὰ μικρὰ παιδιὰ σὲ φωτισμένη βιτρίνα παιχνιδιῶν— ν' ἀρπάξουν. Κλείνουν τὰ μάτια καὶ ἀφήρονται σ' ἕνα ταξίδι ὀνειρικὸ. Μερικὲς φορὲς τ' ὄνειρο καταπιᾶ ἐφιάλτης...

Τοῦτο συμβαίνει ἀν μαζί με τοῦ σώματος, κλείρουν τὰ μάτια καὶ τῆς ψυχῆς. Χρειάζει ἔργηγορη. Τὸ διάδασμα εἶναι μιὰ ἀπὸ τὺς ἰδανικότερες ἀσχολίες γιὰ τὸ καλοκαίρι.

"Ἄς πάρουν ἐπιτέλους οἱ Ἑλληνες καὶ ἰδιαίτερα οἱ νέοι νὰ διαβάσουν —γεργμένοι πότε δεξιά, πότε ἀριστερά, σκύβοντας, σχεδὸν ἀνάποδα, πολλὲς φορὲς ἀκροβατικῶν πρὸς σ' ἕνα περίπερο— κίτρινα ἔντυπα τῆς θολοκουλιούρας. Τὸ νερκωτικὸ τῆς κίτρινης σελίδας δίνει τὴν ψευδαῖοθηση τῆς «ἀπόλαυσης». Μακροπρόθεσμα ὅμως δολοφονεῖ ψυχρά. Ἡ οἴγουρη τροφὴ βρῖοζεται σ' ἕνα καλὸ βιβλίο.

Τὸ καλοκαίρι ἄς γίνε ἀπαρχὴ μελέτης κλασικῶν ἀριστοτεργημάτων, τῆς ἔλληνορθοδόξου κυρίως παραδόσεως.

Φωνάζει δυὸ χιλιάδες χρόνια...

ΔΥΣΤΥΧΩΣ θὰ τὸ ἐπαναλάβουμε καὶ φέτις. Ὁ Ἰούλιος ἐκπνέει. Τὰ δάση μας ἀποπνέουν τοῦ θανάτου τὴν ὀσμή! Πολλὰ ἤδη ἔχουν καεῖ. Ἡ ἑκατόμβη τοῦ πρὸς καὶ τούτη τὴ στιγμή εἶναι σὲ θέση νὰ δώσει τραγικὸ ἀπολογισμό. Ὅτι λίγο - ὀτι πολύ, καίοντας ἕνα δέντρο, ἕνα ὀποιοδήποτε φυτὸ, εἶναι σάν νὰ ξεριζώνουμε καὶ ἕνα πνευμόνι ἀπ' τὸν ὀργανισμό τῆς ὕδρογειῖου. Ἀσφαλῶς καὶ δὲν εἶναι ὕπερβολή. Τὸ ἀντίθετο μάλιστα. Τόσο κατὰ ξηρᾶν, ὄσο καὶ κατ' ἀέρα καὶ θάλασσα τὰ ὀκολογικά μας πᾶνε —τὰ πᾶμε— ἀπὸ τὸ κακὸ στὸ χειρότερο. Κάπου μοιάζουμε νὰ διασκεδάζουμε με τὺς παντοειδεῖς ἐκκλήσεις γιὰ τὴ σωτηρία τῆς φύσης. Τίποτα δὲν μᾶς συγκινεῖ. Ὅτι ἢ ἢ μολυμένη θάλασσα, ὀτι τὸ καίσιο πού... καταναλώνουμε, ὀτι ἢ ὀπὴ στὸ ὄζον, ὀτι...

Δυὸ χιλιάδες τόσα χρόνια, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος βρονοφονάζει πὸς «ἢ φύση ουστενάξει καὶ συνωδίνει...». Κάποια ἀπ' τὺς φωνὲς αὐτές, δὲν πρέπει ν' ἀκούσουμε τὸν οὄρανοβάμονα;

Μιχαὴλ Γαλανοῦ

«ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ»

Κυκλοφοροῦν ἤδη καὶ οἱ 12 τόμοι ἀπὸ τὸ μνημειῶδες ἔργο τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἀληθινὸ θησαῦρισμα γιὰ κάθε βιβλιοθήκη. Ἐκδόση τρίτη, Ἀποστολικῆς Διακονίας.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

«Η «Ελληνική Έταιρεία Χριστιανικών Γραμμάτων» προκηρύσσει για το 1989 τὰ ἑξῆς βραβεῖα:

1. Τὸ ἐτήσιο βραβεῖο Λογοτεχνίας τοῦ Ἰδρύματος «Κατίγκω καὶ Γεώργιος Χρ. Λαμῆς» στή μνήμη Κατίγκως Λαμῆς δρχ. 300.000 γιὰ ἐκδοθὲν λογοτεχνικὸ ἔργο (μυθιστόρημα, ποίηση, διήγημα, δοκίμιο, μελέτη) σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ὅλη λογοτεχνικὴ προσφορὰ τοῦ συγγραφέα.
2. Τὸ ἐτήσιο βραβεῖο τοῦ κ. Ἀθανασίου Παπαθανασίου στή μνήμη τοῦ πατέρα του Ἀντωνίου δρχ. 200.000 ἀπονεμόμενο σὲ ἄνθρωπο τῶν Γραμμάτων γιὰ τὸ σύνολο τοῦ ἔργου του.
3. Τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δρχ. 100.000 γιὰ συγγραφή ἐκλαϊκευμένης μελέτης μὲ θέμα: «Ἡ Ἐκκλησία στὸ Μακεδονικὸ Ἀγῶνα», 130 - 160 δακτυλογραφημένες σελίδες, τὴν ὁποῖαν ἀναλαμβάνει νὰ ἐκδώσει ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία.
4. Τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικαίας δρχ. 100.000 γιὰ ἔργο παιδικῆς λογοτεχνίας (πεζό).
5. Τῆς κ. Μαρίας Τσακίρη - Οἰκονόμου στή μνήμη τῆς ἀδελφῆς τῆς Μερόπης Οἰκονόμου δρχ. 100.000 γιὰ συλλογὴ διηγημάτων ἐκδοθεῖσα ἢ ἀνέκδοτη.
6. Τῆς Χριστιανικῆς Στέγης Καλαμάτας πρὸς τιμὴν Γεωργίου καὶ Ἰωάννης Κουτραφούρη δρχ. 80.000 γιὰ ἀνέκδοτη συλλογὴ ἱστορικῶν διηγημάτων τῆς ὁποίας ἀναλαμβάνει τὴν ἐκδοση.
7. Τοῦ κ. Η. Ν. Πετιμεζᾶ στή μνήμη τῶν γονέων του Νικολάου καὶ Ἑλένης καὶ τῆς συζύγου του Φωτεινῆς δρχ. 75.000 γιὰ μυθιστόρημα ἐκδοθὲν ἢ ἀνέκδοτο.
8. Τοῦ κ. Γ. Φυτίλη στή μνήμη τοῦ υἱοῦ του Δημητρίου δρχ. 70.000 γιὰ ποιητικὴ συλλογὴ.
9. Τοῦ κ. Ν. Τσιρώνη στή μνήμη Γ. Βερίτη δρχ. 70.000 γιὰ βιογραφία ἢ μυθιστ. βιογραφία.
10. Τῶν Ἐκδόσεων Κ. Κακουλίδη στή μνήμη Ἀλ. Κρέστοβιτς δρχ. 50.000 γιὰ δοκίμια.
11. Τοῦ κ. Β. Ν. Καμβύση στή μνήμη Γιάννη Καμπύση δρχ. 50.000 γιὰ χρονογραφήματα ἢ ἀφηγήματα.
12. Τῆς Α.Ε. «Χαλυδουργικὴ» δρχ. 50.000 γιὰ ἔργο παιδικῆς λογοτεχνίας (ποίηση).
13. Τοῦ Συλλόγου «Οἱ φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὄρους» δρχ. 50.000 γιὰ ἔργο πού προβάλλει τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐκδοθὲν ἢ ἀνέκδοτο.
14. Εἰδικὸ βραβεῖο γιὰ ἔργο πού προάγει τὴν ἐλληνορθόδοξη πνευματικότητα.
15. Τμητικὸ βραβεῖο: α) γιὰ περιοδικὰ ἢ μεταφράσεις ἔργων πού συμβάλλουν στὴν προβολὴ τοῦ χριστιανικοῦ στοχασμοῦ καὶ β) σὲ πρόσωπα, φυσικὰ ἢ νομικὰ, γιὰ τὴ συμβολὴ τους στὴν προαγωγὴ τῶν ἐθνικῶν καὶ πνευματικῶν θεμάτων.

— Γενικοὶ ὅροι: α) Ἡ προκήρυξη ἀφορᾶ πρωτοδημοσιευθέντα τὸ 1988 ἢ ἀνέκδοτα ἔργα, β) τὰ ἔργα πρέπει νὰ κινουῦνται μέσα στὸ ἐλληνορθόδοξο πνεῦμα, γ) ἀποκλείονται ἔργα πού ἔχουν βραβευθεῖ, δ) προθεσμία ὑποβολῆς ἕως 30.10.89 σὲ 3 ἀντίτυπα τὰ ἐκδοθέντα καὶ 2 δακτυλογραφημένα τὰ ἀνέκδοτα, ε) τὰ ὑποβαλλόμενα ἀντίτυπα δὲν ἐπιστρέφονται, στ) ἡ ἀπονομὴ τῶν βραβείων θὰ γίνῃ ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς Δεκεμβρίου.

— Πληροφορίες καὶ διεύθυνση ἀποστολῆς: Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία Χριστιανικῶν Γραμμάτων, Θάλειας 32 — Χολαργός, 155 61 Ἀθήνα, τηλ. 651.2976.

— Γιὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 3 βραβεῖο πληροφορίες δίδονται καὶ ἀπὸ τὴ Διεύθυνση Ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (κ. Εὐάγγ. Λέκκος, τηλ. 723.9417).